

ตอน ยาน จันทกรเงินพนธ์

กรมศึกษาธิการ

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐๐๐ ฉบับ

ท.ป. ๑๒๖

ปกผ้า ราคาลดลง ๒๐๐ บาท

โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ

บ
๕๕๕๕๕๕
พ

Handwritten signature or mark at the bottom of the page.

ก ๐๑๔๙๖

สอน อ่าน จินตกระวีนิพนธ์

กรม ศึกษาธิการ

ราชาธิราช คึก พระเจ้า ฝรั่ง มั่งคั่ง

เจ้า พระยา พระคลัง (หน) เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๓๐,๐๐๐ ฉบับ

ร.ศ. ๑๒๖

ปกผ้าราคาเดิมละ ๒๓ อัฐ

โรงพิมพ์บำรุง นฤตกิจ

ก ๐๑๔๙๖

คำนำ

หนังสือ ฉบับนี้ เป็น หนังสือ ที่ กรม ศึกษาธิการ ได้ จัด พิมพ์
ขึ้น เพื่อ ให้ เป็น หนังสือ อ่าน ประกอบ ประโยชน์ แก่ การ ศึกษา
ทาง หนึ่ง มี หาย เรื่อง ใน พวก เดียว กัน จัด เป็น ตำรับ หนึ่ง ให้
ชื่อ ว่า “ หนังสือ ดอน อ่าน จินต กระจว นิพนธ์ ” เพราะ เป็น หนังสือ
ที่ ท่าน จินต กระจว ได้ แก่ ก่อน ได้ ร้อย กรอง ไว้ ด้วย ถ้อย คำ อัน ไพเราะ
ได้ เลือก ที่ โหหาร และ วิธี ประพันธ์ แปลก ๆ คัด ตัด ตอน พิมพ์
ขึ้น เฉพาะ เป็น เล่ม เล็ก ๆ เพื่อให้ เยาว ราช แก่ นัก เรียน ที่
จะ ช้อ หา ไป ได้ เรียน และ ได้ ตั้ง ใจ ตรวจ อักษร และ วรรค ตอน
โดย กวด ขัน อาจารย์ จะ ใช้ สำหรับ ให้ นัก เรียน หัด อ่าน ก็ได้
ให้ เรียน ศัพท์ ก็ได้ บอก ให้ เขียน หรือ เลอก ใช้ เป็น แบบ ผูก หัด
ไวยากรณ์ ผูก หัด การ ย่อ ความ เรียง ความ ใน การ แต่ง หนังสือ ก็ได้
ทั้ง จะ ได้ เป็น เครื่อง บำรุง ความ รู้ ให้ เจริญ กว้าง ขวาง คือ
เมื่อ มี หนังสือ อ่าน หนังสือ เรียน มาก อย่าง นัก เรียน ก็ จำ ต้อง
ได้ เห็น มาก ได้ ยิน มาก ไป ตั้ง แต่ เวลา ได้ เรียน แต่ ให้ ผู้ ใช้

ถือเอา เป็น แบบ เรียนแต่ เฉพาะฉบับที่ กรม ศึกษาธิการได้จัดพิมพ์
ขึ้น เพราะ เจ้าพนักงาน ต้อง ตรวจ แก่ ใบ พิมพ์ เล่ม ๑ ทุก ๆ
คราว ที่จะ สั่ง ให้ พิมพ์ จึง จะ ขอม ให้ เป็น ฉบับ สำหรับ เถา เรียน
ห้ามมิให้ นักเรียน ทิ้ง หดาย ไซ้ หนังสือ เรื่อง เดียว กันซึ่ง ไม่ได้ พิมพ์
ด้วย คำสั่ง ของ กรม ศึกษาธิการ อัน กรม ศึกษาธิการ ไม่ได้ รับ
รอง ว่า ถูกต้อง นั้น เป็น ฉบับ เรียน เป็น อัน ชาติ

กรม ศึกษาธิการ

วันที่ ๑ สิงหาคม รตนโกสินทร ศก ๑๒๓

วิสุทธสุริยศักดิ์

อธิบดี

ราชาธิราช ศึกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

ขณะนั้น ฝ่าย พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง จึง ครัดปลุกษัตริย์เสนา
บัดนี้ทั้งปวงว่า พระเจ้าราชาธิราช ยกขึ้นมาถึงพระนครเรา
รู้ปناهขอพระไวย หวังจะให้เปนเกียรติยศว่า ได้ยกทัพ
ดองแดนขึ้นมาถึงเมืองเรา เราก็ให้ทหารออกไปเอาไฟ
เผาเสีย นั้น เห็นว่าจะขัดเคืองพระทัยอยู่ แต่ว่าศึกจน
ฤๅน้ำจิ้งมีได้ก่ดับมา เห็นว่าสงครามมอญกับเราจะติดพันกัน
ไปเปนมั่นคง ครั้นเราจะยกกองทัพลงไปตอบแทนกระทำ
แก่เมืองหงสาวดีบ้าง บัดนี้บ้านเมืองเราในชอบชัณษาเสมา
จังหวัดทั้งปวงก็ยังมีราบคาบเปนปกติ ผู้คนระด้าระด้ายอยู่
กำลังเรายังน้อยนัก ประการหนึ่งเมืองตะแคงและเมืองไทย
ใหญ่เท่าก็เป็นขอบต่อเราซึ่งเมืองอยู่ เราคิดจะยกกองทัพ
ไปตีเมืองตะแคงและเมืองไทยใหญ่ปราบปรามเสียจนหนามให้ราบ
คาบแล้วจึงจะยกไปตีเมืองหงสาวดี แล้วให้มีหนังสือไปถึง
พระเจ้าเชียงใหม่ ขอกองทัพให้ยกมาช่วยเปนทัพกระหนาบ

เห็นจะได้เมืองหงสาวดีโดยง่าย เสนาบดีทั้งปวงจะเห็น
 การใด เสนาบดีทั้งปวงก็เห็นด้วยโดยพระราชบริหาร จึง
 ตั้งให้จัดเครื่องราชบรรณาการ และให้แต่งอักษรพระราชดำรัส
 ในพระราชดำรัสนั้นว่า สมเด็จพระเจ้ามณฑลไชยร์ของกรุงรัตน
 บุระอังวะ ขอเจริญทางพระราชไมตรีมาถึงพระมหाराชาเจ้า
 เชียงใหม่ผู้เป็นใหญ่ในมณฑลประเทศ ด้วยพระเจ้าฝรั่งมังศรี
 ณะวาผู้เป็นสมเด็จพระราชบิดาเราถึงแก่สวรรคตแล้ว และ
 บัดนี้เราผู้เป็นพระราชบุตรได้ผ่านสมบัตินั้นเป็นใหญ่ในกรุงรัตน
 บุระอังวะ บ้านเมืองก็ยังมิราบคาบ ฝ่ายพระเจาราชธิราช
 เจ้าเมืองหงสาวดีบังอาจหมิ่นเรา ยกกองทัพขึ้นมาย่ำยีถึง
 กรุงรัตนบุระอังวะ ทุกวันนี้เรามีความแค้นนอนตามิหลับเลย
 ครั้นจะยกลงไปกระทำแก่เมืองหงสาวดีบัดนี้แล้ว ก็ยัง
 ต้องไปรบปรวามเมืองตะแคงเมืองไทยใหญ่ซึ่งเป็นเมืองขึ้นนั้นอยู่
 ถ้าเสร็จแล้วจะยกลงไปตีเมืองหงสาวดี แต่กองทัพกรุงรัตน
 บุระอังวะนั้นเห็นจะได้ชัยชนะเข้าไป จะขอกองทัพพระเจ้า
 เชียงใหม่ยกมาเป็นทัพกระหนาบ ช่วยกันตีเมืองมอญ
 เห็นจะได้ชัยชนะโดยเร็ว ถ้าเสร็จสงครามแล้ว ฝ่าย

ศึก พระเจ้าฝาง มัง ชอง

๓

พระเจ้าเชียงใหม่กับกรุงรัตนบุรีอังวะนั้นมิได้ขัดเคย
พระเจ้าเชียงใหม่มิให้สัญญาทางพระราชไมตรี ยก กองทัพ
ลงมาช่วยครั้งนี้แล้ว ข้าศึกเมืองเชียงใหม่ก็จะเป็นข้าศึก
เมืองอังวะ ข้าศึกเมืองอังวะก็จะเป็นข้าศึกเมืองเชียงใหม่
พระราชไมตรีเราทั้งสองพระนครก็จะเจริญไปตราบนานเท่าที่ปลายด้าน
ครั้นแต่งพระราชดำล้นเสร็จแล้ว ก็ใช้ให้พม่า ๑๒ คน
เป็นทูตจำทูตพระราชดำล้น นำเครื่องราชบรรณาการขึ้นไป
ณเมืองเชียงใหม่.

ขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าฝางซึ่งสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชให้ไปกิน
เมืองเตยงนั้น แต่งให้ชาวด่านออกไปลาดตระเวนปลาย
ด่าน พบพม่า ๑๒ คน ถือนางคือพระราชดำล้น กับเครื่องราช
บรรณาการมา ชาวด่านจับตัวได้ ดั้นคุมมายังสมเด็จพระเจ้าฝาง
สมเด็จพระเจ้าฝางเห็นพระราชดำล้นแล้ว ก็คุมเอาตัวพม่าและพระราชดำล้น
เข้าไปถวายสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช สมเด็จพระเจ้าราชา
ธิราชแจ้งในพระราชดำล้นนั้นแล้ว ก็ทรงพระดำริห์ว่า ถ้าจะปล่อย
พม่า ๑๒ คนนี้เสีย มันก็จะกลับไปเมืองอังวะ พระเจ้าอังวะแล้วก็จะ
แต่งคนอื่นให้ขึ้นไปขอ กองทัพเมืองเชียงใหม่อีก ถ้า กอง

ทัพ พม่า ทัพ ดาว ยกมา พร้อม กัน เบน ต้อง ทัพ เห็น กำลัง คึก หนั๊ก
 ฝ่ายเรา จะ รบ ฟุ้ง ต้าน ทาน ยาก จำ จะ คิด ตัด คึก แบ่ง กำลัง เสีย
 ให้น้อย ข้า พม่า ผู้ ถู หนึ่ง สี่ เสีย อย่า ให้ ถู หนึ่ง สี่ ทัพ
 ไป ว่า เรา จับ ได้ ฝ่าย พระเจ้า อังวะ มิ ได้ เห็น ผู้ ถู หนึ่ง สี่ และ
 กอง ทัพ ยก มา ก็ จะ มีความ สงสัย แกล้ง แก่ กัน จึง ตั้ง ให้ เขา
 พม่า ๑๒ คน ข้า เสีย กำ ขั บ มิ ให้ ถู หนึ่ง สี่ ทัพ ไป ถึง พม่า
 แล้ว ก็ ให้ พระราชทาน เงินทอง แล้ว ก็ แก่ ผู้ จับ พม่า ได้ ตาม ความ ชอบ
 นั้น โดย ส้มควรว แล้ว จึง ครบ ด้ ปรึกษา ด้วย เสนาบดี ทั้ง ปวง ว่า
 บัดนี้ ก็ ได้ เหนือ ความ ว่า ทัพ พม่า จะ ยก ลง มา กระทำ แก่ เมือง เรา ครัง นี้
 มัน คง อยู่ แล้ว จำ เรา จะ ยก กอง ทัพ ไป ตัด ตัด ทาง ไว้ อย่า ให้
 ลง ลง มา ได้ เสนาบดี ทั้ง ปวง ก็ เห็น พร้อม ด้วย ส้มเต๋จ
 พระเจ้าราชาธิราช จึง ให้ แต่ง กอง ทัพ เป็น คน เก้า หมื่น สรรพ
 ด้วย เครื่อง ศาสตราวุธ ก็ เสด็จ ยก ขึ้น ไป ตั้ง อยู่ ณ เมือง พลัน
 คอย ตัด ทาง พม่า จะ ยก ลง มา.

ฝ่าย พระเจ้า ฝรั่ง มัง ของ ครัน ให้ พม่า ๑๒ คน นำ เครื่องราช
 บรรณาการ ไป เมือง เชียง ใหม่ แล้ว ก็ ให้ จัด กอง ทัพ เป็น คน ดิบ หมื่น

ศึก พระเจ้าฝรั่ง มัง ชอง

๕

สรรพด้วยเครื่อง สรรพอาวุธใหญ่ น้อย เด็ดจ แลว ก็เด็ดจ ยกทัพ
ไปตี เมือง ตะแคง ได้เมือง ตะแคง แลว ฝ่าย พระยาตะแคง นั้นไป
อยู่เมือง พงา แต่ นรามิตะ เปน อุป ราช บบุตร พระยา ตะแคง นั้น
พา บุตร ภรรยา ช่าง มา ครอบครว พันหนึ่ง นั้น มา อยู่ เมือง ทรางทวย
ขณะ นั้น เมื่อ พระเจ้า มณฑัยร ทอง ได้เมือง ตะแคง แลว จึง
ตั้งให้ มังกำ มุนี พระราช บุตร เชย อยู่รักษาเมือง ตะแคง และ
ตะละเจ้า เป้า ซึ่ง เปน พระราช วิชา เปน บริจาริกามัง กำมุนี นั้น
อยู่ด้วย ณเมือง ตะแคง แลว พระเจ้า มณฑัยร ทอง ก็ยก กอง
ทัพ ไปตี เมือง ไทยใหญ่ ครั้น ตี เมือง ไทยใหญ่ ได้ แลว
ก็เด็ดจ ยิง ทัพ อยู่ ณเมือง ไทยใหญ่ และ เมื่อ กอง ทัพ
ล้มเด็ด พระเจ้า ราช วิชา ยกไป ตั้ง อยู่เมือง พลิมนั้น ฝ่าย
นรามิตะ พม่า เมือง ตะแคง แจ้ง ว่า พระเจ้า ราช วิชา
เด็ดจ มา อยู่ ณเมือง พลิมนั้น ก็ พา ครอบครว อพยพ นั้น มาหา
ล้มเด็ด พระเจ้า ราช วิชา กราบ ทูล เสนอ ความ ตาม พระ
เจ้า มณฑัยร ทอง ยก มา ตี เมือง ตะแคง นั้น ครั้น ล้มเด็ด พระ
เจ้า ราช วิชา ได้แจ้ง แลว จึง ตรัส แก่ นรามิตะ ว่า อย่า วิดก ไป เลย
เราจะ ตี เอา เมือง ตะแคง คืน ให้ แลว ก็ โปรด พระราช ทาน เครื่อง

อุปโลก บริโลกให้แก่ นรามิตะ ตาม ส้มควร ส้มเต๋จ พระเจ้า
 ราชาธิราช จึง จัด กอง ทัพ แด่งให้ ส้มิง ยายะ กับ ส้มิง งอ ผ่าง
 เปน แม่ ทัพ และ ส้มิง ดาม แหก ส้มิง โลกนารายณ์ เปน เกี้ยกกาย
 พต หมื่น หนึ่ง ช้าง ห้าร้อย ยกไป เมือง ตะแคง แล้ว ไปรด
 พระราชทาน เสวตร นัตรให้ ไป ลำหรับ ทัพ ด้วย ครัด ว่า ถ้า ได้
 เมือง ตะแคง แล้ว เสวตร นัตร นี้ พระราชทาน ให้ แก่ นรามิตะ แล้ว
 ครัด ตั้ง ส้มิง งอ ผ่าง ว่า ถ้า ถึง เมือง ทราง ทวย แล้ว อย่า ให้ รั
 พต กระทำ อันตราย แก่ ไฟ บ้าน พต เมือง ได้ ให้ แด่ง คน ที่ ดี
 เข้า ไป เจรจา แก่ ชาว เมือง ว่า ทัพ เรา ยก ขึ้น มา ตั้ง อยู่ ณ เมือง
 พลิม จึง แด่ง กอง ทัพ ให้ เสนาบดี ขึ้น มา ตี เอา เมือง คืน ให้ แก่
 นรามิตะ บุตร พระยา ตะแคง ถ้า ผู้ใด จะ เข้า ด้วย ให้ เร่ง ออก มา
 ถ้า ไม่ ออก มา จะ ช่า เสีย ให้ สิ้น.

ครั้น ส้มเต๋จ พระเจ้า ราชาธิราช มี พระราชโองการ ครัด ตั้ง ส้มิง
 งอ ผ่าง เสวตร แล้ว กอง ทัพ ส้มิง งอ ผ่าง ก็ ยก ไป ครั้น
 ถึง เมือง ทราง ทวย จึง ให้ มี หนังสือ เข้า ไป ตาม ส้มเต๋จ พระเจ้า
 ราชาธิราช ครัด ตั้ง มา นั้น ครั้น ชาว เมือง ทราง ทวย ได้ แจ้ง ว่า
 พระเจ้า กรุง หงสาวดี ให้ เสนาบดี ยก กอง ทัพ มา ตี เมือง ให้ แก่ นรา

มิดะคัน ก็ดีใจ พาครอบครัว ออก มา หา นรามิตะ เปน อัน มาก
นรามิตะ ก็ให้เงิน ทอง เลื้อย ผ่า แก่ ครอบครัว ซึ่ง ออก มา หา นั้น

ฝ่าย เสด็จมา บัด ซึ่ง พระเจ้าฝรั่ง มัง ช้อง แต่ง ให้ อยู่ รักษา เมือง ทวาย
ทวย นั้น รู้ว่าไพร่ พด เมือง ไป หา นรามิตะ ดั้น เจ้า เมือง ทวาย
ทวย ก็ หนี ไป ครั้น สิ้น ฆ้อง ฝรั่ง กับ นรามิตะ รู้ว่า เจ้า เมือง
ทวาย ทวย หนี ไป แล้ว ก็ จัดแจง ผู้คน ชาวเมือง ทวาย ซึ่ง เข้าหา
กอง ทัพ ลำเจียก แล้ว ก็ ยก ไป ตี เมือง ตะแคง ชาว เมือง ตะแคง
รู้ว่า นรามิตะ พา กอง ทัพ มอญ มา ตี เมือง ตะแคง ชาว เมือง
ทั้งปวง ก็ ออก มา หา นรามิตะ เปน อัน มาก และ พวก พม่า ซึ่ง
อยู่ รักษา เมือง ตะแคง นั้น ดั่ง ดั้ด เตือน อยู่.

ฝ่าย สิ้น ฆ้อง สาม แหก สิ้น โดก นารายณ์ ซึ่ง เปน ทัพ หน้า นั้น
รู้ว่า ผู้คน ใน เมือง ออก มา หา นรามิตะ เปน อัน มาก ก็ ยก เข้า
ตี เมือง ตะแคง มัง กำ มุนี ก็ แต่ง กอง ทัพ ออก มา รับ ทัพ มอญ
ได้ รับ พุง กัน เปน ลำมารถ ฝ่าย กอง ทัพ มอญ ก็ ยัง มิ ได้ เมือง
และ สิ้น ฆ้อง ฝรั่ง แม่ ทัพ หดอง แจ้ง ว่า ทัพ หน้า เข้า ตี อยู่ ยัง มิ ได้ ชัย
ขำระ ก็ เร่ง ยก กอง ทัพ หดอง เข้า ตี กระหนาบ ฝ่าย พม่า
น้อย ถอย กำลัง คำน ทาน มิ ได้ ก็ แยก หนี ไป กอง ทัพ มอญ ได้

เมือง ตะแคง จึงให้ คิตตาม มังกำ มุ่น กองทัพ ตาม ทัน จับ มังกำ
มุ่น ตะตะ เจ้าเปฟ้าไต่ กับ ช้าง ม้า และไพร่พล พม่า ล่ามพันธ์ เข้ามา
แจ้ง แก่ ส้มิงงอฝาง ส้มิงงอฝาง แต่งให้ เต็นาบตี๋ คุม ตัว มังกำมุ่น
และ ตะตะ เจ้า เปฟ้า กับ ช้าง ม้า ผู้คน มา ถวาย ส้มเด็จพระ เจ้า ราช
ธิราช ณเมือง พลิม.

ขณะนั้น ส้มเด็จพระเจ้า ราชธิราช ยกไป หมัดการ พระธาตุ กะ
เนาะเตา ให้ อำมาตย์ ทิน มณั กรอด อยู่รักษาเมือง ครั้น
เต็นาบตี๋ คุม เขา มังกำ มุ่น มาถึง เมือง พลิม อำมาตย์ ทิน มณั
กรอดแจ้ง แล้วจึงให้ แต่ง เรือเร็ว รับ ถ้อ หนังสือไป กราบทูล ส้มเด็จพระ
เจ้า ราชธิราช ส้มเด็จพระเจ้า ราชธิราช แจ้ง แล้ว ก็ดี
พระทัย ตรัส สรรเสริญ ส้มิงงอฝาง และ นายทัพ นายกอง ทั้งปวง
แล้ว จึง ตรัส สั่งให้ อำมาตย์ มะสะมอญไป รับ เขา มังกำ มุ่น กับ ตะตะ
เจ้า เปฟ้า มา.

ครั้น อำมาตย์ มะสะมอญไป ถึงเมือง พลิม พอ มังกำ มุ่น บ่วยเปน
ปัจจุบันโรค ถึง แก่ พิรา ดัย อำมาตย์ มะสะ มอญ ก็ คุม เขา
ตัวตะตะ เจ้าเปฟ้ากับ ช้างม้า ผู้คน มาถวาย ส้มเด็จพระเจ้า ราชธิราช
ส้มเด็จพระเจ้า ราชธิราช ก็ เอา ตะตะ เจ้า เปฟ้า ไว้ เปน บริวาริกา
แล้ว ก็ ได้ตั้ง ยก กอง ทัพ กลับ ไป ยัง กรุง หงสาวดี ครั้น ถึง พระ

ศึกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

๘

นครแก้ว ส้มเต๋ เจ้าพระเจ้าราชาธิราช จึง แต่ง เสด็จมาดื่ให้คุมเอา
 แหวนกำไลต่าง ทองคำกับผ้าพรรณนุ่งห่ม บรรทุกเรือขึ้นไป
 พระราชทานให้แก่ส้มิงงอฝาง และ นายทัพ นายกอง ทั้งปวง ณเมือง
 ตะแคง แล้วให้ส้มิงงอฝาง จัดแจงให้นรามิตะขึ้นนั่งเมืองตะแคง
 พระราชทานเสวตรฉัตรให้ด้วย ถ้าและไพร่พลชาวเมืองทั้ง
 ปวงยังกระต้างอยู่ ให้กองทัพลบปรามเสียให้ราบคาบ
 และเมื่อจะกลับมานั้นให้จัดเอาคนที่เป้นช่างฝีมือไว้แะบนเขย
 และดัดกลึงมาด้วย ครั้นเมื่อหนึ่งสี่คุมเอาสิ่งของนั้นขึ้น
 ไปพระราชทานณเมืองตะแคงถึงแล้ว ฝ่ายส้มิงงอฝางได้แจ้ง
 ว่าส้มเต๋เจ้าพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งโปรดมา ก็จัดแจงบ้านเมือง
 ให้แก่นรามิตะราบคาบเสร็จแล้ว จัดไ้ช่างฝีมือหกร้อยคน
 ก็ยกกองทัพลบมากรุงหงสาวดี จึงเอาช่างหกร้อยคนมา
 ถวายส้มเต๋เจ้าพระเจ้าราชาธิราช.

ฝ่ายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง ครั้นที่เมืองไทยใหญ่ได้ ก็ให้ส้ม
 ตัวเอาตัวเจ้าเมืองและขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งร่วมคิดกันนั้นจำ
 ไว้มันคงแล้ว ให้กวาดเอาครอบครัวผู้คิดมิชอบตมา
 ณเมืองอังวะก่อน ภายหลังจึงจัดแจงให้ขุนนางอยู่รักษา
 แล้วพระองค์ก็เสด็จทัพลบมายังเมืองอังวะ ครั้นมาถึงเมืองแล้ว

จึงให้ มพระธรรม เทศนาเรื่อง พระยาสุคตะโล่ม คับ พระยาปรีดาท
เมื่อจบ พระธรรม เทศนาแล้ว มหาเด็ก คนหนึ่ง เชิญ พระแสง อยู่
จึง กราบ ทูลว่า เมือง ตะแคง ที่ พระองค์ คัดได้ แต่งให้ มังกำ มุนี
พระ ราช บุตรเขย กับ ตะเถเจ้า เป้าพระ ราช ธิดา อยู่ นั้น หากควร ไม่
ด้วย เมือง ตะแคง นั้น อุปมาดัง ช้าง เตือน ผูก จำ ต้อง ไว้ ให้คน ชี้
เมื่อ ช้าง ยังมี เชือก ถ้า ขาดจะขาด คั้นไป จะมี ทั้ง คน เสี้ย หรือ และ
เมือง ตะแคง ยังมี รวบคาบ พระองค์ ไปรด ให้ พระ ราช บุตร ทั้ง ต้อง
อยู่นั้น มี ควร ขอได้ แต่งให้ ผู้ ขึ้น อยู่ จึง จะ ชอบ.

สมเด็จพระเจ้า มณเฑียร ทอง ได้ ทรง พิจารณา มหาเด็ก กราบ ทูล ดัง
นั้น ก็ เห็น ชอบ ด้วย จึง ตรัส แก่ เสนาบดี ว่า เรา เที่ยง เปน ผู้ ใหญ่
ให้ ยศ ศักดิ์ ศักดิ์ การ บริวาร เปน อัน มาก หวัง จะ ให้ เปน คา
เป็นใจ ช่วย ดู แล ผิด ชอบ นี้ เห็น เรา ทำ ผิด แล้ว นิ่ง เสียม ได้
ทั้ ทาน แต่ มหาเด็ก เปน ผู้ น้อย ยัง เห็น ผิด มา ว่า ดังนี้
พระเจ้า มณเฑียร ทอง เห็น มหาเด็ก มี บุญญา หัก แกล้ม ควร จะ
เป็น เสนาบดี ได้ จึง ตั้ง ให้ เปน มัง มหา ราชา แล้ว ไปรด
พระ ราช ทาน ประเจียด แล ทอง คำ เปน เครื่อง ยศ ด้วย.

ศึก พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

๑๑

ขณะนั้น พ่อเมืองหน้ำฮ้อย บอกหัวเมือง รายทาง ส่งพม่าซึ่งแตก
มาแต่เมืองตะแคงนั้นเข้ามา เสด็จมาตั้งจึง กราบทูลพระเจ้า
มณฑัยรทองว่า กองทัพมอญยกขึ้นมาตีเมืองตะแคงได้
จับเอาเมืองมุ่นตะเตเจ้าเป พ้าพระราชบุตรทั้งสองพระองค์ไป
ล้มเจ้าพระเจ้ามณฑัยรทองแจ้งเหตุ แล้วทรงพระพิโรธยิ่งนัก
ประจักษ์บุรุษเขาพะเนินเหล็กมาตีชนคทางแห่งพระชนา นาคราช
จึงตรัสว่าเราเสียเมืองตะแคงนั้นเสียด้วยไป เมืองไทยใหญ่เข้าอยู่
จึงเสียที่แก่มอญ ตรัสสั่งให้เอาเจ้าเมืองไทยใหญ่และขุนนาง
ผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งเป็นพวกชนก ที่เอามาจำไว้ ณ กรุงอังวะนั้น
ไปฆ่าเสียสิ้น แล้วพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง จึงให้จับกองทัพหลวง
จะยกไปตีเมืองหงสาวดี แต่เตรียมทำกองทัพเมืองเชียงใหม่
และผู้ถือหนังสืออยู่เป็นข้า นานกองทัพก็ไม่เห็นยกมา ผู้ถือ
หนังสือก็หายไป ด้วยยังมีได้เหตุผลเลย จึงตั้งให้มังมหานพ
เป็นทัพหน้าคุมคน ๑๐ ทัพ ๆ ละหมื่น พะยะมุนีทัพ ๑
แคลงพดทัพ ๑ คุรงเจือทัพ ๑ ชนดักขยาทัพ ๑ ชนเคระ
ทัพ ๑ คุรงละจาวทัพ ๑ ตักกะยาทัพ ๑ เระคิงทัพ ๑ อดิเยว
ทะลุทัพ ๑ รวมกัน ๑๐ ทัพเป็นคนแสนหนึ่ง สรรพด้วย

เครื่อง ลำตราวูท ทั้ง ปวง เปน ทัพ หนา ให้ ยก ลง มา ณ กรุง
หงษาวดี ก่อน แต่ พระเจ้ามณฑลเชียร ทอง ยัง คอย กอง ทัพ
เมือง เชียงใหม่ อยู่.

ขณะ เมื่อ กอง ทัพ พม่า ยก ลง มา ยัง กรุง หงษาวดี นั้น สมเด็จ
พระเจ้า ราชาริราช ได้ แจ้ง ว่า กอง ทัพ พม่า ยก ลง มา จึง ครัด
ปลุกษาเสนาบดี ทั้ง ปวง ว่า กอง ทัพ ยก มา ครั้ง นี้ จะ เปิด ให้ เขา
มาถึง เมือง เหวดี หรือ หรือ จะ รับ คำน ทาน ไว้ แต่ ไกล ดี.

ฝ่าย สมิง พ้อเพ็ชร จึง ทูล ว่า ซึ่ง จะ ให้ กอง ทัพ พม่า ยก ลง ค่ำ เขา
มาถึง ชาน พระ นคร นั้น มี ควณ ข้าพเจ้า จะ ขอ อาศัย ยก ออก ไป
รับ ทัพ พม่า ไว้ แต่ ไกล มิ ให้ ยก ลง เข้า มา ได้ สมเด็จ พระ เจ้า
ราชาริราช ได้ ทรง พัง สมิง พ้อเพ็ชร ทูล ดัง นั้น ก็ เห็น ชอบ ด้วยดี พระ
ทัย นัก จึง แต่ง สมิง นคร อินททัพ ๑ สมิง อังวะ มังศรีทัพ ๑
สมิง อุบา กอง ทัพ ๑ ดำม ทัพ นั้น เปน ทัพ หนา สมิง ชัยพราย ทัพ ๑
สมิง พ้อแก้ว ทัพ ๑ สมิง พระ ตะเบิดทัพ ๑ ดำม ทัพ นั้น เปน ทัพ
หลัง ให้ สมิง พ้อเพ็ชร เปน แม่ ทัพ หวดง รวม กัน เปน ๗ ทัพ
เปน คน ต้อง ห่มัน ช้าง หาวอย มา พัน ห้าง ให้ ยก ออก ไป รับ พม่า
พระองค์ ก็ เสด็จ ยก เปน ทัพ หนุ่น ไป ครั้น สมิง พ้อเพ็ชร ยก มา

ศึก พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง

๑๓

ถึง บ้า พวาชายทุ่ง ทางที่จะมา จึงให้ตั้งทัพอยู่พร้อมกัน พอ
พม่า ยกมาใน บ้า ชายทุ่ง ข้างหนึ่ง ยังมี ออกตกทุ่ง แต่เห็นทวน
หลัง มา พู่จามรี ดูดัง ดอกเกา ดอกแหม ผง คดี มีด คดไป ได้
ยืน เคียงท่า กระทั่ง เดือน พงษ์ข้าง มา ดู เคียง คดี ใน ท้อง มหาสมุทร
ขณะ นั้น สมิง พ่อเพ็ชร จึง ปรึกษา กับ นายทัพนายกองทั้งปวง ว่า
ศึก พม่า ยก มา ครั้ง นี้ มาก นัก กองทัพเรา ๗ ทัพ เป็น คน
แต่สอง หมื่น จะ ยก เข้า ตี พม่า หรือ หรือ จะ ตั้ง มั่นไว้ ให้ พม่า ตี
นายทัพนายกองทั้งปวง จะ เห็น ประการใด.

ฝ่าย สมิง นครอินทจักร ว่า เราเป็น ข้าราชการ พระเจ้าอยู่หัว พระ
เจ้าอยู่หัว ครดิไซ ให้ ชน มารับ ขาคี ถ้าพบเข้าที่ใด ก็ จะ รบ
ที่ นั้น และ บัดนี้ พม่า ยก มา แล้ว จำ เรา จะ ยก เข้า ตี สมิง พ่อเพ็ชร
จึง ตอบ สมิง นครอินทจักร ว่า ซึ่ง ท่าน จะ ยก เข้า ตี นั้น เรา เห็น ยัง ไม่ ได้
ด้วยว่า คีกรักยกมา มีกำลัง ดัง พระยาไกรสร ราชดีห์ กดาหาญ ยิ่งนัก
จะ เข้า รบ ที่ กดาง ทางใด ที่ ก็ จะ สม กระเน ถ้า เดี่ยว ที่ ฝ่ายทัพ
พม่า ก็ จะ เข้า เต็ม ทบยเข้าที่ไหน จะ ดัง ตัว นั้น เรา คิด ว่า จะ ราย

กองทัพชุมนุมคนไว้ในป่าไม้อะไร ให้เห็นทัพเราว่ามากและน้อย
 ต่อเมื่อใด พม่า ยก ตก ลง มา ถึง ท้องทุ่ง นั้น พลพอ รู้จัก กำลัง ว่ามาก
 และ น้อย แล้ว จึง จะ กำหนด ชิง เสีย ของ กอง เจ้า ศั กระหนาบ
 ให้ พร่อม กัน ฝ่าย พม่า ก็ จะ เสีย ที่ ถิ่น เจ้า มา ใน ห่วง เรา
 ไม่รู้ว่า พล มาก และ น้อย ก็ จะ แยก ยับ ไป เห็น จะได้ ชัย ชำระ เปน
 มัน คง สมิง นครอินทจักร ว่า ซึ่ง นำ ทาน ว่า ดั่ง นี้ ข้าพเจ้า ไม่ เห็น
 ด้วย อัน จะ ะ ให้ กอง ทัพ ตก ลง มา ถึง ท้อง ทุ่ง จึง จะ ตั้ นัน
 ชอบ แต่ กำลัง คึก น้อย จึง จะได้ ซึ่ง กำลัง คึก มาก จะ ะ ให้ ตก ถึง
 ท้อง ทุ่ง จน ตั้ น พล นั้น ฝ่าย ทกระตือรือร้น ทหาร ข้าง เรา น้อย ถ้า เห็น
 กำลัง คึก มาก ก็ จะ ย่อ ท้อ เสียใจ ไหน จะ เปน อัน รบ พุ่ง เอา ชัย
 ชำระ ได้ ซึ่ง นำ ทาน จะ คิด กัด คัก ผ่อน ผัน ประการใด ก็ ตาม เกิด
 แต่ ข้าพเจ้า จะ ยก เขา ตม ให้ ทหาร ได้ ทน เห็น ว่า ชาติ ศักมาก เปรียบ
 เหมือน หัก ไฟ หัว ตม น้ำ เชี่ยว ของ ขวาง เวือ ตู ลัก ครั้ง หนึ่ง
 จะ ไม่ ให้ ข้าย พม่า ตก ลง มา ถึง ท้อง ทุ่ง ได้

ฝ่าย สมิง พ่อ เพ็ชร ก็ ว่า กต่าง ทัด ทาน ถึง ต้อง ครั้ง ดำม ครั้ง
 สมิง นคร อินทจักร มี พัง จะ ชื่น ยก ไป ให้ ได้ สมิง พ่อ เพ็ชร ก็ โกรธ
 จึง ว่า สมเด็จ พระ เจ้า อยู่ หัว ทรง พระ กรุณา โปรด ให้ เรา มา บัญชา

การต่างพระเนตรพระกรรณ เราเป็นผู้ใหญ่กว่ากล่าวท่าน
 มีฟังจะขึ้นเข้าต่อสู้กันนั้นก็ตาม แต่อย่าให้เสียที่แก่พม่า
 ถ้าผู้ใดแตกทัพพม่าลง มาหน้าทัพเรา ๆ จะตัดศีรษะเสียให้ ดั้น
 เขาโหดเหี้ยม อาวุธเสียทุกเล่ม ดมิง นครอินทก็มีฟังขึ้น ยกไป
 ฝ่ายส้มผ่อเพชรเห็น ดมิงนครอินทยกไปจึงว่าแก่ส้มอุบากอง
 และดมิง อังวะมั่งศรีว่า อ้าย ดมิง นครอินทใจมัน มุทะลุ หัวดีด่อน
 ยากเราว่ากล่าวมีฟังคำ ขึ้นยกไปก็จะแตก มาบัดนี้เปนแท้
 พวกเราเป็นผู้ใหญ่ครั้งนี้จะเสียก็มีได้ จะเสียเกียรติยศ
 ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไป ท่านทั้งสองจงยกหนุนไป
 ถ้าดมิง นครอินทแตก ลง มาอย่าให้เข้ารับ ถ้าเห็นจริงเรา
 โบกขวาก็ให้ดมิง อุบากอง หลีกทัพเข้าซ้าย บ่า ข้างขวา ถ้า
 เห็นจริงเราโบกซ้ายก็ให้ดมิง อังวะมั่งศรี หลีกทัพเข้าซ้าย บ่า ข้างซ้าย
 ให้ตั้งบทแถว ทหารไว้จงดีอย่าเพอรบพุ่ง ต่อเมื่อใดได้
 ยินเสียงของกองสัญญาณแล้ว จึงให้ระดมรบกระหนาบพร้อมกัน
 ดมิง อังวะมั่งศรี และดมิง อุบากอง ก็ยกไป ครั้นแล้วดมิง พ่อ
 เพชรจึงสั่งให้ดมิง ชัยพราย ดมิง พ่อแก้ว ดมิง พระตะเบิด เข้าราย
 ชุ่ม พลตาม ขอบซ้ายบ่า ดมิง พ่อเพชร ทัพหลวงก็ตั้งรับอยู่ที่
 ทางพม่าจะมา.

ฝ่าย ดมิงนครอินทียกขึ้นไปถึงถ้ำได้ รั้งรอยกเข้าโจมตี พม่าไม่
ทัน วิถีก็แตกแยกไป จนถึง หน้าทัพ มังมหานรธา มังมหานรธา
เห็น วิพต แยกถอย มา ก็ ยก เข้า ยอ ทัพ ดมิง นครอินทีย ดมิง
นครอินทีย คำนทาน มิได้ เห็น เหลือ กำลัง ก็ แยก เข้า ใน ป่า ฝ่าย
พม่าได้ ที่ต่าง คนต่าง คือ ลง มา ปน ถวณ กัน หา เปน ขบวณ ไม่ ดมิง
พอ เพ็ชร เห็น ดังนั้น ก็ให้ โบก ชง หงษ์ ข้าง ดมิง อังวะมังศรี
ดมิง อุบากอง ก็ หลัด ทัพ เข้า ชาย ป่า ตาม ลำคัญ ครั้น พม่า มา จะ
ไถ่ ถึง หน้า ทัพ ก็ให้ ศัสตรา ถอง ตาม ดัญญา แล้ว ก็ ยก
ทหาร ข้าง มา เข้า ประคอง ทัพ พม่า พร้อม กัน.

ฝ่าย ทัพ ดมิง อุบากอง ดมิงอังวะมังศรี ดมิงชีพราย ดมิงพ่อแก้ว
ดมิง พระตะเบิด ได้ ยิน เลียง ช้อง ถอง ดัญญา แล้ว แต่ เห็น ดมิง
พอ เพ็ชร ยก ออก คือ ก็ ยก เข้า ระดม คือ กระหนาบ พร้อม กัน จนถึง
คดุม บอน เปน ลำธาร ถอง ทัพ พม่า เดี่ยว กระบวณ ทาน มิได้ ก็
แตก ฝ่าย ดมิง นครอินทีย ซึ่ง แยก ทัพ แล้ว คุม พล ทหาร เข้า ได้
ไป คอย อยู่ ใน ป่า คั่น ทาง นั้น ครั้น เห็น กอง ทัพ พม่า แยก หนี
ไป ดังนั้น ก็ ชวณ กัน ออก ก้าว คือ ดัก จับ พม่า ได้ ผู้คน ข้าง มา

ศึกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

๑๗

และเครื่องศาสตราวุธเป็นอันมาก แล้วก็เร่งรีบหนีลงไป
ห้วยจะนำของเข้าถวายก่อนจะได้ทูลแก้ตัวให้พ้นผิด.

ฝ่ายสมเด็จพระเอกาทศธรรมกับนายทัพนายกองทั้งปวงก็บุกกรุกได้ติดตามพม่าขึ้นไปจับได้ผู้คนช้างม้าเป็นอันมาก ครั้นเวลา
ค่ำเห็นพม่าหนีไปไกลแล้วก็ยกกลับมา ฝ่ายสมเด็จพระเอกาทศธรรม
เอาผู้คนช้างม้าเครื่องศาสตราวุธซึ่งได้มานำเข้ามาถวาย
สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชก่อนนายทัพนายกองทั้งปวง กราบทูล
ซึ่งมีชัยชนะแต่ที่ปราศรัยแต่ทัพนั้นมิได้ทูล สมเด็จพระเจ้า
ราชาธิราชได้ทรงฟัง และทอดพระเนตรเห็นดังนั้นก็ตั้งพระทัย
จึงพระราชทานรางวัลแก่สมเด็จพระเอกาทศธรรมเป็นอันมาก.

ฝ่ายสมเด็จพระเอกาทศธรรมยกทัพกลับมาถึงแจ้งว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
โปรดพระราชทานรางวัลให้สมเด็จพระเอกาทศธรรมเป็นอันมาก
ดังนั้นก็มิได้ขึ้นไปเฝ้ากราบทูลกิจราชการ สมเด็จพระ
เจ้าราชาธิราชแจ้งว่าสมเด็จพระเอกาทศธรรมมาถึงแล้วมิได้
มาเฝ้า จึงมีพระราชโองการตรัสสั่งให้หาสมเด็จพระเอกาทศธรรม
มา ขณะเมื่อสมเด็จพระเอกาทศธรรมมาเฝ้านั้นเห็นสมเด็จพระ
เอกาทศธรรมเฝ้าอยู่ ก็นึกเคืองมิได้แต่ดูหน้าสมเด็จพระเอกาทศธรรม
กราบถวายบังคมสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชแล้ว ก็นั่งอยู่

มิได้^๒ทูล^๑ประการใด ดมเด็จพระเจ้า^๑ราชาธิราช^๑จึง^๑ตรัส^๑
ถามว่า ท่าน^๑ไป^๑ตี^๑ทัพ^๑พม่า^๑ได้^๑ชัย^๑ชนะ^๑ถนัด^๑มาถึง^๑แล้ว
เหตุ^๑ไฉน^๑จึง^๑มิได้^๑ขึ้น^๑มา^๑หา^๑เรา^๑ ให้^๑เรา^๑คอย^๑อยู่^๑ดังนี้^๑ ท่าน^๑น้อย^๑ใจ^๑
เรา^๑ด้วย^๑เหตุ^๑ถึง^๑ใด^๑หรือ^๑.

สมเด็จพระ^๑เพ็ชร^๑จึง^๑กราบ^๑ทูล^๑ว่า^๑ เดิม^๑ดมเด็จพระเจ้า^๑อยู่^๑หวิ^๑ตรัส^๑ใช้^๑
ให้^๑ข้าพเจ้า^๑เป็น^๑ผู้^๑ใหญ่^๑คุม^๑นาย^๑ทัพ^๑นาย^๑กอง^๑ทั้ง^๑ปวง^๑ ไป^๑ตี^๑ทัพ^๑
พม่า^๑ก็^๑ได้^๑ชัย^๑ชนะ^๑แล้ว^๑ ครั้น^๑ถนัด^๑มาถึง^๑แจ้ง^๑ว่า^๑อาย^๑คน^๑ตาย^๑
พม่า^๑มัน^๑มา^๑แล้ว^๑แต่^๑ผู้^๑เดียว^๑ แล้ว^๑ทูล^๑ความ^๑ชบ^๑ย^๑ก^๑ตัว^๑มัน^๑ก่อน^๑
พระองค์^๑ได้^๑ทรง^๑พระกรุณา^๑ตรัส^๑ใช้^๑ให้^๑ข้าพเจ้า^๑เป็น^๑ผู้^๑ใหญ่^๑ไป^๑บัญชา^๑
การ^๑ต่าง^๑พระเนตร^๑พระกรรณ^๑ พระองค์^๑มา^๑ทรง^๑เชื่อ^๑ฟัง^๑แต่^๑ถ้อย^๑
คำ^๑อาย^๑คน^๑คน^๑ตาย^๑ มิได้^๑ตรัส^๑ถาม^๑ข้าพเจ้า^๑ก่อน^๑ทรง^๑
พระ^๑ราช^๑ทาน^๑บำเหน็จ^๑รางวัล^๑เลย^๑แล้ว^๑ ข้าพเจ้า^๑จึง^๑มิได้^๑ขึ้น^๑
มา^๑แล้ว^๑.

สมเด็จพระ^๑นครินทร์^๑ได้^๑ฟัง^๑สมเด็จพระ^๑เพ็ชร^๑กราบ^๑ทูล^๑ถึง^๑นั้น^๑ก็^๑เถียง^๑ตอบ^๑
ขึ้น^๑ว่า^๑ ถึง^๑ข้าพเจ้า^๑แตก^๑ก่อน^๑ก็^๑จริง^๑ แต่^๑พม่า^๑เสีย^๑ชบวน^๑
เพราะ^๑ข้าพเจ้า^๑ ท่าน^๑จึง^๑ได้^๑ชัย^๑ชนะ^๑โดย^๑ง่าย^๑ ข้าพเจ้า^๑แพ้^๑
แล้ว^๑ก็^๑ค้น^๑เอา^๑ชัย^๑ชนะ^๑ได้^๑ และ^๑ข้าพเจ้า^๑ก็^๑ได้^๑ช้าง^๑มา^๑เคี้ยว^๑
ตำ^๑คร^๑ดู^๑มา^๑ทูล^๑เกล้า^๑ ๆ ถวาย^๑ก่อน^๑นาย^๑ทัพ^๑นาย^๑กอง^๑ทั้ง^๑ปวง^๑อีก^๑
สมเด็จพระ^๑เพ็ชร^๑ได้^๑ฟัง^๑ถึง^๑นั้น^๑ก็^๑โกรธ^๑เอามือ^๑ชี้^๑หน้า^๑ว่า^๑ อาย^๑หน้า^๑ท่าน^๑

ไม่มีอายช่างเจรจาได้ นี่หากว่าไม่แตกแหวกทัพภูตง มา
ถ้าแหวกทัพภูตง มาแล้ว ภูจะตักศิรัษะเสีย ที่ไหนจะ
ชะโมย เขาของ มาทอดเกล้า ๆ ถวายได้ก่อน ดมิง นคร อินท์
ได้ฟังดัง นั้น ก็ นั่ง อยู่มิได้ตอบเถียง ต่อ ไป อีก ดมิง พ่อ เพ็ชร
จึง ทูล ว่า พล พม่า ยก มาครั้ง นี มาก กว่า มาก นั้ แต่แต่เห็น
ทวน บน หลัง ม้า ดัง ว่า ดอก พง ดอก เถา เสี่ยง ฝั ทำ กระทับ
เดือน พงษ์ ข้าง มา ประคุดดัง เสี่ยง คัดัน ใน ทอง มหา สมุท
ผก คัด คัดบ มีด เปน ค้วนไป ข้าพเจ้า คิด ปฤกษา กัน ว่า จะ แยก
ทัพ ราย คน ให้ พม่า ตก หุง เสีย ที่ เข้า ใน วง ก่อน จึง จะ ระดม กัน ตี.
ดมิง นคร อินท์ จะ ยก เขา ตี คิด หมาย ได้ ชัย ชำระ ถ่าย เดียว ชั่ง
จะ แพ หา เห็น ไม่ ข้าพเจ้า ห้าม ปราบ เปน หลาย ครั้ง
ดมิง นคร อินท์ ก็ มี พง ช่น ยก เขา ตี ก็ แดก แก่ ข้า คึก นี่ หาก
ข้าพเจ้า รับ พม่า ไว้ หยุด จึง ได้ ชัย ชำระ.

สมเด็จพระเจ้า ราช ธิราช ได้ ทรง พง ดัง นั้น ก็ เห็น ว่า ดมิง นคร
อินท์ ผิด อยู่ ฝ่าย พระ องค์ ก็ ได้ พระ ราช ทาน บำ เหน็จ แก่ ดมิง
นคร อินท์ ก่อน ก็ เกิน ไป แล้ว มี รู่ ที่ จะ ทำ ประการ ไต อนึ่ง
พระ องค์ ก็ ทรง พระ เมตตา ดมิง นคร อินท์ อยู่ เปน อัน มาก จึง
ตรัส ขอโทษ ดมิง นคร อินท์ แก่ ดมิง พ่อ เพ็ชร ว่า มัน ผิด แล้ว

แต่ความชอบของมันก็มิ เราขอโทษมันครั้งหนึ่งเกิด
แล้วก็ทรงคาดโทษสั่งมีนครอินทร์ไว้หวังจะให้กลัวเกรงว่า แต่
นี้ไปเมื่อหน้าถ้ามีผู้ใหญ่ทักทวน ทำให้ผิดมาดังนี้
กูจะตัดศีรษะเสีย แล้ว พระราชทานบำเหน็จแก่สั่งมีน พื่อเพ็ชร
และนายทัพนายกองเปนอันมาก ไปรดให้สั่งมีน พื่อเพ็ชร
นั่งเหนือสุดจะหนีก็รู้เฝ้าที่เสด็จออก ครั้นแล้วพระองค์ก็
เสด็จพระราชดำเนิน กองทัพกลับมายังกรุงหงสาวดี.

ฝ่ายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง คอยทำคนผู้ถือหนังสือซึ่งไปเมืองเชียง
ใหม่ นั้น หายไป กองทัพก็มิได้เห็น ยกมาทรงแสดงพระ
ทัยนัก เห็นพณกำหนดแล้ว พระองค์ก็ยกกองทัพหลวง
ตามทัพหน้าลงมา พอถึงเข้าแดนกรุงหงสาวดีก็พบ
กองทัพมังฆ้องมหาราชซึ่งแตกมานั้นก็ทรงพระโกรธนัก ฝ่าย
มังฆ้องมหาราชและนายทัพนายกองทั้งปวง ก็พากันเข้ามาเฝ้า
สมเด็จพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง ทรงพระพิโรธเปนกำลัง จึงตรัส
ว่า กูให้ยกลงมาวิวาทกับหัวแผ่นดินหนึ่งถึง ๓๐ ทัพ จะ
ช่วยกันรับด้านแทนทัพมอญไว้ทำกูก่อนก็มิได้ พากันแตก
มาดังนี้ ทำให้ข้าศึกกำเริบได้ใจ ก็จะให้มันอยู่เป็นเดนตาย
อ้ายมอญหนักแผ่นดินพม่าทำไมเล่า กูจะช่วยอ้ายมอญ

ศึก พระเจ้าฝรั่ง มัง ชอง

๒๓

มันฆ่าเอง จึง ครัดสั่งให้เขา มัง มหานรธา แม่ทัพ หน้า และ นาย
ทัพ นาย กอง ทั้งปวง ซึ่ง แยกมานั้นไป ฆ่าเสีย.

ฝ่าย มัง นันทมิตร เสด็จมาดี ผู้ใหญ่ จึง กราบ ทูล ว่า อัน

ธรรมดา สังคราม ย่อม มี แพ้ และ ชนะ พระองค์ ทรง พระ

พิโรธ แก่ ลูก ธน ซึ่ง ยัง สัตว์ มิ ถูก และ จะ ฟาด พัน หัก คั่น

ธน เสีย นั้น มิ ชอบ ควร จะ เก็บ เอา ไว้ ยัง สัตว์ สืบ ไป อีก

กว่า จะ ถูก ตัว เนื้อ เชือด เกือ เขา มัง จะ เจ้ ได้ ด้วย การ สังคราม

มอญ กับ พม่า ยัง คิด พัน กัน อยู่ ข้าพเจ้า จะ รับ พระ ราชทาน

โทษ นาย ทัพ นาย กอง ทั้งปวง ไว้ ให้ ทำ ราชการ สังคราม แก่ ตัว

ฉลอง พระเดช พระคุณ อีก ครั้ง หนึ่ง ถ้า แยก มา ที่ นี้ จึง ค่อย ไป รด

ให้ ประหาร ชีวิต ตาม บท พระ อัยการ คัก ส้ม เต๋จ พระเจ้า

ฝรั่ง มัง ชอง ได้ ทรง พัง มัง นันทมิตร ทด ตั้ง นั้น ก็ คดา ย พระ โกรธ ลง

จึง พระ ราชทาน โทษ ให้ แล้ว ครัด ปฤกษา ด้วย มัง นันทมิตร

เสด็จมา ดีว่า เมื่อ ทัพ หน้า ทำ ให้ เสีย ถูก แยก นั้น มา ดั้น ดั้น แล้ว

ถึง เรา จะ ยก ลง ไป ก็ เห็น จะ เอา ชัย ชำนะ มิ ได้ เพราะ มอญ

รู้ ตัว เสีย แล้ว เห็น จะ รักษา เมือง ไว้ เปน สามารถ เรา คิด

จะ ถอย ทัพ ถด บไป เสีย ก่อน ปี่ หน้า จึง ยก ลง มา ใหม่ ท่าน

จะเห็น เปน ประการใด มิ่ง นันทมิตร ก็เห็น ด้วย.

สมเด็จพระเจ้าฝรั่ง มิ่งเมือง ก็ให้เด็ก กองทัพเสด็จ กลับไปกรุง
รัตน บรูจระงระ จึง ครัด สั่ง นายทัพ นาย กอง ทั้งปวงให้แบ่ง
บ้าน พลศึก หัก ทหารใหม่ ซ้อม เพลง อาวุธ ให้ชำนาญใน
ชบวน รบ ทุก ตัวคน นายทัพ นาย กอง ทั้งปวง รับ พระราช
โองการได้เกดจำ ๆ แล้ว ก็ฝึก หัก ทหาร รบ ทั้ง ดิน ให้
ชำนาญ ใน ศีลปสาคร ต่าง ๆ ทหาร มาก็ฝึก หัก ให้
ชำนาญใน เพลงดาบ เพลงทวน เพลงง้าว อัน ชี้รบ กัน บนหลังม้า
และให้ แคล้ว คล่องใน การ คบ จับ เชิง จะ หนี ที่ จะ ได้ ให้ วงใด
ทหาร ช้าง ก็ฝึก หัก ให้ ชำนาญใน ชบวน ชน ช้าง รบ ด้วย ช้าง ทหาร
เดินเท้า ก็ ซ้อม หัก ให้ ชำนาญใน อาวุธ ต่าง ๆ คือ ดาบ ดั้ง
โต่เขน หอก ชัด แหวน หธาว เกาทัณฑ์ หน้ำไม้ ธรรมพรเครื่อง
อาวุธ สำหรับ รบ ครอบ ทุก สิ่ง ทั้ง ทหาร เก่า ทหารใหม่ฝึก ปรี้อ
ให้ แคล้ว คล่อง ณ ที่อง ส่นาม หลวง ทุก วัน.

ครั้น รุ่ง ขึ้น ปี ใหม่ สมเด็จพระเจ้าฝรั่ง มิ่ง เมือง จึง ทรง
พระดำริห์ว่า ครั้ง ก่อน เรา ให้ทัพ หน้ำ ยก ลง ไป แดน หนึ่ง
ยัง น้อย นัก จึง รับทัพ มอญ มิ หยุต ครั้ง นี้ เรา จะ ยก ลง ไป
ให้ มาก กว่า เก่า หดาย เท่า จะ เข้ายบ แผ่นดิน เมือง หงสาวดี

ให้ราบ เป็น หนา กตอง จึงให้เกณฑ์กอง ทักษิณ บรดา เมือง ชัน
แก่กรุง อังวะ นั้น ๓๘ เมือง ไต่คน ยี่สิบ แด้น ช้าง ต้อง ห่ม
ม้า รอย แด้น จะยกตงไป ต่ กรุง หงสาวดี.

ฝ่าย นาง มังคะตะ เทว พระ อรรคมเหษณ์ จึง เข้า มา กราบ ทูล ว่า
เมื่อ พระองค์ ยกตงไป ครั้ง ก่อน นั้น ข้าพเจ้า บวย อยู่ไม่ได้
ตาม เสด็จ จึง ต้อง อยู่รักษา เมือง ครั้ง น ข้าพเจ้า จะ ขอ ตาม
เสด็จ ฝ่า พระบาท ด้วย แม่ ลูก เนิน ประการใด ข้าพเจ้า
จะ ขอ เอา ชีวิต ร่าง กาย ตาย แทน พระ องค์ ต้นอง พระ เศษ พระ คุณ
ซึ่ง ได้ ทรง พระ เมตตา บำรุง เติง ข้าพเจ้า ให้ เติง เกลา อยู่คู่ฯ ทุกเช้า
คำ ดม เสด็จ พระ เจ้า ฝรั่ง มัง ชอง ได้ ทรง พัง ก็ ชอบ พระทัย
จึง ตรัส ว่า ตามใจ พระ น้อง เกิด แล้ว พระองค์ ตรัส ตั้ง ให้ จัด
กอง ทักษิณ ช้าง โดย ขบวน พยุห ให้ เติง าบตี ผู้ใหญ่ ๔ คน
อยู่รักษา เมือง ครั้น จัด การ และ ไฟว์ พด ทั้งปวง เสด็จ ได้ มหา
พิชัย ฤกษ์ แล้ว พระองค์ ก็ เสด็จ ขึ้น ทรง พระ คชาธาร ประดับ
เครื่อง คชาภรณ์ กตาง ช้าง อัน พิศิตร ประกอบ ด้วย พด ช้าง
โตด แด้น โจม ทักษิณ ดัง กัน ส้าร คำ ค่าย แฉก แฉง ล้อม วง พัง
คา เปน วนัศ เสด็จ เกลื่อน พยุหโยธา ทักษิณ ออก จาก กรุง รัตน
บุระ อังวะ ครั้ง นั้น ดู พิศิต มเหพาฬาร ละ พระ รัง พร้อม ด้วย ทักษิณ

ท้าวพระยาโยธาหาญ แวดล้อม เปน กัน กง ดูดาษ ไสว ไป
 ด้วย ชง เที้ยว เขี้ยว เหลือง ขาว แดง ทุก กอง ทัพ ก็ก กอง ด้วย
 ศัพท์ดำเนียง เสียง ผี เทา พด ช้าง พด มา พด บท จร เดิน เท้า อัน
 เดิน โดย ขบวน เปน ทิว แถว ตาม กัน เสียง ดนนั้น ครน ครน เบรียบ
 ประจุ แผ่น พน พระชนม์ จะ ชุก ถล่ม ลง ผง คดี ก็ พัง ตบไป ใน
 ท้อง อากาศ เมื่อ พระเจ้า ฝรั่ง มั่ง ช้อง ยก พด พยุห จรุง คี
 ลง มา ครึ่ง นั้น ศักราช ๗๖๕ ปี ครดิ ตั้ง ให้ เดิน กอง ทัพ ทาง
 คม ช้าง ตั้ง แล้ว มา ลง เมือง คงอ.

ขณะ นั้น เจ้าเมือง เคียง ชิง ชิน แก่ กรุง หงสาวดี แต่ง ทหาร ออก
 ฉาดตระเวน ปลาย ด่าน ทหาร กลับ เข้า มา แจ้ง ว่า กอง ทัพ พระ
 เจ้า ฝรั่ง มั่ง ช้อง ยก มา จะ ตี กรุง หงสาวดี รั พด มาก นึก เจ้า
 เมือง เคียง ไค้ แจง แล้ว ก็ แต่ง หนังสือ ให้ มา เร็ว รีบ ถือ ลง ไป ยัง เสดา
 บัด ณ กรุง หงสาวดี ใน หนังสือ นั้น ว่า ข้าพเจ้า เจ้า เมือง เคียง
 ขอ กราบ ถวาย บังคม มา ยัง ผา พระบาท ส้มเตี๊ยะ พระ พุทธเจ้า อยู่ หัว
 ไค้ ทราบ บัด นี้ พระเจ้า ฝรั่ง มั่ง ช้อง ยก ทัพ หดวง ลง มา จะ ตี
 พระนคร หงสาวดี รั พด มาก เหลือ ที่ จะ ประมาณ ไค้ ยก ลง มา
 ถึง คำบด นั้น วัน นั้น เวลานั้น เสดา บัด เจ้า พน กางาน ก็ นำ
 หนังสือ บอก ชิน กราบ บังคม ทูล ส้มเตี๊ยะ พระเจ้า ราชธิราช.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชแจ้งเหตุแล้วก็ตรัสสั่งให้เกณฑ์กอง
ทัพโดยเร็ว ได้คนแปดแสน ช้างพลายมีฝูงลาดองร้อย ช้าง
ซึ่งบรรทุกเครื่องห้าร้อยเชือก กองทัพจัดพร้อมแล้ว สมเด็จพระ
เจ้าราชาธิราชก็เสด็จยกออกไปรับทัพพม่า ครั้นเสด็จ
พระราชดำเนิน กองทัพถึงเมืองเตยง เจ้าเมืองเตยงรู้ก็ออกมา
เฝ้ากราบทูลเชิญเสด็จเข้าประทับพักพลในเมือง สมเด็จพระ
เจ้าราชาธิราชก็ตรัสว่าเราจะรับยกไปไม่เข้าไปแล้ว จึง
ตรัสว่าเจ้าเมืองเตยงเป็นผู้ใหญ่ดี เอาใจใส่ราชการหมั่นระวัง
สอดแนมข้าศึก จึงโปรดพระราชทานเครื่องอุปโภคแก่
พระยาเตยงและทหารทั้งปวงโดยสมควรแล้ว ตรัสแก่เจ้าเมือง
เตยงและเสนาบดีทั้งปวงว่า เราก็เป็นกษัตริย์อันประเสริฐ
เป็นใหญ่ในพระนครประเทศหนึ่ง ซึ่งจะให้ข้าศึกพม่ายกถ่วง
เข้ามาเหยียบแดนเรานั้นมิควร อุปะมาตั้งไกรสรราชดีหอน
รักษาถ้าแก้ว ถ้าจะให้พยัคฆ์ไกรสรหมั่นเข้าเฝ้าเยี่ยมเยียนใน
แถวถิ่นของตัวแล้ว ก็จะได้ยินอำนาจตระบะเดชะไป หาเป็น
เกียรติยศไม่ เราจะออกไปต้านต่อไว้แต่หน้าด่านก่อน อย่า

ให้พม่ายกข้ามด่านเข้ามาได้ จึงจะควร คราวนี้แล้ว พระองค์ก็ยกไป
ให้หยุดทัพพักผ่อนกำลัง พล ณประเทศแห่งหนึ่ง ชื่อ ตำบล เติรียบ
พอปลงทัพลง ยังมีทันจะตั้งค่าย จึงสั่งมิ่งพ่อเพชร กราบทูลว่า
กำลังสงครามครั้งนี้ใหญ่หลวงนัก ยังมีได้พินิจพิจารณา
เหตุการณ์อันใด ซึ่งพระองค์จะยกกลับไปโดยเร็ว นั้นสมควร
ข้าพเจ้าจะขอแต่งผู้คนให้เสด็จออกไปสืบดูกำลังศึกก่อน ส้ม
เต๋จ พระเจ้าราชาธิราช ก็ทรงเห็นด้วย.

สั่งมิ่งพ่อเพชรจึงแต่งสั่งมิ่งนคร อินท์คุมทหาร มีฝีมือ หกร้อยคน
ให้มักกรีมาน นายทหารผู้หนึ่ง คุมคนร้อยเศษไปด้วย ส้ม นคร
อินท์ ส้มเต๋จ พระเจ้าราชาธิราชจึงตรัสสั่ง ส้ม นคร อินท์ว่า
ถ้าพบกองทัพพระเจ้ามณฑัยรทองแล้วให้เร่งกลับมา ส้ม
นครอินท์ก็กราบถวายบังคมลาออกมาแต่งตัวพร้อมเกราะขึ้นม้า
ถืออาวุธแล้วก็ยกกองทัพไปคืบหนึ่งถึงตำบลแม่น้ำเจียด พอ
พบไทยใหญ่กองทัพหน้าพระเจ้ามณฑัยรทองยกมา เต๋ยงช้าง
ม้าผู้คนในกองทัพฮือฮึงเอิกเกริก ประดุจดังเต๋ยงคลื่นและ
ระลอกในมหาสมุทร.

ฝ่าย มักรี่ มาณ แด เห็น แต่ไกล จึง ว่า แก่ส้ม นคร อินท์ว่าส้มเต๋จ
 พระเจ้า อยู่ หัว ตรีดี ตั้ง มาว่า ถ้า พบ กอง ทัพ แล้ว ให้ เร่ง กลับ ไป
 บัด นี้ ก็ พบ กอง ทัพ ยก มา แล้ว เรา จะ พากัน กลับ ไปตามตั้ง ส้ม
 นครอินท์ จึง ว่าเรา ยก มา บัด นี้ เห็น แต่ กอง ทัพ ยก มา ยัง ไม่รู้ กำลัง
 ศึก ว่ามา มาก น้อย ประการใด จะ รีบ ต่วน กลับ ไป กราบ ทูล นั้น
 มิ ชอบ จำ จะ แอบ ดูให้ รู้ กระจ่าง ก่อน ส้ม นครอินท์ จึง
 ขึ้น ต้นไม้ แฝง ภาย ดู เห็น ช้าง ม้า รพ พม่า ยก มา เปน อัน มาก
 เสียง ออ อึง อึก เกริก คุจ เสียง พลุใหญ่ จึง กลับ ลง มา พาทหาร
 ทั้งปวง เข้า ชุ่ม อยู่ริม ทาง มิให้ ชาติ ศักดิ์ เห็น ครั้น พม่า ยก ออกเดิน
 เห็น รพ ช้าง ม้า เนื่อง กันไป มิได้ ชาติ คุจ ด้าย น้ำไหล ผง คุจ คดบ
 ไปทั้ง ปา เสียง ฆ้อง ดัง หึ่ง แผ่นดิน จะถล่ม ส้ม นคร อินท์
 แฝง ดู อยู่แต่ เข้า จน เวลา บ่าย ก็ไม่ สัน พด จึง คิด ว่า พม่า ยก มา
 ครั้ง นรพ ช้าง ม้า มาก กว่า มาก นั้ ตัว เรา ก็ เปน ทหาร ส้มเต๋จ
 พระเจ้า อยู่ หัว ตรีดี ใช้ มา สอด แนม ดู กำลัง ศึก บัด นี้ พบ ชาติ ศักดิ์
 แล้ว จะ กลับ ไป เปลา ก็ มิชอบ จำ จะ ยก เข้าโจมตี คุจ กำลัง ศึกจะ
 เห็น ประการใด ส้ม นครอินท์ ก็ พา พด ออกโจมตี คุจ กลาง ทัพ
 พระเจ้า มณเฑียร ทอง ชาติ ออก ฝ่าย พด พม่า ตาย ลง ประ มาณ

ร้อยหนึ่ง ก็แตก ย่นลงไป จน ถึง หน้า ข้าง พระที่นั่ง พระเจ้าฝรัง
มั่ง ฆ้อง ดมิง นครอินทกั พาลด ทหาร เข้าไป.

ฝ่าย พระเจ้าฝรัง มั่ง ฆ้อง เห็น ดังนี้ จึงสั่ง พระ ทักษิ นักร ทรง พระ
ดำริห์ว่า กองทัพ พระเจ้าราชาธิราช มาตั้ง ชุ่ม อยู่ แล้วให้
ทหาร ยก ออก มาโจมตี ครั้น ดังทัพ ดังที่ นั้นก็ เปน บาเบดา
รื พด ข้าง มาไม่มีที่ จะ อาศัย จึงให้ ถอยทัพ มาตั้ง มั่น อยู่แนว
แม่น้ำเจียด เปน ที่ เหล่า น้ำ หนา แล้วให้ แต่ง กอง ร้อย คอย เหตุ
ไป ลอด แนม ดุทัพ มอญ ว่า จะ ตั้ง อยู่ ค้ำ บด ใด ให้ ได้ เนื้อ ความ
จริง แน.

ฝ่าย ดมิง นครอินทกั พาลด รับ มา ถึง ค้ำ บด เตรียม ที่ กองทัพ ตั้ง
อยู่ นั้น เขา เฝ้า ดมิง เด็จ พระเจ้าราชาธิราช กราบ ทูล ว่า ข้าพเจ้า
ยก ไป ถึง ค้ำ บด แม่น้ำ เจียด พบ กองทัพ พม่ายก มา ข้าพเจ้า
แอบแฝง ดู อยู่ แต่ เวลา เข้า จน บ่าย ก็ มิ ได้ สิ้น สุด พด อันทัพ
พม่ายก มา ครั้ง นรพด กำหนด ด้วย พ้น, หมั้น นั้น มิได้ จะ
นับ ด้วย แค้น ก็ สุด ประมาณ ดู มาก กว่า มาก ข้าพเจ้า จึง ยก ทหาร
เข้าโจมตี เห็น เหลือ กำลัง นัก จึง ถอย มา.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรงฟังดังนั้น จึงตรัสปรึกษา
เสนาบดีทั้งปวงว่า ทพพม่ายกมาครั้งนี้เป็นทพกษัตริย์
ใหญ่หลวงนัก แต่ทพพมานั้นรบกันแต่ที่แจ้ง ซึ่งเราจะ
รบทพพมาครั้งนี้ ถ้ารบในป่าเห็นจะได้ชัยชนะ พม่า
จะเสียที่แก่เราเป็นมั่นคง ดมิงพ่อเพชรจึงทูลว่า กองทพ
พม่ายกมาครั้งนี้ ดมิงนครินทร์ทูลว่าเหลือประมาณมากนัก
อินทพพมาอุปราคาตั้งฝั่งหลวง ซึ่งพระองค์จะให้รบในป่านั้น
ก็เห็นจะได้ชัยชนะอยู่ แต่รพลดำบากล้มตายเป็นอันมาก
เปรียบประดุจช้างสารชนกัน หมูแพรงก็แตกกระเจียน
ไป ข้าพเจ้าคิดจะให้ทพพมาอยู่ป่าฝ่ายเราอยู่บ้าน ให้
ทพพมาลำบากข้างเดียว เราตั้งมั่นอยู่แต่ในแดนเมืองแล้ว
ถ้าใดทองทิพย์จะออกรบ ถ้าไม่ได้ทิพย์จะตั้งมั่นสงบอยู่
ข้าพเจ้าคิดจะให้ถอยทัพไปตั้งมั่นตามดงแม่น้ำปุ่น เพราะ
ที่แม่น้ำปุ่นเกาะนั้นเป็นที่สำคัญอยู่ จะคิดอุบายถ้ายเท
ประการใดพม่าหาไม่รู้ ถ้าเป็นก็แล้วมิต้องรบฆ่าด้วย
ศาสตราวุธพม่าก็จะตายไปเอง ทำไมกับรพลดำบากถึงจะ
มากก็เหมือนน้อย เห็นจะได้ชัยชนะโดยง่าย.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรงฟังก็เห็นชอบด้วย จึง
 ให้อำมาตย์มะละมันคุมพระสนมกำนัลและเด็บบึงอาหารยกถว้ง
 ไปก่อน อำมาตย์มะละมันจึงทูลว่า ถ้าหากการสงครามไม่
 พระองค์จงโปรดให้ข้าพเจ้าชักพาสัตว์ไป ข้าพเจ้ามิได้ขอรับตั้ง
 ครองน้มนการสงคราม จวนจะได้รบบังอยู่แล้ว ข้าพเจ้าจะขอ
 อยู่ด้วยพระองค์ ถ้าข้าศึกยกมา ข้าพเจ้าจะขออาสาออกชน
 ข้างด้วยข้าศึกตัวต่อตัว เอาชีวิตเป็นผลของพระบาททอง
 ส่นองพระเดชพระคุณซึ่งได้ทรงพระเมตตาปลูกเลี้ยงข้าพเจ้ามา
 สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรงฟังอำมาตย์มะละมันทูลก็
 ชอบพระอัชฌาศัยยิ่งนัก จึงคิดว่าท่านไม่ชอบใจไป
 อยากรจะอยู่ด้วยเราก็คงเกิด จึงสั่งสมิงอินทชีพให้คุมพระ
 สนมนางกำนัลและเด็บบึงอาหารต่าง ๆ ไปก่อน แล้วจึงมีพระ
 ราชกำหนดให้สมิงพ่อเพชร สมิงอังวะ มังศรี สมิงนครอินท
 สมิงอุบากอง สมิงพระราม ห้าทัพพร้อมกันมาถึงมา แต่
 บรรดาข้างซึ่งตกมันอยู่นั้น ให้เดินเป็นระยะใกล้กันสุด
 เดียงแต่ สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชตรัสบัญชาการเสร็จแล้ว
 ก็ยกกองทัพถว้งลงมาถึงเมืองเตี้ย เมืองเตี้ย จึงตรัสสั่ง
 สมิงชีพรายเจ้าเมืองเตี้ย และพระยาเตี้ย ให้รีบค่ายคูประตู

หอรบเสียทั้ง สอง เมือง อย่าให้ พม่า อาศรัยได้ และ กวาดเอา
 ช้าง มาผู้คน เต็มยง อาหาร ทั้ง สอง เมือง มาใน กองทัพ ด้วย จึง
 แต่งให้ กอง ดมิง พระตะ เบิดไป เทียว กวาด ครอบ ครว้ ช้างมา เต็มยง
 อาหาร บรรดา หัว เมือง ชน และ บ้านใหญ่ บ้านน้อย ทั้งปวง ซึ่ง
 อยู่ ณ ทาง ที่ พม่า จะ มา นั้นให้ ชน เจริญ แล้ว พระองค์ ก็ ยก
 มาถึง แม่น้ำ บัน เกดาะ จึง ตั้งให้ เสด็จ นายทัพ นายกอง ทั้งปวง
 ไปตั้ง ค่าย ณ ฟาก ตะวันตก แต่ แม่น้ำ บัน เกดาะ ไป ถึง แม่น้ำ เตะระ
 แต่ วัด ปฏิมากร รายไป ถึง แม่น้ำ ประทะลาด ดมเด็จพระเจ้า
 ราชาราชให้ตั้ง ค่าย ณ แม่น้ำ บัน เกดาะ แล้ว ให้ชัก ค่าย ปัก กาก
 ถึง กัน.

ฝ่าย พระเจ้า มณฑะยัร ทองให้ตั้ง ค่าย ณ แม่น้ำ เสด็จไปหา
 วัน ทหาร กอง ดมิง แหม เข้า มากราบ ทูล ว่า บัดนี้ กองทัพ
 พระเจ้า ราชาราช ซึ่ง ตั้ง อยู่ ณ ตำบล เตะระบัน นั้น เด็ก ถอยไป
 ตั้ง อยู่ ตำบล แม่น้ำ บัน เกดาะ แล้ว ดมเด็จพระเจ้า มณฑะยัร
 ทองได้แจ้ง ดังนี้ จึง ครดิ ปรึกษา เสด็จ นายทัพ นายกอง
 ทั้งปวง ว่า เราจะ รับ ยกตามไปตั้ง ประชิด สังคราม ครังนี้
 จะได้ ทำยุทธนาการ กันโดยเร็ว เสด็จ นายทัพ นายกอง ก็
 เห็นด้วย พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง จึงให้ ยก กองทัพ ลง มาตั้ง ตำบล

วัด ปฐมังกร แหนวแม่น้ำ บั้น เกดาะ ที่ ๓ ควัน ออก ตรง กัน คน ตะ
 ฟากแม่น้ำแล้ว ให้ นายทัพ นายกอง ทั้ง ปวง ตั้ง ค่าย รายไป
 แต่ กองทัพ มัง นั้ ราย ตั้ง ตรง ค่าย ส้มเต๋จ พระเจ้าราชาธิราช ตั้ง
 ให้ ไทยกาเหต ไทยเมหยัง ทัพไทยใหญ่ซึ่ง เปน กองหน้านั้น ตั้ง
 อยู่ ณ แหนว ผัง แม่น้ำ บั้น เกดาะ แม่น้ำ บั้น เกดาะ นั้น แห่ง อยู่ กำหนด
 ได้ หก วัน, เจ็ด วัน, น้ำ ทะเล ขึ้น วัน หนึ่ง พยุ และคลื่น พัด มา น้ำ
 ก็ ขึ้น เต็ม ผัง แต่ คลื่น ดม ราย นึก ด้วย เปน ถ้า แม่น้ำ ใหญ่
 ถ้า ถูก คลื่น ชัด มา ถูก เวื่อ แพร่ ข้าง มา ผู้ คน ก็ ถม จม น้ำ ตาย ขณะ
 เมื่อ กองทัพไทยใหญ่ มา ตั้ง อยู่ ณ นั้น พวกไทยใหญ่ หา
 ว่า น้ำ ทะเล ขึ้น ถึง ไม่.

ฝ่าย ส้มิง พ่อ เพ็ชร จึง กราบ ทูล ส้มเต๋จ พระเจ้าราชาธิราช ว่า
 ทัพ พม่า ยก มา ครอง ณ ส้ม คะเน แล้ว ข้าพเจ้า จะ คิด กลอุบาย
 ดอง พม่า ให้ น้ำท่วม ตาย ให้ กองทัพ ยับ เย็น จง ได้ ส้มเต๋จ
 พระเจ้าราชาธิราช จึง ตรัส ถ้ามว่า ท่าน จะ คิด ประการ ไต
 ส้มิง พ่อ เพ็ชร ก็ ทูล ตาม ความคิด ทุก ประการ ส้มเต๋จ พระ
 เจ้าราชาธิราช ทรง เห็น ชอบ ด้วย จึง ให้ ส้มิง ชี พราย กับ
 เจ้าเมือง เคียง ดอง นาย เปน แม่กอง กำกับการ เกณฑ์ ทหาร
 ขุด ตีลัง ทำ ทาง หนึ่ง น้ำ ทะเล ที่ จะ รบ ด้วย ข้าศึก ไว้ เปน ที่ แอบ ที่ บัง

ศึก พระเจ้าฝรั่ง มัง ชอง

๓๓

มัน คง แล้ว ให้รายทหารลงไปไต่ค่ายตามลำแม่น้ำที่น้ำจะ
ขึ้นมานั้น กำหนดหัวเตียงกลองเป็นระยะมาจนถึงค่าย
เสร็จแล้ว ครั้นถึงว่า ถ้าเห็นน้ำทะเลขึ้นให้ทหารตีกลองเป็น
สำคัญบอกต่อกันขึ้นมา แล้วมีพระราชกำหนดแก่นายทัพ
นายกอง ทหารทั้งปวงว่า เราจะให้ยกลงไปรบเยาะ
พม่าในคลองน้ำ ถ้าได้ขึ้นเตียงฆ้องกลองตีขึ้นออกรบพร้อม
กันเมื่อใด ก็ให้ถอยขึ้นมาบนตลิ่งโดยเร็ว ครั้นถึง
วันกำหนดน้ำทะเลขึ้นมา นายทัพนายกองผู้รับสั่งก็จัดทหาร
ออกไปวางที่ท่าไว้ทุกช่องทุกทางแล้ว กำชับทหารทั้งปวงว่า
ถ้าพม่าตามขึ้นมาจงรบต้านทานไว้อย่าให้ขึ้นได้ นายทัพ
นายกองทหารทั้งปวงก็ยกไปคอยกระทำการตามรับสั่ง พวก
กองต่อสู้ยกไปรบต่อสู้รับในแม่น้ำ นายทัพมอญกองต่อสู้ก็ให้
ทหารร้องคำท้าทายพวกกองทัพไทยใหญ่ หวังจะยั่วให้โกรธ
ทหารมอญร้องคำว่า อ้ายไทยใหญ่ อ้ายขี้ข้าพม่า มึงยกมา
ตีมอญแล้ว ทำไมจึงมุดหัวอยู่ในค่ายเล่า ให้พวกมึง
เร่งออกมารบกับกู กูจะตัดศีรษะเสียให้สิ้นขาดเดี๋ยวนี้
กองทัพไทยใหญ่ได้ยินทหารมอญร้องคำดังนั้น ก็โกรธเป็นกำลัง

ไทยกาเหส ไทยเมหยัง แม่ทัพหน้าไทยใหญ่ทั้ง สอง นั้น ก็เร่งจัด
 ทกระดิว ทหาร รั่ว พด ข้าง มา จะ ยก ลง มา คัด กองทัพ มอญ แต่กำลัง
 แค้นให้ทหาร หน้าค่าย ร้อง ต่ำ คอไป พดาง ทหารไทยใหญ่
 ร้อง ต่ำ ว่า อ้าย มอญ แต่ก่อน พวก มึง ก็ เปน ขี้ ขำ พม่า แล้วไป เปน
 ขี้ ขำ ไทย น้อย อ้าย หน้าซื่อใจ คด ทรยศ ต่อ เจ้า เจ้ากู อยู่
 ว่าใน ท้อง พวก มึง มี เคียว เจ็ด เต็ม มี เข็ม เจ็ด อัน กู จะ รบ ฟาด
 ฟัน ผ่า ออก เขา เคียวใน ท้อง ออก ตัด คอ พวก มึง เสีย ให้ ดั้น กอง
 ทัพ มอญ ได้ ยิน ดัง นั้น ก็ โกรธ จึง ให้ ทหาร ต่ำ คอ รุก เร้า
 ไป ว่า อ้าย ไทยใหญ่ อ้าย เฒ่า คาย พม่า พม่า ให้ พวก มึง
 เปน กอง หน้า เปน ทัพ ผี พวก มึง จะ คาย ก่อน ไม่ ทน ได้ ขำ มอญ
 มอญ จะ แหวก ท้อง ออก เขา เคียว เกี้ยว ตัด ศีรษะ พวก มึง ขำ น้า มา
 ให้ ดั้น ประเดี้ยว นั้น กอง ทัพ ไทยใหญ่ ได้ ฟัง ก็ โกรธ ยิ่ง นึก
 พอ จิต รั่ว พด เดรัจฉา ก็ ยก ลง มา จะ รบ กับ ทัพ มอญ ที่ แม่ น้ำ นั้น ให้
 ทหาร ร้อง ต่ำ ทำ ทาย คอไป ว่า อ้าย มอญ อ้าย เสือ ผอม ปาก
 กัด พวก กู ไม่ สู้ ผี ปาก พวก มึง แล้ว ถึง มึง จะ ประคิด
 ต่ำ ก็ ไม่ เจ็บ เหมือน ไม่ ขว้าง กู จะ เอา อาวุธ ออก ขว้าง พวก มึง
 ให้ เห็น ผี มือ บัดนี้ กอง ทัพ ไทยใหญ่ ก็ เร่ง พด ทหาร รุก เร้า
 เข้า ไป ฝ่าย มอญ ทำ เปน แดก ล้อ ให้ ได้ ไทย ใหญ่ เห็น

ใด ที่ ก่ เร่ง ทหาร ยก ข้าง มา ดง ได้ มอญ ๆ ก็ กลับ รับ รบ ยั่ว เข้า ไว้
พอ ได้ ยิน เดียง กตอง ดัญญา ตม เต็จ พระ เจ้า ราช ราช จึง ให้
ทหาร ที่ รักษา ค่าย อยู่ นั้น ตม ชอง กตอง ให้ ร้อง ออ อัง ชน ทุก ค่าย
มิ ให้ กอง ทพ ไทย ใหญ่ ได้ ยิน เดียง นำ เดียง คตั้น ครั้น นำ ชน
มอญ ก็ ถอย ชน มา บน คตึง ไทย ใหญ่ มิ ได้ วั เด็ด กต ลำ คัญ ว่า
ทพ มอญ แดก ก็ ได้ คิด ตาม ทาง ชน ไป ทหาร ซึ่ง วง อยู่
นั้น ก็ รับ รบ ประจัญ วั ไทย ใหญ่ จะ ชน คตึง ก็ มิ ได้ จะ หนี ไป
ก็ มิ พ้น ครั้น จะ กลับ ข้าม มา ก็ ไม่ ทน ข้าง มา วั พด จม
น้ำ ตาย เปน อัน มาก กอง ทพ ไทย ใหญ่ โกรธ ยิ่ง นั้ เขา
คาบ หอก พ้น แทะ น้ำ และ พ้น แทะ กัน เอง ออ อัง อยู่ แตะ ที่ ไทย
ใหญ่ รบ กัน นั้น น้ำ ทะเล ถอย ลง จะ โกลด แห้ง.

ตม เต็จ พระ เจ้า ราช ราช จึง ตรัส ตั้ง ตมิง จัก กาย ให้ คุม ทหาร
ไป พ้น แทะ วั ไทย ใหญ่ ที่ ตาย ให้ เปน แดก อาวุธ แล้ว ตาก
ชัน วั บน คตึง ให้ พม่า ดง สย ว่า มอญ มีความ วั แล้ว ตรัส
กระซิบ ตั้ง ตมิง จัก กาย ว่า ถ้า ผู้ใด พด ว่า มอญ มิ ได้ ฆ่า พม่า
และ ไทย ใหญ่ ไทย ใหญ่ จม น้ำ ตาย เอง ก็ ให้ ฆ่า ผู้ นั้น เสีย
อย่า ให้ ผู้ ชน ตู เยี่ยง พด ต่อ ไป อีก ได้ ตมิง จัก กาย ก็ คุม ทหาร

ไป เทียวพัน ศพ พม่าไทยใหญ่แล้ว ให้ ตาก ขึ้นไว้ รวม ตกลง ตามรับสั่ง
ขณะ นั้น ชาว เมืองเคียง เมืองเลียง ทั้งปวง ซึ่ง กวาด มานี้ รู้ว่าพม่า
เสียที่แก่ มอญ มอญฆ่า พม่าไทยใหญ่ตาย เปน อัน มาก.

ฝ่าย มอญ ทั้งปวง ชวนกันไป ตูม ไทยใหญ่ ซึ่ง ทหาร กองทัพ ตาก
ขึ้น ทั้งไว้ นั้น มอญ คน หนึ่ง จึง ว่า มอญ มิ ได้ ฆ่า ไทยใหญ่
ไทยใหญ่ น้ำท่วม ตายเอง ทำไม จึง มา พัน แทง ผี ดัง นี้ หา ต้อง
การไม่ ตมิง จัก ภายไต้ พง มอญ ว่า ตัง นั้น ก็ โกรธ จึง ให้
ทหาร พัน มอญ ผู้ นั้น เสีย คัด เอา ศีรษะ เลียบไว้ แล้ว ให้ ตาก
เอา ตัว ผี มอญ ที่ ตาย ไป ทั้งไว้ กับ ผี ไทยใหญ่ ด้วย กัน จึง ประกาศ
แก่ มอญ ชาว เมือง และ ทหาร ทั้งปวง ว่า ถ้า ผู้ใด พุด ตัง นี้
เรา จะ คัด ศีรษะ เลียบ ประจาน ไว้.

ฝ่าย สมเด็จ พระเจ้าราชาธิราช จึง สั่ง ให้ นายทัพ นายกอง ปลุก ค่ำด
บวง ด้รวง เทพารักษ์ ตาม ตกลง ทุก หน้า ค่าย ให้ ประ โคม ช้อง
กลอง แตร สังข์ เค็น รำ ทำ เพลง ถวาย เทพยดา และ ให้ มี ชง
ใหญ่ ปัก ไว้ หน้า ค่าย ทุก ค่าย ถ้า ฟ้า ขึ้น ให้ โบก ชง ขึ้น มา
ถ้า ฟ้า ลง ให้ โบก ชง ลง ไป ให้ พม่า ทั้งปวง เห็น ว่า มอญ มี วิชา
อาคม กระทำ ให้ ฟ้า ขึ้น ฟ้า ลง ได้ นายทัพ นาย กอง ทั้งปวง ก็ ให้

ปลุก ศาสตเทวรักษ์แล้ว ทำพิธีกรรม บวงสรวง ตาม วัธสังทุก
 ค่าย ครั้นถึง เวลานั้น น้ำตง ก็ให้ทหารโบกธงไปตามน้ำ
 ฝ่าย กองทัพพม่าและไทยใหญ่ไม่รู้ อบาย สำคัญว่า มอญรู้
 มนต์คาถาเรียกน้ำขึ้นได้ตงได้ ทพพม่าไทยใหญ่ก็ตั้งตักใจ
 กัดมีอาจะยกมารบมอญ ตั้งมั่นอยู่ในค่าย.

ครั้นอยู่มาอำมาตย์ทนมั่นกรอดซึ่งกินเมืองพลิมันยกกอง
 ทพขึ้นมาตาม ครั้นถึงจึงเข้าเฝ้ากราบถวายบังคมสดมภ์
 พระเจ้าราชาธิราช สดมภ์พระเจ้าราชาธิราชทอดพระเนตรเห็น
 อำมาตย์ทนมั่นกรอดมา ก็ดีพระทัยนัก จึงตรัสถามถึงราช
 การบ้านเมือง อำมาตย์ทนมั่นกรอดก็ทูลแจ้งทุกประการ
 ครั้นอำมาตย์ทนมั่นกรอดออกจากเฝ้าแล้วก็เที่ยวพิจารณาตัก
 ทุกกองทัพ เห็นค่ายหลวงที่สดมภ์พระเจ้าราชาธิราชให้ตั้ง
 ริมพม่านั้นไกลตลิ่งนัก จึงเข้ามากราบทูลว่า ซึ่งสดมภ์พ่อเพ็ชร
 ดำริห์การสงครามให้ตั้งประชิดข้าศึกดังนี้ก็ดีอยู่ แต่เป็นประมาณ
 ถ้ายับขยายค่ายเสียใหม่คงให้ไกลตลิ่งขึ้นไปอีกเดินหนึ่งหรือ
 สดมภ์สืบว่าแล้ว จึงต้องตำราดียิ่งนัก เพราะทหารทั้งปวงจะ
 ได้หัดช้างมาเดินรำทำเพลงอาวุธเล่นตามสบายให้เอิกเกริกเรึง

หน้าทัพ ฝ่ายพม่าเห็นจะได้เป็นที่กลัวเกรง เพราะทหาร
ของพระองค์มีกำลังวังเรื่องพร้อมกันอยู่ ดมเด็จพระเจ้าราชา
ธิราชได้ทรงฟังก็เห็นชอบด้วย จึงตรัสตั้งนายทัพนายกอง
ทั้งปวงให้ช่วยขยายถอยค่ายคั้งใหม่ตามคำอำมาตย์ทูล มั่นกรอด
กราบทูลนั้น แล้วให้ปราบที่หน้าค่ายเรียบราบเสมอก
จกทุกค่าย สำหรับฝึกหัดซ้อมทหาร และช้างม้า.

ฝ่ายนายทัพนายกองทั้งปวงก็เร่งให้จัดทำค่ายคู่ประตูหอรับ
ใหม่แล้วเสร็จ ดมเด็จพระเจ้าราชาธิราชจึงทรงพระดำริห์ว่า
อำมาตย์ทูล มั่นกรอดนั้น มีบุญญาฤทธิเดชนัก ครั้นเรา
จะให้ประมาณพลในกองทัพดู จะประมาณผิดหรือถูก จึง
ตรัสตั้งอำมาตย์ทูล มั่นกรอดให้ไปเลียบค่ายดูพลทหารทั้งด้าน
ว่าจะมากน้อยเท่าใด อำมาตย์ทูล มั่นกรอดก็กราบถวายบังคม
ลาออกไปเลียบค่ายประมาณพลตามรับสั่ง ครั้นพิจารณาดู
ทั่วแล้วก็กลับเข้ามากราบทูลว่า พลของพระองค์ก็มากครั้งนั้น
ทั้งนายทัพนายกอง ท้าวทหารหมดด้วยกัน ข้าพเจ้าประมาณ
ดูสิบแสนเศษ.

ดมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรงฟังยังแคลงพระทัยอยู่ พระองค์

จะใคร่ขันตุครดูให้รู้แน่ จึงสั่งให้จะเร่งไป เอาบาญชีพด
ทุกกองทัพให้สิ้นทุกค่าย จะเร่งรีบสั่งแล้วก็ไป ทำบาญชี
ตรวจพดมาได้เป็นพดสิบแสน กับสองพัน จึงเอาบาญชี
เข้ามากราบทูลแด่พระเจ้าราชาธิราช ดมเด็จพระเจ้า
ราชาธิราชได้แจ้งแล้วก็ด่าพระทัยนัก จึงตรัสตรูตรว่า
อามาคย์ทิน มณีกรอดนี้ เลิศมนุษย์ มีปัญญา หดก้แหลมลึก
ซึ่งเปรียบประจักษ์ เทพยดามีจักขุ เป็นทิพย์ ประมาณ พดโยธา
ถูกมิได้ผิด ครั้งนี้เรามีความยินดียิ่ง นักอุประมาดังได้
พระนครประเทศหนึ่ง ซึ่งการสงคราม ช่นหมองขัดข้อง
อยู่นั้น บัดนี้ใจเราได้สว่าง เปรียบประจักษ์ได้ชัยชนะแล้ว
จึงโปรดพระราชทาน เครื่องอุปโภค บริโภคแก่ อามาคย์ทินมณีกรอด
เป็นอันมาก.

ฝ่ายกองทัพพม่าซึ่งมาตั้งมั่นอยู่กับกองทัพมอญนั้น เดิมยัง
ก็ขัดสนเบาบางด้วยรู้พดมากนัก ทหารทั้งปวงอดเข้าปลาทา
อาหารอดโรยถอยกำลังลง ครั้นแต่งกองทัพไปหาเด็บบึง
อาหารที่บ้านไถดก็มิได้ ฝ่ายพม่าต้องไปเอาเด็บบึงถึง
ตำบลกองยี่แดนพม่าก็ไม่ทันกองทัพกิน ทหารรามัญ
กองดอดแถมรู้ตั้งนั้น ก็มากราบทูลแด่พระเจ้าราชาธิราช
ดมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้แจ้งแล้วจึงทรงพระดำริห์ว่า ครั้ง

นี้ กองทัพพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องขาดเสบียงอาหาร เพราะยก
 ลงมาเหลือประมาณมากนักจนไม่มีเข้าให้กิน หมายถึงจะ
 ได้ไม่คิดเสียกระทำการเกินตัว อุปมาดังเรือใหญ่กว่าทะเล
 จมเข้าใหญ่กว่าหนอง จะกลับกายว่ายเวียนไปก็ขัดขวาง
 เมื่อไพร่พลอดโรยระด้าระด้ายลงดังนี้แล้วเห็นจะย่อท้อใจอยู่
 เรา จะคิดตัดกำลังศึกเสียแล้วจะยกออกโจมตีให้ยับเยินจึงได้
 จึงตรัสสั่งสมเด็จพระมังศรีให้จัดกองทัพเลือกทหารที่เข้มแข็ง
 มีฝีมือให้ไล่ตามพันไปคอยกำจัดทัพพม่าซึ่งไปหา
 เเสบียงอาหารนั้น ตรัสสั่งว่า ถ้าเห็นกองทัพพม่าไม่ได้เสบียง
 อาหารมาอย่าเพ่อดี ถ้าพม่าได้เสบียงอาหารมาเห็นเสียชบวน
 แล้วจึงยกเข้าโจมตีให้แตกจงได้ สมเด็จพระมังศรีรับสั่งแล้ว
 ก็ถวายบังคมลาออกมาจัดทัพตามทัพยกไปคอยตีพม่า พอ
 กองทัพพม่าซึ่งไปหาเสบียงอาหารนั้น ได้แล้วก็หาบคอนกลับมา

ฝ่ายกองทัพสมเด็จพระมังศรีเห็นพม่ายกมาเสียชบวนได้ก็แล้ว
 ก็ยกทหารเข้าโจมตีทัพพม่า พม่าสู้รบไม่เต็มกำลัง
 ก็แตกไป กองทัพมอญฆ่าฟันพม่าตายประมาณห้าร้อย
 จับเป็นได้สี่ร้อยคน ช้างพังพลายแปดช้าง ม้าสามสิบม้า
 กับเสบียงอาหาร นำเข้ามาถวายสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ก็ดี พระทัย จึง พระราชทาน เกรียง
อุโปก บรีโกก เปน บำเหน็จรางวัล แก่ สมิง อังวะ มังศรี และ
โปรดสั่ง ให้ ปัน บำเหน็จ แก่ ท้าวแก้ว ทหาร เปน อันมาก.

ฝ่าย พระเจ้า ฝรั่ง มัง ฆอง ครั้น แดง กองทัพ ออกไป หาเสบียง
อาหาร กองทัพ มอญ ก็ คอย ดี ซึ่ง เอาเสบียง อาหาร ไปทุก
ครั้ง ไพร่ พด พม่า อด เข้า ปลากอาหาร อด รอยลง พระเจ้า
ฝรั่ง มังฆอง จึง ทรง พระดำริห์ ว่า ถ้า จะ ชื่น อยู่รอบ พุง ด้าน ทาน
กับ กองทัพ มอญ เข้า ไป กำจัด ฝ่ายเรา อด ยถาแล้ว เห็น จะ
เสีย ท่วง ที่ จึง ให้ มังอะปาเยะตุกรี มัง มหานร ชาญ ทักษะ
นาย กอง ทั้ง ปวง มา ปลุกษา ว่า กองทัพ เรา ขัด ดัน แล้ว
ท่าน ทั้ง ปวง จะ คิดผ่อน ปรน ประการ ไດ.

มังอะปาเยะตุกรี มัง มหานร ชาญ จึง กราบ ทูล ว่า กองทัพ ยก
มาครั้ง นี้ ไร พด มาก นั้ ก ถึง ยี่สิบ แดง เเสบียง อาหาร น้อย ไม่
พอ จะ แจก จ่าย ได้ แต่ ไพร่ พด หาม คอน บรรทุก ข้าง ม้า มา
กิน จะ ให้ กอง ตำเลียง คอยส่ง ก็ ไม่ทัน ที่ ด้วย เปน ทาง ไถด
ครั้น ขัด ดัน ลง แล้ว แดงทัพ ให้ ไป หาเสบียง อาหาร กองทัพ
มอญ ก็ คอย ก้าว ด้กดี เสีย ที่ มา เปน หลาย ครั้ง ถ้า จะ ตั้ง
อยู่ นาน เห็น จะ คับ แค้น ขัด ดัน นั้ ก ด้วย การ สงคราม ย่อม

มีเสบียงอาหาร เปน ที่ ตั้ง หนึ่ง ก็ จวน อดสิ้น อดดู ถ้า
ฝน ตก หนัก ดง มา เห็น ไพร่ พด จะ ลำบาก จะ ถอย ไป ก็ ยาก
จะสู้ ก็ ไม่ได้ ข้าพเจ้า จะ ขอ ให้ ถอย ทัพ กลับ ไป อย่า ให้ ทน
ไพร่ พด อด ไร้ยักษ์ จึง จะ ควร พระเจ้า ฝรั่ง มังฆอง ได้ ทรง พัง
ก็ เห็น ด้วย จึง จัด ทัพ ให้ มัง มหานรธาคุม พด ดำด หมั้น อยู่ รัง
หลัง มี พระราช กำหนด ครดิ กัษบ ว่า ซึ่ง เรา จะ ดำ ทัพ ไป ครั้ง นี้
ถ้า กอง ทัพ มอญ รู้ ก็ จะ คิด ตาม คี่ ท่าน อย่า ได้ ประมาท จง
คาน ทาน ไว้ ให้ ได้ แม้น เรา ยก ไป ได้ ดำด วัน แล้ว จึง ค่อย ยก
ไปตาม พระเจ้า มณเฑียร ทอง ก็ ยก ทัพ หลวง ถอย ไป.

ฝ่าย ส้มเต๋จ พระเจ้าราชาธิราช แจ้ง ว่า พระเจ้า มณเฑียรทอง ดำ
ทัพ ไป ดัง นั้น เห็น ส้ม พระดำริห์ แล้ว ก็ ดี พระ ทัย จึง
ให้ ส้ม พื่อ เพชร ทัพ หนึ่ง ส้ม นกรอน ทัพ หนึ่ง ต้อง ทัพ นี้
ไป ก้าว ลัก คี่ ทัพ พระเจ้า มณเฑียร ทอง แล้ว พระองค์ ก็ ยก
กอง ทัพ เข้า ล้อม ค่าย มัง มหานรธา ฝ่าย มัง มหานรธา เห็น
กอง ทัพ มอญ โอบ อ้อม เข้า มา อยู่ มิ ได้ ก็ ถอย ทัพ ดำ ไป ส้มเต๋จ
พระเจ้าราชาธิราช ก็ ยก ได้ คิด ตาม คี่ กอง ทัพ มัง มหานรธา ไป จน
ปะทะ ทัพ พระเจ้า มณเฑียร ทอง.

ฝ่าย กองทัพดมิง พ่อเพ็ชร ดมิง นครอินท์ ทั้งสองทัพซึ่งไป
 ชุมนุ้ย ก้าวถัดกันนั้น ก็พร้อมกันทันเช้า จึงยกออกมาตี
 กระหนาบทัพพระเจ้ามณฑะยงทองพร้อมกันกับกองทัพสมเด็จพระ
 เจ้าราชาธิราช กองทัพพระเจ้ามณฑะยงทองก็แตกยับเยินไป
 กองทัพมอญฆ่าฆ่าล้มตายเป็นอันมาก จับเป็นได้พันห้า
 ร้อยคน อีกช้างม้าเครื่องศาสตราวุธก็มาก สมเด็จพระเจ้า
 ราชาธิราชจึงทรงจัดทัพอีกสองทัพ อำมาตย์มาสมรทัพหนึ่ง
 ดมิงอุบา กองทัพหนึ่ง บรรจบกับดมิงพ่อเพ็ชร ดมิงนครอินท์
 ตีทัพเป็นคนที่หนึ่ง ให้ยกไปติดตามตีกองทัพพระเจ้า
 มณฑะยงทองต่อไป แล้วพระองค์ก็ยกพยุหโยธาทัพเดด็จกลับ
 ยังกรุงหงสาวดี.

ฝ่ายกองทัพมอญทั้งสี่นายตามไปทันทัพมังมหานรธาณแม่
 นำกะปวงแดนเมืองคองอุ นายทัพทั้งสี่ก็ยกทหารเข้าล้อม
 กองทัพฆ่าไว้นั้นหนาเป็นสี่ด้าน มังมหานรธาก็ขับ
 พดทหารออกสู้รบเป็นสามารถ ทหารมอญฆ่าฆ่าล้มตาย
 เป็นอันมาก มีอาจะตีหักออกมาได้ มังมหานรธา
 ขัดใจยังนักพาทหารถอยมา จึงคิดว่าครั้งนี้เราอับจน
 ตกอยู่ในที่ล้อมอุประมาดังติดกรงเหล็ก จะอยู่ก็ไม่ได้

จะหนีไปก็ไม่มีประตูออก จะต้องดองหักกรงเหล็กดูที่หนึ่ง
จึงกำขบทหารทั้งปวงว่า พวกเราเข้าที่คับแคบนี้ เปรียบประตู
หมาก รุกจนแคบ เขากินเบี้ยเรือเม็ดมาไปเกือบหมดแล้ว
ตัวเราเปรียบเหมือนขุน ท่านทั้งปวงเหมือนเม็ดมาโคนเบี้ยเรือ
ยังเหลืออยู่น้อยนัก เราคิดว่าจะหนีกินแรงเม็ดมาโคนเบี้ย
ก็จะเสียลงไปทุกที เพราะข้าศึกเดินแคบด้อมมาถึงนัก
เราเป็นขุนจะออกรบกับขุนตัวต่อตัวให้สิ้นฝีมือ ถ้า
พลาดพลั้งประการใดท่านทั้งปวงจงคิดหนีแคบตาจนเขาคัวรอดเกิด
ว่าแล้วมัง มหานรธา ก็แต่งตัวได้เกราะขึ้นม้าโพกผ้าประเจียด
แดงโมรี สะพายดาบซ้ายขวา มือถือทวนคุมพลทหารออกหน้า
จะตีหักออกด้านด้อมนครอินทด้อมอยู่นั้น.

ด้อมนครอินทก็ยกทหารหนุนเนื่องด้อมเข้ามา จึง
ประกาศทหารทั้งปวงว่าอย่าให้ข้าศึกหนีได้ ถ้าออกด้าน
ใครเราจะตัดศีรษะเสีย ด้อมนครอินทก็ขมม้าตรงเข้ามา
มัง มหานรธาจึงถามว่า นายทัพมอญคนนี้หรือชื่อด้อมนครอินท
เขาชื่อว่ามีชื่อเข้มแข็งนัก เมื่อปีก่อนนั้นก็ได้รบกับกอง
ทัพเราที่ทองทุ่งชายป่าแล้วแตกไป ซึ่งท่านด้อมเราไวถึง
สู้ทัพสำคัญว่าเราจะรบกับหักออกไปไม่ได้หรือ ท่านอย่า

เพื่อ ประมาท ครึ่งนี้ ตัวเราเปรียบ ประดุจ เลื้อย ผอม ๆ แต่กาย
เขี้ยว เต็ม นั้นยัง อ้วน อยู่ พอ จะ เขียว ขบคม ดีกว่า ให้ตาย ได้
ตัว ท่าน เหมือน หนึ่ง กวาง ถึง พอก มาก ก็ ดี เดือ ไม่ได้ ถ้า ท่าน
รัก ชีวิต อยู่ แล้ว จง เบ็ด ทาง ให้เรา ไป โดย ดี.

ดั่งมี นครอินท ได้ ฟัง ก็ โกรธ จึง ทวาด ด้วย เดี๋ย อัน ตั้ง ว่า ท่าน
รู้จัก ชื่อเรา แล้ว ว่า เป็น คน ดี เหตุ ไฉน ไม่ ดง จาก ม้า ปรุ ม้า ดง
กราบ ขอ ชีวิต เรา ได้ ยัง จะ พด อวด อ่าง เปรียบ เทียบ ให้
เหลือ ตัว เหมือน หนึ่ง เขียน รบ เลื้อย ให้ วัว ถัด หาด ต้อง การ
ไม่ ดั่ง เด็จ พระเจ้า อยู่ หัว ครดิไซ ให้เรา มา คอย เอา ศรีระ ท่าน
ท่าน จง ดง จาก ม้า กัมคช มา รับ คมดาบ เรา โดย ดี จะได้ ตาย ไป เมือง
ผี หา ความ สุข เดียว โดย เร็ว มัง มหานรธา ได้ ฟัง ก็ โกรธ จึง
ตอบ ว่า เรา ก็ เป็น ทหาร พระเจ้า กรุงรัตน บุระ อีวะ นับ ว่า ชาย ผู้ หนึ่ง
ถ้า อับจน แล้ว ไม่ เสีย ตาย ชีวิต ซึ่ง จะ ยอม ตาย โดย ยาย นั้น หามิ ได้
ถ้า ท่าน จะ ต้อง การ ศรีระ เรา แล้ว จง เอา ศรีระ ท่าน เข้า มา รับ เอา เรา
จึง จะ ให้ ดั่งมี นครอินท ได้ ฟัง ก็ โกรธ นัก จึง ขบ ม้า เข้า รบ กับ
มัง มหานรธา เป็น สำมารถ.

นาย ทพ ทั้ง สาม ก็ ถอน ใจ ตาม ด้าน มัง คง ดู มัง มหานรธา
กับ ดั่งมี นครอินท รบ กัน แล้ว คล่อง ว่อง ใจ นัก ดั่งมี นครอินท

มิ่งมหา นรธา รมกัน ด้วย เพลงทวน เปน หลายสิบ เพลง ยังหา แพ้ชนะ
 ไม่ ดมิง นครอินท ไม่สู้ชำนาญ เพลง ทวน นัก ถนัด แต่ เพลง
 ตาบ พอ รม กัน สั้น เพลง ดง ลอย ม้า ห้าง ออก ไป ดมิง
 นครอินท จึง แกล้ง ว่า ท่าน นี้ ชำนาญ แต่ อาวุธ ยาว อาวุธสั้น เห็นจะ
 ไม่ชำนาญ อาวุธสั้นนี้ คน ขาด แต่ ก็ รม ไม่ ไ้ ท่าน ก็
 มี มือ เข้ม แข็ง รม กัน ด้วย อาวุธสั้น เกิด มิ่ง มหา นรธา ได้ พัง
 ก็ ทง ทวน เลี้ย ซัก ตาบ ออกสู้กัน เปน ชำนาญ มิ่ง มหา นรธา เลี้ย ที่
 ดมิง นครอินท พันด้วย ตาบ ถู ที่ สำคัญ ตกดมา ตาย ให้ทหารตัดเอา
 ศีรษะไว้ พง พม่า ทั้ง ปวง เห็น นายตาย ก็แตกหนี ทหาร
 มอญ ได้ฆ่าฟัน ตม ตาย เปน อัน มาก จับ เปน ได้ บาง หนี รอด
 ไป ได้ ดัก ส่วน หนึ่ง ตาย สอง ส่วน กองทัพ มอญ ก็ ยกติดตาม
 ศีพม่า ไป จน สุด แดน.

ฝ่าย ดมิง นครอินท เอา ศีรษะ มิ่ง มหา นรธา แะ นำ ผัง ไว้ มี ให้ เนา
 เบอชย แล้ว ก็ ยก กองทัพ กลับ มา ถึง กรุง หงสาวดี พรอม กัน ทั้ง
 สี่ทัพ นายทัพทั้งสี่ จึง ชวน กัน เข้า ไป เฝ้า ถมเด็จพระเจ้าราชา
 ธิราช กราบ ทูล แจ้ง กิจ ซึ่ง ไป ตาม ศีพม่า ทุก ประการ ดมิง
 นครอินท จึง เอา ศีรษะ มิ่ง มหา นรธา ที่ ได้ ถึง แะ นำ ผัง ไว้ นั้น ถวาย

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชก็ตั้งพระทัยนัก ขณะเมื่อสมเด็จพระนครอินท
ไศร์มัง มหานรขามาถวายนั้น เป็นฤกษ์กำนันเข้ามาค้า
ขายณเมืองเลียง ๓๐ ตำ และค่าธรรมเนียมจึงกอบกำนันนั้น
สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชโปรดพระราชทานให้เจ้าสมิงนครอินทขึ้น
แต่ด้วยดำอากรซึ่งขึ้นแก่เจ้าเมืองเลียงนั้น ทรงพระราชทาน
ให้แก่สมิงพ่อเพชร อำมาตย์มาดมรนั้น โปรดให้กินเมือง
มุกาน โปรดให้สมิงอุบา กองกินเมืองกันพะอ.

ขณะเมื่อพระเจ้านมไชยรทองแตกไปนั้น ข้างจำทอง
นางมังคะตะเทวี พระอรรคมเหษีซึ่งทรงไปนั้น ขึ้นเข้าป่า
เอาไว้มิอยู่จำทองพัดถึง นางมังคะตะเทวีก็ตกข้างลง
ยืนอยู่ พอนางกายนายกองผู้หนึ่งซึ่งขึ้นข้างจำทองเห็น
กองทัพมอญมาต่อภายหลัง นางมังคะตะเทวีทอดพระเนตร
เห็นก็ร้องเรียกว่านางกายเอ๋ยช่วยด้วย ครั้นนางกายเห็น
ดังนั้นจึงพูดกับนายข้างว่า บัดนี้มังจราชมาถึงเราแล้ว
ครั้นจะมีรับเอานางไปด้วย ถ้าผู้อื่นมาพบเข้ารีบไปก็จะ
เอาเนื้อความเข้าทูลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าเราพบแล้วมีรับไป
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ทรงพระพิโรธให้ลงโทษถึงขั้นชีวิต

หมดทั้ง โศคร ถ้าเราขึ้นไป บัดนี้ ก็ จะตาย แต่ตัวผู้เดียว.

นายช้าง จึง ตอบ นาง ภาย ว่า ชึ่ง ท่าน มิ รับ นาง พระยาเจ้า ไป
จะ เปน โทษ ถึง ตาย หมด ทั้ง โศคร หรือ ตาม ช้าง โศคร นั้น ข้าพเจ้า
เห็น ด้วย แต่ชึ่ง ท่าน ว่า ขึ้นไป จะตาย แต่ผู้เดียว นั้น ข้าพเจ้า
สงสัย นัก ขรรคดา บุกคุด ทำคุณ แก่ ผู้ อื่น ร้อย พัน คน ก็ ไม่เท่า
พระเจ้าแผ่นดิน องค์ หนึ่ง ถ้า พระเจ้าแผ่นดิน ทรง พระดำริห์
ถึง คุณ แล้ว ก็ จะ ทรง พระเมตตา ปลด เลี้ยง ให้ ยศศักดิ์ ทรัพย์
เป็น อัน มาก เหตุไฉน ท่าน จึง ว่า ตีนี้ นาง ภาย จึง ตอบ ว่า
ชึ่ง ท่าน พูด ตัง นั้น ก็ พอ เชื่อ พัง แต่เห็น ช้าง ได้ ไม่เห็น ช้าง เลี้ยว
ขรรคดา บุกคุด ทำคุณ แก่ พระ มหา กษัตริย์ พระ มหา กษัตริย์
ตั้ง อยู่ ใน กตัญญู รู้จัก คุณ แล้ว ก็ จะ โปรด ให้ มี สุข สัมบูรณ์
ด้วย ยศศักดิ์ ทรัพย์ หา ที่ สู้ มิ ได้ ถ้า พระ มหา กษัตริย์
ออกคัญญู ไม่ รู้ คุณ คน แล้ว ผู้ใด ทำคุณ ไว้ ก็ เหมือน ทำ แก่
อสรพิษ โกรธ ชน มา แล้ว ก็ ย่อม ฆาต ฆาต ให้ สิ้น สิ้น ทุก บุตร
ภรรยา ญาติ มิตร มาตรา หา คิด ถึง คุณ ไม่ ชึ่ง เรา ว่า จะ ตาย
แต่ตัว นั้น เพราะ รู้จัก พระทัย ของ ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หวัง ว่า
ประกอบ ด้วย ความ หวัง หวง มาก ถ้า เรา พา พระ อรรค มเหสี
ไป ถวาย คง จะ ทรง พระ สิ้น สิ้น เกลือบ แคลง ด้วย ทาง ไก่

หลายคืน หลายวัน จึงถึงเมือง แม้พระทัยรังเกียจเมื่อใดก็จะ
ให้ฆ่าเราเมื่อนั้น ซึ่งคำเราว่ามีได้ผิดท่านคอยดูไปเถิด.

นายช้างได้ฟังก็เศร้าใจ จึงว่าสุดแต่บุญกรรมจะให้
ผลเป็นไป ซึ่งความชอบเราทำไว้มนุษย์ไม่เคยมองเห็น เทพดา
อารักษ์ก็คงเห็นบ้าง ท่านจงไปรับเถิด ครั้นนายช้างกับนาง
กายพุดกันแล้วก็ได้ช้างเข้าไป จึงพากันลงจากช้างถวาย
บังคมแล้ว เจริญเสด็จนางมิ่งกระตะเทวีขึ้นทรงช้างจำต้อง
พาไป ครั้นเวลาค่ำดังที่ท่าห่างบนต้นไม้เจริญให้นางมิ่งกระตะ
เทวีขึ้นประชมบนห้าง นางกายกับนายช้างผูกช้างเสียมั่น
คงแล้ว ก็ก่อไฟไว้ที่โคนไม้ นอนเฝ้าผูกเฝ้ากันเข้า
แล้วก็นอนพิทักษ์รักษา นางอยู่ ครั้นรุ่งเช้านางกายก็ผูกช้าง
รับนางพาไป คำดังที่รักษานางโดยสุจริตดังนี้ทุกวันนี้.

ฝ่ายพระเจ้ามณฑลเกียรติทองยกทัพไปถึงกรุงรัตนบุรี อังวะแล้ว
ก็ทรงพระวิตกถึงนางมิ่งกระตะเทวี อรรคมหาเสด็จ พัดไป อนึ่ง
ก็ได้ทราบว่ามีมหาพรดาตายในที่รบ ส้มเต๋อพระเจ้า
มณฑลเกียรติทองก็ทรงพระโทมนัสนักนัก คราวนี้ว่าครั้งหนึ่งเสด็จ
กระตะเจ้าเปฬาราชธิดาไปแก้ข้าศึกแล้ว คราวนี้มาเสด็จพระ

อรรคมเหสีไป อีกเล่า ทั้ง มัง มหานรธา ก็ ตายใน ที่ รม ด้วย
ทรง พระวิตกไม่สบาย พระทัย.

ฝ่าย นาง กายพา นางมิ่งคะตะเทวี มาได้ ยี่สิบวัน ก็ ถึง กรุงอังวะ
มี คน เอา เนื้อ ความ เข้าไป กราบ ทูล สมเด็จ พระเจ้า ฝรั่ง มัง
ฮ่อง แจ้ง ว่า นาง กายได้ พระ อรรคมเหสี มา ก็ ดี พระ ทาย นั้ ก็
ให้ เอา แก่ ชาว แม่ พระ สนม นาง กำหนด ออกไป รับ นาง มิ่ง คะตะ เทวี
ขึ้น มา ยัง พระ ราช มณเฑียร นาง มิ่ง คะตะ เทวี ก็ เข้า มา กราบ
ถวาย บังคม แพบ พระ บาท พระ เจ้า มณเฑียร ทรง พระเจ้า
มณเฑียร ทรง จั้ ตรัส ถาม นาง มิ่ง คะตะ เทวี ว่า เมื่อ นาง กาย
พา มา ข้านาน กำหนด ได้ ยี่สิบวัน จั้ ถึง เมือง อังวะ และ มา
กลาง ทาง นาง กาย ทำ เป็น ประ การ ไต่ บ้าง นาง มิ่ง คะตะ เทวี
จั้ ทูล ว่า เมื่อ นาง กาย พา ขาพเจ้า มา นั้น เป็น คน ข้าง กับ เจ้า อยู่
จะ ได้ มี ประ ทูษ ฐิ จิตร หาม ได้ ครั้น เวลา คำ ก็ ทำ ห้าง ให้
ขาพเจ้า นอน บน ต้นไม้ ตัว นาง กาย กับ นาย ข้าง ก่อ กองไฟ
ไว้ แล้ว เอา ผ้า ผูก คอ กอด กัน นอน ทุก วัน จน ถึง เมือง อังวะ
พระเจ้า มณเฑียร ทรง ได้ ทรง พัง ดัง นั้น ก็ ให้ เอา ตัว นาง กาย กับ
นาย ข้าง เข้า มา ถาม คน ละ ครั้ง นาง กาย กับ นาย ข้าง ก็ ให้ การ
ต้อง คำ กัน กับ นาง มิ่ง คะตะ เทวี ทูล นั้น พระเจ้า ฝรั่ง มัง ฮ่อง

ได้ทรงฟังก็มีพระทัยโสมนัสนัก จึงโปรดพระราชทาน
เงินทองเสื้อผ้าแพรพรรณเครื่องอุปโภคบริโภคนั่งนุ่งกายและ
นายช้างเป็นอันมาก ครั้นพระเจ้ามณฑลไชยรทองทอดพระ
เนตรเห็นลักษณะพระอรรมณมเหสี ประกอบด้วยศิริโฉภาคเป็น
อันงาม มีพระทัยดั่งยั้งขึ้นขณะใดก็ให้เอานางกายและนาย
ช้างเข้ามาซักถามอีกเถา นางกายและนายช้างก็ให้การ
ยืนอยู่อย่างหนึ่งหนั่งมิได้ผิดเพี้ยน พระเจ้ามณฑลไชยรทองก็
พระราชทานรางวัลอยู่เนือง ๆ ทุกครั้ง.

ครั้นอยู่มาวันหนึ่งพระเจ้ามณฑลไชยรทองเสด็จไปหานางมิ่ง
คะตะเทวีที่ห้องพระตำหนัก นางมิ่งคะตะเทวีก็ยกพานพระ
ศรีมาตั่งแล้ว จึงหยิบกรรไกรคืบหมาก กรรไกรหนึ่งนิ้ว
พระหัตถ์นางมิ่งคะตะเทวี นางมิ่งคะตะเทวีก็ตบพระทัยร้อง
ขึ้นว่า นางกายเอ๋ยช่วยด้วย พระเจ้ามณฑลไชยรทองได้
ทรงฟังดังนั้นก็ให้แคลงพระทัย จึงทรงพระดำริห์ว่านางมิ่ง
คะตะเทวีนี้ เห็นจะมีจิตปรารถนาผูกพันกับนางกายจึงออก
ข้อดังนั้น ขรอยจะมีจิตเร่งหาช้านานอยู่ในสันดานมิได้ถ่ม
จึงออกข้อให้กันช่วยฉะนี้ ทรงพระดำริห์แล้วก็มีพระทัย

หึ่ง ซึ่ง เคียด จึงให้ ถอด นาง มัง คระ เทวี เสี้ย จาก ที่ พระ อรรค
มเหสี แล้วให้เอาตัว นาง ภายไปฆ่าเสี้ย.

ขณะ เมื่อ เพ็ชฌ ฆาฏ จะเอา นาง ภายไปฆ่า นั้น นาง ภาย
มิได้ ครั้น คร้าม ยิ้ม แล้ว จึง ว่า เรา ทำ นาย ตัว เรา แล้ว มิได้ ผิด
เพ็ชฌ ฆาฏ ถาม ว่า ท่าน ทำ นาย ตัว ไว้ อย่างไร นาง ภาย ก็ เต่า
ให้ ฟัง ตั้ง แต่ พบ พระ อรรค มเหสี และได้ พุด กับ นาย ข้าง จน พา
นาง มา ถึง เมือง ทุก ประการ เพ็ชฌ ฆาฏ ได้ ฟัง ก็ ตั้ง เวช ใจ
พอ นาย ข้าง รู้ เห็น ร้อง ให้ ตาม มา เยี่ยม นาง ภาย เห็น จึง
ว่า ท่าน จะ ร้อง ให้ ไป ไย เรา ได้ พุด กับ ท่าน แต่ แรก แล้ว
ว่า มัจจุราษ มา ถึง ซึ่ง เรา จะ ตาย ครั้ง นี้ หา เสี้ย ตาย ชีวิต ไม่
เพราะ ได้ ฝาก ความ ชอบ ความ ดี ไว้ แก่ เทพยดา พ้า ดิน แล้ว แต่
เราจะ ขอ สิ่ง หนึ่ง ซึ่ง ท่าน จะ ทำ ราชการ เป็น ข้า แผ่น ดิน
สืบไป ภาย หน้า จง รมัต ระวัง ผิด อย่า ประมาท จะ หา เจ้านาย
เป็นที่ ฟัง ก็ ให้ รู้ จัก น้ำ ใจ เจ้านาย เสี้ย ก่อน ว่า ชั่ว หรือ ดี แล้ว จึง
เข้า ดว่า มิ ักดี ทำ ราชการ และ ให้ มีความ ซื่อ ดี ด้ย กตัญญู
ถึง ตัว จะ ตาย ก็ อย่า ให้ เสี้ย ดี ด้ย จะ ทำ คุณ ก็ ให้ เห็น คุณ แล้ว
จึง ทำ ถ้า เห็น จะ กตายเป็น โทษ แล้ว อย่า กระ ทำ เช่น อย่าง

ศึกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

๕๓

ตัวเราฉะนี้ พอ นาง กาย ตั้ง ด่อน นาย ช้าง แล้ว เพ็ชฌฆาฏ
ก็ พา ตัว ไป ฆ่า เลี้ย ตาม รั้ว ตั้ง.

เมื่อ พระเจ้า มณ เฑียร ทอง ยก ลง มา ตี มอญ แล้ว กลับ แยก ชน
ไป ครั้ง นั้น ไม่ สบาย พระ ทัย เถย หมายถึง ยก ลง มา ตี กรุง
หงสาวดี แก่ แค้น อีก ให้ จง ได้ ทรง พระ ดำริ หึ ว่า กองทัพ เรา
ยก ลง ไป ทำศึก กับ มอญ สอง ครั้ง แล้ว ก็ ไม่ สด คะ เน เลี้ย ทแกด้ว
ทหาร เครื่อง ลำตรา วุธ เปน อัน มาก ซึ่ง แยก พาย ชน มา ครั้ง น
เพราะ เหตุ ว่า คึก เรา รุก รั้ว นัก ประการ หนึ่ง หัว เมือง ราย ทาง
แคว้น แคว้น กรุง หงสาวดี เล้า ก็ ยัง บริบูรณ์ มั่ง คั่ง ตี อยู่ ครัน
รู้ว่า เรา ยก ลง ไป เห็น จะ รั้ว มิ ได้ ก็ อพยพ ครอบ ครว กวาด
เสบียง อาหาร เลี้ย ดั้น ฝ่าย กองทัพ เรา จึง ขัด ดัน ไม่ มี ที่ อาศัย
ต้อง มา เอา เสบียง ถึง เมือง อังวะ ก็ มี ทน ครัน จะ ทำ สงคราม
ข้าม เคียว ไป ก็ มิ ได้ จึง ต้อง ลำทัพ ถอย มา ไซ้ จะ เลี้ย ที่ โดย
ฝีมือ ทแกด้ว ทหาร ที่ เตียว ก็ หา มิ ได้ ครั้ง นี้ จำ จะ ดศึก ใหญ่
ไว้ ก่อน จะ แยก กองทัพ ให้ จัลง ไป ตี บ้าน เมือง ราย ทาง ให้
ผู้คน ระ ตำ ระ ส่าย ไซ้ อย่า ให้ ตั้ง ทำ มา หา กิน ได้ ให้
ถอย กำถึง ลง แล้ว จึง จะ เตรียม เสบียง อาหาร ให้ พร้อม ยกทัพ
ใหญ่ ลง ไป ทำ แก่ เมือง หงสาวดี อีก เห็น จะ ได้ โดย สดวก ครัน
ทรง พระ ดำริ หึ แล้ว ก็ ครดิ ปลูก ขา เสนา บั ทัง ปวง เสนา บั
ทัง ปวง ก็ เห็น ด้วย.

พระเจ้าฝรัง มีง ช้อง จึง แ่่งให้ สึง ขยา เปน นาย ทัพ ถือ พดดำม
 หมั้น ยกตง มา สึง ขยา นาย ทัพ วัธ ตั้ง แ่่ง กั ถวาย บัง คม ตา
 ยก กอง มา ถึง ปดาย แคน เมือง หงษาวดี แ่่ง กั แยก กัน
 ออก เทียว จับ ครอบ ครวั มอญ ให้ ทหาร คัศ พัน คัน หมาย
 คัน มะพร้าว ถึง ของ มีผล เดีย เปน อัน มาก กอง ทัพ พม่า กั ตั้ง
 มั้น อยู่ ค่ำบตงอนโต กิคติ ศัพท แ่่ง เข้า ไป ถึง ส้มเต้จ พระเจ้า
 ราชาธิราช ส้มเต้จ พระเจ้า ราชาธิราช จึง ครวั ตั้งให้ ส้มิง นคร
 อินท ถือ พด หมั้น หนึ่ง ยก ทัพ บก ทัพ เรือ ไป คั สึง ขยา ส้มิง
 นคร อินท วัธ ตั้ง แ่่ง กั ถวาย บัง คม ตา ออก มา จัค ข้าง มำว พด ทัพ
 บก ทัพ เรือ ถวัพ ด้วย เค็รื่อง ลำตราวรุ พร้อม เด็รจ ครัน ถึง
 กำหนด จะ ยก กอง ทัพ ส้มเต้จ พระเจ้า ราชาธิราช กั เด็รจ ถงไป
 ณเรือ ชนาน หน้าฉนวน ค่ำหนัก น้ำ เพื่อ จะ ตั้ง กอง ทัพ.

ขณะนั้น ส้มิงนครอินท จึง แ่่งควนง มา ถวัรวม เดือหมวกให้ คองคร
 ตาม ค่ำรา พิชัย ดังคราม ทา แ่่ง หอม น้ำมัน หอม อัน ประกอบ
 วิทยาคม เด็รจ แ่่ง จึง เอา พาน รูป เทียน เข้า ดอก ดอกไม้ มา
 กราบ ถวาย บังคม ตา ส้มเต้จ พระเจ้า ราชาธิราช ส้มเต้จ พระเจ้า
 ราชาธิราช ทอด พระ เนตร เห็น ส้มิงนครอินท มา กั มี พระทัย ยินดีนัก
 จึง ยก พระบาท วาง ถงใน ถาด ทองให้ ส้มิง นคร อินท วัค เอา น้ำ ชำระ

พระ บาทได้ ศิริษะ แล้ว ก็ ตรัส อวย พร ศิริ สวัสดิ์ พิพัฒน์ มง คง
ให้ มี ชัย ชำระ แก่ ข้า คัก พระ องค์ จึง หยิบ พระ ศรี ใน พาน ทอง
เครื่อง เสวย คำ หนึ่ง สั่ง ให้ นาง อุตะตะ ซึ่ง เปน ห้าม ชอบ พระ ทัย
เอา ไป พระ ราช ทาน ให้ ต่อ มือ ส้มิง นคร อินท์ ส้มิง นคร อินท์ ก็ ยัง
ไม่ รับ ยก มือ ขึ้น ถวาย บัง คม ส้มเด็จพระ เจ้า ราช ธิราช แล้ว
จะ เอา พาน ทอง รับ นาง อุตะตะ นั้น ก็ ขวย เงิน ประ หม่า ใจ
ยังมี อาจ จะ วาง พระ ศรี ใน พาน ได้ ด้วย มี รับ สั่ง ให้ สั่ง ให้
แก่ มือ ส้มิง นคร อินท์ ส้มเด็จพระ เจ้า ราช ธิราช ทอด พระ
เนตร เห็น ก็ แย้ม พระ สรวอด จึง โปรด พระ ราช ทาน อภัย ตรัส
ว่า ให้ ส้มิง นคร อินท์ รับ ต่อ มือ นาง เกิด ส้มิง นคร อินท์ เกรง
พระ ราช อาชญา ขัด พระ โอง การ มิ ได้ ก็ รับ พระ ราช ทาน พระ ศรี
ต่อ มือ นาง อุตะตะ แล้ว จึง คิด ว่า แต่ ก่อน ส้มเด็จพระ เจ้า อยู่ หัว
ตรัส ไซ้ ให้ ไป ทำ การ สง่ คราม ครั้งใด จะได้ ให้ นาง ห้าม
อัน เปน ที่ ชอบ พระ อชฌา ดัย เอา มาก มา พระ ราช ทาน ให้ ถึง มือ
เหมือน ครั้ง นี้ หา มิ ได้ บัด นี้ พระ องค์ ตรัส ไซ้ นาง อุตะตะ
เอา พระ ศรี ใน พาน ทอง เครื่อง เสวย มา พระ ราช ทาน ให้ ถึง มือ ดึง
แก้ง จะ ยุ ให้ เรา ตาย เสีย หรือ หรือ พระ องค์ จะ ทรง พระ ดำริ
ประการใด คิด ดู น่า สง่ ดั้ย นั้ อย่า เถย เรา จะ ดอง ดู ให้ วั

ตระหนักเห็นว่า พระทัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะรักข้าทูลหา
มาก หรือ หรือจะรักสัตว์มาก คิดแล้ว ก็กราบถวาย
บังคมตามาตงเรือ ครั้นถึง จึงบอกแก่ทหาร บ่าวไพร่ทั้งปวง
ว่า ถ้าถึงฤกษ์ไฉนเลี้ยง ช้าง กัดของ สัตว์น้อยใหญ่ให้ ออก
เรือขนาน ส้มิง นคร อินทัง แล้ว ก็เอาผ้าคลุม ศรีษะ ทำนอน
ป่วย อยู่ในเรือ.

ครั้นถึงกำหนดฤกษ์ได้ ศุภนิมิตแล้ว ราชา มະนุ จึงให้
ต้น ช้าง โบกธง สัญญาตามอย่างธรรมเนียม ฝ่ายนายทัพ
นายกอง บกเรือทั้งปวง ก็ยกไป ตามฤกษ์ แต่เรือขดากบาง
ส้มิง นคร อินทังมิได้ออกจากที่.

ขณะนั้น ส้มิง พ่อเพ็ชร ไปตรวจ กองทัพ เห็นเรือทั้งปวง ออก
หมดแล้ว แต่เรือส้มิง นคร อินทังยังจอดนิ่งอยู่ จึงร้องว่า
ได้ศุภนิมิตดีแล้ว เหตุใดส้มิง นคร อินทังยังมิยกไปเล่า ทหาร
ที่เรือบอกว่า ส้มิง นคร อินทังเป็นปัจจุบันโรคป่วยอยู่ ส้มิง
พ่อเพ็ชร ได้ฟังดังนั้น ก็ตกใจสำคัญว่าป่วยจริง จึงถอยเรือ
ขนานไปเทียบเรือ ขนาน ส้มิง นคร อินทังแล้ว ถามว่า เหตุ
เราป่วยเป็นโรคอันใด จึงมิได้ยกไปตามฤกษ์.

ส้มิง นคร อินทัง ได้ฟัง ส้มิง พ่อเพ็ชรถาม ถูกขึ้นทำคำนับ

บอก ว่า ซึ่ง ข้าพเจ้า บอวย มิ ไต่ ยก ไป ทั้ง นี้ เพราะ รบ ศึก
 ในใจ ยัง ไม่ ชำระ ก่อน จะ ยก ไป รบ ศึก ภาย นอก เห็น จะ
 เอา ชัย ชำระ มิ ไต่ ดั่ง มิ่ง พ่อ เพ็ชร ไต่ พง ตั้ง นั้น จึง ว่า หาด น
 เราย แต่ ทำ สงคราม มา เปน หลาย ครั้ง ไม่ เคย เจรจา ประหัด ดั่ง นี้
 เคย เหตุ ผลิต เปน ประการ ไต่ จง แจ้ง ความ ให้ เรา รู้ ด้วย
 ดั่ง มิ่ง ครอื่น ก็ จึง บอก ว่า เมื่อ เวลา เข้า ข้าพเจ้า ไป ถวาย บังคม ถา
 ดั่ง เด็จ พระเจ้า อยู่ หัว ดั่ง เด็จ พระเจ้า อยู่ หัว หยิบ หมาก
 ใน พาน พระ ศรี ให้ นาง อุตะตะ เอา มา พระ ราช ทาน ถึง มือ ข้าพเจ้า
 ข้าพเจ้า ก็ เกรง พระ ราช อาชญา มิ ยาจ จะ รับ ด้วย มือ และ พระ องค์
 ทรง โปรด ให้ นาง ห้าม ดั่ง หมาก ให้ ถึง มือ ข้าพเจ้า ข้าพเจ้า ได้
 เห็น นาง อุตะตะ พระ ถัน ม รูปงาม ก็ มี จิต ปรารถนา รัก ใคร ใน
 นาง อุตะตะ ยิ่ง นัก เพราะ เหตุ ฉะนั้น ข้าพเจ้า จึง ว่า ศึก ในใจ ยัง รบ
 ไม่ แยก.

ดั่ง มิ่ง พ่อ เพ็ชร ไต่ พง ก็ ตกใจ จึง ว่า เปน ไฉน หาด น เรา มา เจรจา
 ดั่ง นี้ ตัว เจ้า ก็ เปน ทหาร มี มือ อัน เล็ก ควร ที่ จะ ได้ บำรุง
 แผ่น ดิน สืบ ไป และ เปน บรรทัด แก่ ข้า ทหาร อัน จะมี มา
 ภาย หน้า เมื่อ คิด ทำ การ ทุก ริต อย่าง นี้ ถึง ตัว ตาย
 ก็ จะ ถูบ ถูญ แต่ ภาย อัน ชื่อ กับ ความ ชั่ว มิ ไต่ ถูญ หาย

จะปรากฏไปชั่ว กัดปาวสาน และ หลาน เรา ผู้จะเป็น บรรพต
 ทหาร สืบไป มา รักผิดเสียชอบ มิได้ ประพฤติ ตาม ราชวัตร
 สืบ ประการ สำหรับ เสวกา มาตย์ ที่ จะ ให้ เจริญ ยศ ศักดิ์ นั้น
 หาชอบไม่ ดั่งมี นกอินทรี ตอบว่า ซึ่ง นำ ท่าน ว่า ข้าพเจ้า
 มิได้ ประพฤติ ตาม ราชวัตร กระทำผิด จาก เสวกระกรรม
 เป็น ประการใด เชิญ นำ ท่าน จง กล่าว แจ้ง ข้าพเจ้า จะ ขอ
 พัง จำไว้

ดั่งมี พ่อเพ็ชร จึง ว่า ราชวัตร สืบ ประการ นั้น ท่าน ผู้
 เป็น โอรส บัณฑิต ย่อม กล่าว ไว้ เป็น มงคล ธรรม ดั่งนี้ ควร ที่
 เสวกา มาตย์ จะ ปฏิบัติ ตาม นิตราชกุลย์ คือ ประพฤติ
 วิชาคุณ ให้ปรากฏ หน้า ยี่สิบโร คือ แก้ว กฐา ใน สังคราม
 อาชา เจ้าอย่าได้ คิด แก้วโร หั้น อัมปมาตย์ คือ อย่า
 ได้ ประมาท ใน ราชกิจ อัน พระเจ้า อยู่ หวัง ดำรง ใต้ หั้น ดั่งนี้
 คือ ให้ ประจบ ไปด้วย ศัสตราวุธ คือ ดมแดง พระเจ้า อยู่ หวัง หั้น
 ดั่งนี้ ขัตติยค โค คือ อย่าได้ แต่ง กาย เค้น โอ้ เค้น ใน ทอง ฌนวน
 หั้น อนุชโโค คือ อย่าให้ มี จิตร พัง ข่าน คิด ประคิด
 ประคัม กาย ให้งาม เกิน หน้า เพื่อน ราชการ เมื่อ เข้า เฝ้า
 ดมแดง พระเจ้า อยู่ หวัง พัง ดำรง อินทรี ทั้ง ห้า หั้น นาสัตถ์ ยี่
 คือ อย่า ทน ว่า เจ้ารัก และ ชน หนึ่ง ร่วม อาศน์ หั้น

นาทิทูเร คือ เจ้าส้มเต๋จ พระเจ้าอยู่หัว ยอห์ โกต คยาโกต นัก
แต่พอ ได้ ยิน ขอรบ ตั้ง หนังสือ นหาปเด คือ ให้ มี
จิตร ดินท เสน่หา ใน ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่หัว แม้น จะ บิด นำ พระ
ภุษาชบสง และ นำ ขำระ พระบาท ลงเห็นอเคียร์ เกด่า ก็ มิได้ มี เจ
วังเกียง แม้น จะ ทรงพระพิโรธ สักเท่าใด ๆ ก็ มิโกรธ คอบ
หนังสือ นาส์กริยาหิกเพ คือ ยอห์ ให้ มี จิตร ไม้ ฝน ประสงค์
เจรจา เลียบ เลี่ยม เหนาะ แหะปราณนา เพื่อจะ คุ้มเคย ด้วย พระذنม
อัน เปน บาท บริจาริกาของ ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่หัว หนังสือ และ
ราชวัตร สำหรับ เสวกา มาตย์ แห่ง บาท มุติกา กร อัน จะ ให้ มี เจริญ
สืบ ประการ ฉะนี้ ควร ที่ หลาน เรา พึง ปฏิบัติ ตาม จึง จะ ได้ ความ
ศิริ สวัสดิ์ ประการ หนังสือ หลาน เรา ผู้ เปน ขำ ทหาร ทำ สงคราม
ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่หัว ผู้ ทรง พระคุณ อัน ประเสริฐ นั้น จึง เอา
กตัญญูทำ เปน รากแก้ว มุต กุศล ชรรณ ทั้งปวง เปน ที่ พึง จึง จะมี
ชัย ชำระโดยง่าย นี้ หลาน เรา คิด การ ละละ จิต ให้ คง ปราศ
ดี ประการ ฉะนี้ ท่าน จัก ไป ทำ การ สงคราม จัก มี ชัย ชำระ หรือ.
สมิงนครอินท ได้ พงศ์ นั้น ก็ ถาม ว่า ซึ่ง นำ ทำน เปน ผู้ เกลา ทหาร
มากถ้าวว่า หลาน ต้อง ปราศดี ประการ โดย ลักษณะ เนื่อ ความนั้น

ฉัน ไต ดมิง พ่อ เพ็ชร จึง เถลย ว่า ฉัน ดมเด็จพระเจ้า อยู่ หัว
 ของ เรา นี้ เปน บรรพการ มี พระคุณ แก่ ท่าน พระ ราชทาน
 ชุม เติง ให้ บริบูรณ์ ด้วย ยศ ศักดิ์ สัมบัติ เปน อัน มาก ดุจ บรม
 อัน เติง นำ หน้า ไป ก่อน และ ตัว ท่าน มิ ได้ กตัญญู รู้ คุณ
 กัดตะ เหวที่ ทด แทน พระคุณ ท่าน ฉะนั้น ชื่อ ว่า หา กตัญญู มิ ได้
 ก็ ต้อง ด้วย บท ปราชย์ เปน ประถม อนึ่ง ดมเด็จพระพุทธเจ้า
 อยู่ หัว ของ เรา ก็ ทรง พระคุณ พระ ราชทาน เครื่อง อุปโภค
 บริโภค ได้ เติง ชีวิต ดุจ มือ หยิบ อาหาร เข้า ใน ปาก และ
 ท่าน มาคิด ประทุษฐานร้าย คือ เจ้า จะ ปราบนา นาง อุดะระ อัน เปน
 บาท บริจาริก ของ พระ องค์ นั้น เปรียบ เหมือน ท่าน เผลอ ตัว ท่าน
 เติงเอง ได้ ชื่อ ว่า ต้อง ปราชย์ คำรบ สอง ประการ หนึ่ง
 ถ้า ไต นาง อุดะระ มา ไว้ รวม ภริมยยัง ดมคิด แล้ว ได้ ชื่อ ว่า
 ท่าน ประทุษฐานร้าย คือ ดมเด็จพระเจ้า อยู่ หัว ผู้ มี พระคุณ ก็
 ต้อง ปราชย์ คำรบ สาม ประการ หนึ่ง ถึง ดมเด็จพระเจ้า อยู่ หัว
 จะ พระราชทาน นาง อุดะระ ให้ แก่ ท่าน เรา ด้วย ความ จำ พระทัย นั้น
 ถึง จะ เอา ทริพย์ สัมบัติ ใน สกตชมพ พวัก มา ยก ให้ ก็ เห็น นาง จะ
 มิ ได้ มีความ ยินดี แก่ ท่าน คง จะ คิด แค้น อยู่ เปน นิจ อุประมา
 เหมือน หนึ่ง นก กับ แว่ว ถ้า ประมาท พลาด พดัง ดง เมื่อ ไต

ก็ จะ ถึง แก่ ความ หนี หาย เมื่อ นั้น ได้ ชื่อ ว่า ท่าน ต้อง ปราชัย
 คำรบ ดี ประการ ซึ่ง หลาน เรา จะ ทำ สงคราม ลี้บ ไป ภาย หน้า
 ยัง จะ มี ชัย ชำระ แหะ หรือ ดมิง นคร อินทียก มือ ขึ้น คำนับ
 ดมิง พ่อเพ็ชร แล้ว จึง ว่า ซึ่ง นำ ท่าน ให้ โอวาท ตั้ง ตอน โดย
 ไบราณ กิจ ดัง นี้ มี คุณ เปน อัน มาก ซึ่ง ข้าพเจ้า ต้อง บท ปราชัย
 ดี ประการ นั้น ก็ จริง อยู่ แต่ จะ ได้ บัง เกิด ขึ้น ใน สันดาน ของ
 ข้าพเจ้า ก่อน นั้น หา มิ ได้ ทั้ง นี้ ก็ เปน มูล เหตุ มา แต่ ดมเด็จพระ
 พระเจ้า อยู่ หัว ทำให้ ต้อง ปราชัย ดี ประการ เอง เพราะ พระ องค์
 ก็ ทราบ พระทัย อยู่ ว่า สัตว์ ร้อย ม เปน ที่ ปฏิพัทธ์ แก่ มุรุษ พระ
 องค์ แล้วยัง ตรัส ไซ้ ให้ นาง อุตะตะ เอา หมาก มา พระ ราชทาน ให้ ถึง มือ
 ข้าพเจ้า ฉะนั้น ด้วย เปน วิสัย โทกัย จิตร จะ ด้บ ความ ปฏิพัทธ์
 นั้น ยาก นึก เปรียบ ประดุจ ดาบ อัน คม ถ้า ดำรง จะ
 ดุ้ ซาก ก็ ได้ ละ ร้อย ละ พัน อยู่ แล้ว และ กระทำให้ เปน ดนิน
 คร่ำ ครว้า หนา ขึ้น เสีย คม ไป มี อาจ จะ ยุทธนาการ เอา ชัย ชำระ ได้
 ก็ เปน ปราชัย แก่ ผู้ ถู ตาม นั้น เอง ถ้า เจ้า ของ อาวุธ ประกอบ
 ด้วย ความ เพียร เอา ดาบ นั้น มา ชำระ ขัด ดี โทรม น้ำ มัน ให้
 หหมด ดนิน คม ขึ้น แล้ว เมื่อใด ก็ ดำรง จะ ต่อ ดุ้ ซาก เอา ชัย
 ชำระ ได้ เมื่อ นั้น เหตุ ผล นี้ เปน มูล มา แต่ ดมเด็จพระ

เจ้าอยู่ ข้าพเจ้าจึง ต้อง ปรารภ ดัง ว่า มา นั้น และ น้ำ
 ท่าน เป็น ผู้เถา ก็ เขาใจ อยู่ อัน ตัว ข้าพเจ้า เปรียบ ประดุจ บุคคล
 หนาม ยอก ก็ ต้อง เอา หนาม เหน้ม มา บัง จึง จะ เขี่ย ได้ คัด
 เอา หนาม ที่ ยอก ออก ได้ ขอ น้ำ ท่าน จึง ดำริ หัก เกิด ดมิง
 พ่อเพ็ชร จึง ตอบ ว่า เรากล่าว เคือน ดัด ห้าม ปราม ดั่ง นั้น เพราะ เมตตา
 หาดาน เรา หาดาน เรา ก็ มี พัง จะ ให้ กราบ ทูล ส้มเต๋จ พระเจ้า
 อยู่ หัว หัก ดมิง นคร อินท์ จึง ว่า ซึ่ง ข้าพเจ้า จะ บังคับ ให้ น้ำ
 ท่าน ทูล และ มี ให้ ทูล นั้น ก็ ว่า มี ได้ ตาม แต่ น้ำ ท่าน จะ เห็น ควร
 ดมิง พ่อเพ็ชร ได้ พัง ดมิง นคร อินท์ ว่า ดั่ง นั้น ก็ กัด บั มา เฝ้า
 ส้มเต๋จ พระเจ้า ราชา ธิราช กราบ ทูล ตาม ถ้อย คำ ดมิง นคร อินท์ ว่า
 ทุก ประการ.

ส้มเต๋จ พระเจ้า ราชา ธิราช ได้ พัง ก็ ทรง พระ ธรรม จึง ตรัส ว่า
 แม้ ดมิง นคร อินท์ มีความ รักใคร่ ใน นาง อุชฺระ ผู้ เป็น พระ สนม ของ
 เรา เรา มีความ ยินดี นึก ทุก วัน นี้ ตัว เรา ก็ เป็น กษัตริย์
 ไซ้ จะ ให้ พระ ธรรม ซึ่ง นาง อุชฺระ นั้น ก็ หา มี ได้ แม้ จะ หา
 ดมิง ที่ มี ชาติ ยศ รูป อันงาม ให้ มี กำนาง อุชฺระ นี้ ก็ จะ ได้ ดั่ง
 ความ ปรารถนา แต่ จะ หา ขำ ทหาร มี มีธ เช่น แข็ง ดุจ ดมิง
 นคร อินท์ นี้ หา ยาก นึก ใจ เรา รัก ขำ ทหาร มากกว่า ดมิง
 จึง ตรัส ดั่ง ดมิง พ่อ เพ็ชร ว่า ดมิง นคร อินท์ จะ ไป ทำ สงคราม

เขาชัยชนะศึก ซึ่ง มีความ ปราถนา จะ ครัว ได้นาง อุตะระ นั้น
 เรา จะ ให้ สำเร็จ ดัง ความ ปราถนา ดมิง พ่อ เพ็ชร ฝรั่ง พานาง
 อุตะระ ไป ให้ แก่ ดมิง นครอินทเกิต ดมิง พ่อ เพ็ชร รับ สิ่ง แล้ว
 ก็ ออก มา ให้ จัด เรือ ผูก ม่าน จึ่ง เชิญ นางอุตะระ ลง เรือ ม่าน ดมิง
 พ่อ เพ็ชร ก็ รับ มา บอก แก่ ดมิง นครอินทเกิตก่อนว่า ซึ่ง ทุกข์ ของ หาดาน
 เรา เกิด มี ใน ใจ นั้น บัด นี้ เรา ไป กราบ ทูล ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว
 ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว ก็ ทรง โปรด พระราชทาน นางอุตะระ มา ให้ แก่
 หาดาน เรา เรา ก็ พามา ด้วย แล้ว.

ดมิง นครอินทเกิต ฟัง ดัง นั้น แล้ว ดมิง พ่อ เพ็ชร แล้ว ก็ ยก มือ
 ขึ้น ถวาย บังคม ส้มเต๋จ พระเจ้า ราชธานี จึ่ง ทรง ห้าม เรือ
 ม่าน ไว้ แต่ ก็ ตมิง ให้ เข้า มา กอด ก็ เอา รบ เหย็น ดอกไม้ ไป
 ขอ ชะมานาง อุตะระ แล้ว แจ้ง ความ ตาม ที่ ตน คิด ของ พระ ทัย
 ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว ทุก ประการ จึ่ง บ่าย หน้า ไป ต่อ พระ
 ราชวัง กราบ ถวาย บังคม ดา แล้ว ก็ พด กับ ดมิง พ่อ เพ็ชร ว่า
 ครั้ง นี้ ศึก ภายใน ชนแล้ว ด้วย ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว รัก ว่า
 ทหาร ยิ่ง กว่า สัตว์ ข้าพเจ้า ได้ เห็น พระ ทัย โดย แท้ และ
 ซึ่ง นำ ท่าน ช่วย เอา ความ ทั้ง นี้ ไป กราบ ทูล ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว นั้น
 คุณ อยู่ แก่ ข้าพเจ้า ยิ่งนัก แต่ มา ถวาย ตัว เป็น ข้าทวาร ข้านานแล้ว

พระวิจักขณ์ พระทัยเจาเจอนั้น นำช่วยทูตตามคำข้าพเจ้าออกด้วย
เกิด ขย่ำว่าแต่มีข้าศึกเท่านั้นเลย ถึงจะมีมามากล็กเท่าใด
ข้าพเจ้าจะรับอาสารับสั่งของพระเดชพระคุณเจ้านั้นชีวิตมิได้
คิดยอหัวใจ ว่าแล้วจึงมีนครอินทร์คำนับลา ดมิงพ่อเพชร์
ก็ให้ตนซึ่ง ยถาเวียกไป.

ฝ่าย ดมิง พ่อเพชร์ก็กลับพา นางอุษะนะ เข้าไปถวายสมเด็จพระ
เจ้าราชาธิราชแล้ว กราบทูลตามคำ ดมิง นครอินทร์ว่าทุก
ประการ สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรงฟังดังนั้นก็ตรัส
สรรเสริญว่า ดมิง นครอินทร์เป็น ชายชาติทหาร มีฝีมือ
น้ำใจสัตย์ซื่อยิ่งนัก.

ฝ่าย ดมิง นครอินทร์ก็ยกกองทัพมาถึงตำบลไถลึงอนโคที่พม่า
ตั้งอยู่นั้น จึงให้ประชุมพลพร้อมกัน ทั้งทัพบกทัพเรือแล้ว
ปลุกษาแก่นายทัพ นายกอง ทั้งปวงว่าเรายกมาครั้งนี้ วัตถุประสงค์
ข้างมาน้อยกว่าข้าศึกต้องเท่าตามเท่า ครั้นจะยกเข้าหัก
ประจัญเห็นจะเขายัยอำนาจมิได้ จำจะทำกลยุทธ์ให้ข้าศึก
เห็นพลน้อยเป็นมาก ใครจะเห็นประการใด นายทัพ นายกอง
ทั้งปวงก็เห็นด้วยว่าสุดแต่ท่านจะคิดการ ดมิง นครอินทร์จึง

ให้เอา กระตัง ผัก คอ ข้าง ม้า ที่ ปวง บรรดาไพร่ พด เต็น นั้น
ให้ มี หลดต เป้า ทุก คน ครั้น เวตาคถาง คั้น ประมาณ ต้อง ยาม
ไ้ฤกษ์แล้ว จึงให้ ไ้ร้อง ตีฆ้อง เป้า หลดต ทั้ง ทับทิม ทับทิม
เข้าใจม ตี ทับสังฆา แทะ พัน พม่าตาย ลง ประมาณ ต้อง พัน.

ฝ่ายสังฆา นายทัพ นายกอง ทั้งปวงได้ ยินเสียงกระตังและหลดต
ฆ้อง กลอง เปน อัน มาก ก็ สำคัญ ว่า พระเจ้าราชาธิราช ยก
ทัพ หลวง มาตี สังฆา และ นายทัพ นายกอง ทั้ง ปวง ก็ แยก
กระจาย พดต พรายไป สืบ นครอินท์ ให้เก็บ ไ้ข้าง มาเครื่อง
สาตราวุธ เปน อัน มาก ทั้ง ควัว มอญ ซึ่ง พม่าจับไว้ นั้น ก็ได้
คืน คืน จึง ยกติดตาม ตี พม่าต่อไป ไม่ทันแล้ว ก็ ยกทัพ
กลับ มา ยัง กรุง หงสาวดี จึง นำ ข้าง มาเครื่อง สาตราวุธ เข้า
ถวาย ส้มเตี๊ญ พระเจ้าราชาธิราช แล้ว กราบ ทูล ถิชา นุกิจ ซึ่ง มี
ชัย ชำระ แก่ สังฆา พม่า นั้น ทุก ประการ.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้แจ้ง ก็ ดี พระทัย จึง พระราช
ทาน บำเหน็จ รางวัล แก่ สืบ นครอินท์ และ นายทัพ นายกอง ทดแล้ว
ทหาร ทั้งปวง เปน อัน มาก ฝ่าย สังฆา และ นายทัพ นายกอง
พม่า นั้น ก็ แยก กลับไป ถึง กรุง อังวะ แล้ว จึง พากัน เข้าเฝ้า

กราบทูลพระเจ้าฝรัง มังซ่อง ทุกประการ พระเจ้าฝรัง มังซ่อง
ได้ทรง พัง ตัง นั้น คำคัญ ว่า คือก เหลือ กำลัง ก็มี ได้เอาโทษ
แก่ สังขยา และ นาย ทัพ นาย กอง จึง ตรัส ปฤกษาศาด้วย เสนาบดี
ทั้ง ปวง ว่า เรายกไป ต่ เมือง หงสาวดี ก็ เดียว ที่ มา เป็น หตาย
ครั้ง แล้วยัง มิ ได้ ชัย ชำนะ มอญ บ้าง เลย จำ จะ ตั้ง ความ
เพียร เอา ชัย ชำนะ มอญ ให้ ได้ และ บัด นี้ เรา คิด จะ ยก ลง ไป
กระทำ แก่ เมือง หงสาวดี อีก ดัง ครั้ง หนึ่ง แต่ เมือง พลิม ซึ่ง
อำมาตย์ ทิน มั่น กรอด อยู่ นั้น ก็ บริบูรณ์ มั่ง คั่ง ด้วย ด้ เบียง
อาหาร ช่าง มา วิ พด ก็ มาก ตัว อำมาตย์ ทิน มั่น กรอด เด่า ก็ มี
ปัญญา อันลึก ซึ่งอง อาจ ในการ สงคราม คอย ยก มา ช่วย กรุง หงสาวดี
ครั้ง นี้ จำ จะ ยก ไป ต่ เมือง พลิม เดียว ก่อน ถ้า ได้ เมือง พลิม แล้วย
ก็ จะ กวาด ด้ เบียง อาหาร ไว้ เปน กำลัง เรา จะ ได้ ยก ลง ไป
ต่ เมือง หงสาวดี เห็น จะ ได้ โดย ง่าย เสนาบดี ทั้ง ปวง ก็ เห็น ด้วย
พระเจ้าฝรัง มังซ่อง ก็ ให้ เกณฑ์ กอง ทัพ เมือง ชิน ทัง ๑๘ หัว เมือง
ได้ พด ยี่สิบ ห้า แด้น ช่าง แด้น หนึ่ง มา แด้น หนึ่ง พร้อม ไป ด้วย
เครื่อง ด้ าดรา อาวุธ ให้ เสนาบดี ต่าง พระ ทัย อยู่ รักษา พระ
นคร ครั้น ได้ ถูก ษั ศก นิมิตร ดี แล้วย พระเจ้าฝรัง มังซ่อง ก็ ยก
ทัพ ลง มา จะ ต่ เมือง พลิม.

ศึกพระเจ้าฝรัง มังฆอง

๒๗

ฝ่ายอำมาตย์ทิน มนักรอด ซึ่ง กิน เมือง พลิม นั้น แต่ง คน
แปลก ปลดอม ผลัดเปลี่ยนไปพึ่ง กิจราชการ ณแดน เมืองอังวะ อยู่เป็น
นิจ ครั้น พระเจ้า ฝรัง มังฆอง ยก กองทัพ ลง มา คน ซึ่ง
อำมาตย์ทิน มนักรอด แต่งไป พึ่ง กิจ ราชการ นั้น ไว้แล้ว ก็ เร่ง
เอา เนื้อ ความ ลง มา แจ้ง แก่ อำมาตย์ทิน มนักรอด อำมาตย์ทิน
มนักรอด แจ้ง ดัง นั้น ก็ ให้ ตก แต่ง บ้าน เมือง ไว้ เป็น ด่านารก
จึง แต่ง หนังสือ ให้ มา ไซ่ ถือ ลง มา ยัง เสนาบดี ณ กรุง หงสาวดี ให้
กราบ ทูล ถ่อม เต็จ พระเจ้า ราชธานี มา ไซ่ ก็ ถือ หนังสือ เร่ง รับ
ลง มา ยัง กรุง หงสาวดี จึง เอา หนังสือ เข้า ไป ส่ง ให้ เสนาบดี
เจ้าพนักงาน เจ้าพนักงาน ก็ นำ หนังสือ บอก อำมาตย์ทิน มนักรอด
ขึ้น กราบ บังคม ทูล ถ่อม เต็จ พระเจ้า ราชธานี ถ่อม เต็จ พระเจ้า
ราชธานี จึง ตรัส สั่ง ให้ ขาดกษณ์ อาน ใน หนังสือ นั้น ว่า
ข้าพเจ้า อำมาตย์ทิน มนักรอด ขอกราบ ถวายบังคม มา ยัง ผาพระบาท
ถ่อม เต็จ พระเจ้า อยู่ หวัง ได้ ทราบ ด้วย ข้าพเจ้า แต่ง คน แปลก
ปลดอมให้ ขึ้นไป พึ่ง กิจ ราชการ ณ กรุง รัตนบุระอังวะ คน กลับ
ลง มา บอก ว่า บัด นี้ พระเจ้า ฝรัง มังฆอง ให้ ครัวเตรียม ช้าง มา
ไว้ พด ทแกล้ว ทหาร ยก กองทัพใหญ่ ลง มา จะ ตี เมือง พลิม
ได้ เมือง พลิม แล้ว จะ ยก ถ่วง ลง มา ตี กรุง หงสาวดี อีก

ข้าพเจ้าก็มีได้ประมาณ ตกแต่ง บ้าน เมืองไว้เป็น สำราญนั้น คง
 แก่ กอง ทัพ พม่ายก มาครั้งนี้ เป็น คัก กษัตริย์ มีกำลังใหญ่
 หลวง นัก ข้าพ เจ้าหนักใจ อยู่ ขอ กราบ บังคม ทูล ถ่อมเต็จ พระ
 เจ้า อยู่หัว ได้ทราบ.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช แจ้ง ใน หนังสือ แล้ว จึง ให้หา สมิง
 พ่อเพ็ชร มาตรดีปรึกษาว่า เราจะ ให้ผู้ อื่น ยกขึ้นไป ช่วย
 อำมาตย์ ทิน มณีกรอด หรือเราจะ ยกขึ้นไป เอง จึง จะชอบ
 สมิง พ่อเพ็ชร จึง กราบทูลว่าเมืองพลิม เป็น เมืองเอก ผู้คนครอบครวั
 ก็ มาก คือ พม่ายก มาครั้งนี้ เป็น คัก กษัตริย์ เห็นเหลือกำลัง
 อำมาตย์ ทิน มณี กรอด ขอ เชิญ สมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ยก ทัพ
 หลวง ขึ้นไป ช่วย อำมาตย์ ทิน มณีกรอด จึง จะได้ สมเด็จพระ
 เจ้าราชาธิราช ก็ เห็น ด้วย จึง ให้กระเตรียม ข้าง ม้า รพด นาย
 ทัพ นาย กอง ทแถม ทหาร ทั้ง ปวง พร้อมไว้.

ฝ่าย พระเจ้า ฝรั่ง มีช้าง ยก ทัพ มาถึง เมืองพลิม ก็สั่ง ให้คน มั่น
 อยู่ริม แม่น้ำ ไกล เมือง ทาง ประมาณ ร้อย เส้น จึง สั่ง ให้นาย
 ทัพ นาย กอง ทแถม ทหาร ทั้ง ปวง เข้า ต้อม เมือง พลิมไว้.

ฝ่าย อำมาตย์ ทิน มณี กรอด ซึ่ง รักษา อยู่ ณ เมือง พลิม นั้น ก็

แต่ง ท้าว ทหาร ขึ้น รักษา หน้า ที่ เจริญ เติบ ไว้มัน คง เปน สามารถ
ฝ่าย พระเจ้าฝรั่ง มัง ช้อง จึง ตรัส ปฤกษา เสนาบดี นาย ทัพ นาย กอง
ทั้ง ปวง ว่า เมือง พลิม อำมาตย์ ทิน มณี กรอด รักษา มัน คง อยู่
ครั้น จะ หัก เอา ด้วย กำลัง บัด นี้ ถึง ได้ ก็ จะ เสีย ไพร่ พด เปน
อัน มาก จำ จะ ทำ อุบาย มี หนังสือ เข้า ไป ถ่อ ถวง ให้ อำมาตย์
ทิน มณี กรอด เชื่อ ใน หนังสือ แล้ว ก็ จะ ออก มา หา เรา เห็น
จะได้ เมือง พลิม โดยง่าย เสนาบดี ทั้ง ปวง ก็ เห็น ด้วย.

พระเจ้าฝรั่งมังช้อง จึง ตรัส สั่ง ให้ แต่ง หนังสือ ใช้ คน ผู้ ฉลาด ถือ
เข้าไป ผู้ รับ สั่ง ถวาย บังคม ตา แล้ว ก็ ถือ หนังสือ เข้า ไป
ณ เมือง พลิม จึง แจ้ง ความ แก่ ทหาร ผู้ รักษา ประตู เมือง
ให้ ไป แจ้ง ความ แก่ อำมาตย์ ทิน มณี กรอด อำมาตย์ ทิน มณี กรอด
ได้ แจ้ง ตง นั้น จึง ให้ ทหาร ไป รับ ผู้ ถือ หนังสือ เข้า มา ผู้
ถือ หนังสือ เข้า มา ถึง จึง คำนับ ส่ง หนังสือ ให้ อำมาตย์ ทิน มณี กรอด
อำมาตย์ ทิน มณี กรอด ก็ รับ มา นึก ผู้ นึก ออก อ่าน ใน หนังสือ
นั้น ว่า สมเด็จ พระเจ้า มณเฑียร ทอง บอก มา ถึง อำมาตย์ ทิน
มณี กรอด ให้ แจ้ง ด้วย เรายก มา ถ่อม เมือง พลิม ไว้ ครั้น
ก็ อยู่ ใน เจ้ามือ เรา ถ่าย เดียว อนึ่ง ทาง ที่ จะ ขึ้น มา แต่ เมือง
หงสาวดี นั้น เถ้า เรา ก็ แต่ง กอง ทัพ ลง ไป คอย สกัด อยู่ ถึง

อำมาตย์ทิน มั่นกรอด ขอบกราบถวายบังคมมายังฝ่าพระบาท
 ส้มเตี๊ยะพระเจ้ากรุงรัตนบุรีจะได้ทราบ ซึ่งพระองค์ทรง
 พระเมตตาข้าพเจ้าตรีศเข้ามานี้ พระเดชพระคุณหาที่สุด
 มิได้ อันข้าพเจ้าเป็นข้าทหารทำสงครามมาจนอายุชรา
 ถึงเพียงนี้ แม้นกลัวตายอยู่แต่ที่ไหนจะทำสงครามยืด
 ยาวมาได้ อันเกิดมาเป็นมนุษย์ในโลกนี้ใครจะปราศจาก
 ความตายนั้นหามิได้ มาตราว่าข้าพเจ้าจะถึงแก่ความมรณ
 ในครั้งนี้ ก็จะต้องตายอยู่ในเมืองพลิมให้จงได้ ซึ่งพระ
 องค์ตรีศว่าจะปลุกเลี้ยงข้าพเจ้าผู้เป็นข้าศึกอันหาความชอบมิได้
 ให้เต็มอเจ้าของข้าพเจ้าปลุกเลี้ยงนั้น อย่าพักมาดวง
 ข้าพเจ้าเคยบวชการเลี้ยงเปล่า ซึ่งว่าเมืองพลิมอยู่ในเงื้อม
 พระหัตถ์แล้วก็ขอเชิญพระองค์เร่งดีเลี้ยงให้ได้อีกอนเถิด จึง
 ค่อยยกลงไปตีกรุงหงสาวดี.

ครั้นพระเจ้ามณฑลเกียรติองค์แจ้งดังนั้นก็ทรงเห็นว่าอำมาตย์
 ทิน มั่นกรอดรู้ในกลอุบายหาเชื่อไม่ จึงตรีศตั้งนายทัพ
 นายกองทั้งปวงให้เร่งรีบทำการซึ่งจะเอาเมืองพลิมเป็นกวดขัน
 อำมาตย์ทิน มั่นกรอดก็ให้รักษามันคงอยู่จะหักเอามิได้.

ฝ่าย ส้มเต๋อพระเจ้าราชาธิราช แจ้งว่า กองทัพ พระเจ้าฝรังมั่งของ
 ยก มา ถึง เมือง พลิม เข้า ล้อม เมืองไว้ พระองค์ก็เร่ง รับ ยก
 กองทัพ มา ครั้น ถึง เมือง พลิม จึง สั่ง ให้ ส้มอิงวะ มังศรี
 ส้มอิงอุบา กอง ส้มอิง พระราม ตามทัพนี้ ให้เขาค่าย กองทัพพม่า
 ซึ่ง ล้อม เมือง พลิม อยู่ นั้น ฝ่าย อำมาตย์ทึน มั่น กรอตรู้ว่า
 กองทัพ ส้มเต๋อ พระเจ้าราชาธิราช เข้า ค่ายทัพพม่า ก็ ยก กองทัพ
 ค่ายกระหนาบ แหกหักค่ายพม่า ออกมา กองทัพพม่าต้านทาน
 ไม่ได้ก็แตกแตกไปยังทัพหลวง พระเจ้าฝรังมั่งของ ก็ให้ยก
 ช้าง ม้า วิฬาร หนูน มา ค่ายทัพ ส้มอิงวะ มังศรี ส้มอิงอุบา กอง ส้มอิง
 พระราม ทัพ อำมาตย์ทึน มั่น กรอตร ได้รับ ฟัง ด้าน ทาน
 เปน สำมารก.

ฝ่าย กองทัพหลวง ส้มเต๋อพระเจ้าราชาธิราช ยกหนูนเข้ามาใกล้
 กองทัพ ส้มอิงวะ มังศรี ส้มอิงอุบา กอง ส้มอิง พระราม และ
 กองทัพ อำมาตย์ทึน มั่น กรอตร และ พม่านายทัพ คนหนึ่ง ชื่อน้ำ
 ได้แหกเข้ามา ส้มอิงวะ มังศรี ก็ ออก รับ พม่า ฝ่าย
 นายทัพพม่าซึ่ง ชื่อน้ำ นั้นได้ก็แทงด้วยทวน ถูกให้ ส้มอิงวะ มังศรี
 ส้มอิงวะ มังศรี ต้ม ตง นอน นิ่ง อยู่ ทำอาการ ดูหนึ่ง ตาย
 พม่าคิดว่าตายก็ข้ามน้ำเข้ามา จะ คัด เอา ศีรษะ ส้มอิงวะ
 มังศรี ส้มอิงวะ มังศรี ถือดาบสองมือคอยที่ อยู่ ครั้น

พม่าเข้ามาใกล้ ไต่ที่ ดมิง อังวะ มังศรี ก็ถูก ขึ้น เขา ตาม พัน
 เท้า หน้า มา พม่า ชาติ ออก ทั้ง สอง เท้า มาก ชัด ดง ดมิงอังวะ
 มัง ศรี เข้า คัด เอา ศีรษะ พม่า นาย ทพ ซึ่ง ขึ้น มา นั้น ได้ พอ ส้มเต๋จ
 พระ เจ้า ราชา ชีราช ทรง ช้าง พระ ที่ นั่ง ยืน อยู่ ทอด พระ เนตร
 เห็น ดมิง อังวะ มังศรี เอา ศีรษะ พม่า เข้า มา ถวาย.

ส้มเต๋จ พระเจ้า ราชา ชีราช ต่ พระ ทัย นัก ก็เสด็จ ออกไปรับ
 ทอด พระ เนตร เห็น รอย ทวน ที่ให้ ดมิง อังวะ มังศรี โด่หิต โหด
 ยังไม่ หยุต ส้มเต๋จ พระเจ้า ราชา ชีราช ก็เสด็จ มา คัด โด่ หิต
 ดมิง อังวะ มังศรี ด้วย พระหัตถ์ ของ พระองค์ แล้ว ตรัส สรรเสริญ
 ว่า ขณะ เมื่อ ท่าน คัด เอา ศีรษะ ชาติ ก็นั้น เรา เห็น งาม ชุ่ ดัง
 เทพดา อัน ถึง ซึ่ง เทพ อาวรุ ลง มา บัน เอา ศีรษะ พม่า แล้ว
 พระองค์ จึง ถอด พระ ขำมรงค์ เพชร ภาย ถอด ออก จาก นิ้ว พระ หัตถ์
 พระ ราชทาน ทำขวัญ ให้ แก่ ดมิง อังวะ มังศรี ใน ทันใด นั้น.

ฝ่าย กองทัพพม่า ทั้งปวง เห็น มอญ คัด เอา ศีรษะ พม่า นาย ทพ ไป ได้
 ก็ ย่อ ท้อใจ กลับ ถอย เข้า ค่าย ส่วน กองทัพ พระเจ้า ราชา ชีราช
 ก็ ถอย มา ตั้ง มั่น กัน เมือง พลิม อยู่ ส้ม เต๋จ พระเจ้า ราชา ชีราช
 จึง พระ ราชทาน นำ เหน็จ รางวัล แก่ นาย ทพ นาย กอง ทั้งปวง เปนอัน

มาก และทัพพม่ากับมอญได้รบพุ่งกัน เปนสามารทหลาย
ครั้ง ไพร่พลทั้ง สอง ฝ่าย ล้ม ตาย เปน อัน มาก ยัง มิ ได้
แพ้ชนะ กัน.

ฝ่ายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง จึงตรัส ปฤกษาคด้วยเสนาบดีนายทัพนาย
กองทั้งปวง ว่า แต่เราทำสงคราม มากับพระเจ้าราชาธิราช
เปนหลายครั้ง แล้วยังหาได้ท่วงที่ไม่ ไร้พลช้าง ม้าก็ล้มตาย
เปนอันมาก คราวนี้จะเอาแต่เมืองพลิมเถ่าก็ยังไม่ได้ ฝ่าย
พระเจ้าราชาธิราช ยกทัพใหญ่มาช่วยกันที่ บัดนี้ก็จวน
วสันตฤดูอยู่แล้ว ถึงมาตรว่า จะขึ้น ขับเคี่ยวทำสงคราม
ไป ก็เอาชัยชนะแก่กันมิได้ มีแต่เสียไพร่พลทั้ง สอง ฝ่าย
ประการหนึ่ง สมณชีพราหมณ์ อาณาประชาราษฎร์ได้ความเดือด
ร้อน จะเปนเวรคิดไป เราจะคิดให้หนังสือไปถึง พระ
เจ้าราชาธิราชให้บำรุง เปนทางพระราชาไมตรี โดยโบราณราช
ประเพณี ถ้าพระเจ้าราชาธิราชเห็นด้วย จึงกำหนด
ทำสัตยานุสัญญต่อกัน เสนาบดีทั้ง ปวง จะเห็นประการใด
เสนาบดี นายทัพนายกอง ก็เห็นด้วย.

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง จึงให้จัดเครื่องราชบรรณาการ ๕ สิ่ง
คือ ผ้าแดงไหมี่ ๓๐ พับ ผ้าขาวกาฐา ๓๐ พับ ดู่จะหนึ่ง

๕ เดือน เดือน ๓๐ กระหมวด จึง แต่ง พระราชดำรัส จัต ชุนนาง
ผู้หนึ่ง ชื่อ มังปายะ ดุ๊ก ให้ ถือน พระราชดำรัส คุม เครื่อง ราชบรรณา
การไป มังปายะ ดุ๊ก กราบ ถวาย บังคม ตา ถือน พระราช ดำรัส
นำเครื่อง ราช บรรณาการ มากับไพร่ ๕ คน ครั้น ถึง ค่าย หลวง
ต้มเต๋จ พระเจ้า ราชาชิราช จึง บอกแก่ ทหาร ผู้รักษา ประตูค่าย
ทหาร ผู้รักษา ประตูค่าย ก็ บอกสั่ง เข้าไป ให้ กราบ บังคม ทูล ถวาย
พระเจ้า ราชาชิราช ถวาย ถวาย พระเจ้า ราชาชิราช ได้ แฉ่ง แล้ว
จึง โปรด ให้ รับ ชุนนาง พม่า เข้า มา.

มังปายะดุ๊ก ก็ เข้า มา ถวาย บังคม หน้าพระ ที่นั่ง ทูล ถวาย
พระราช ดำรัส กับ เครื่อง ราช บรรณาการ ถวาย ถวาย พระเจ้า ราชาชิราช
ต้มเต๋จ พระเจ้า ราชาชิราช จึง ครัด สั่ง ให้ อาลักษณ์ มา อ่าน ใน
พระราช ดำรัส นั้น ว่า พระเจ้า มณเฑียร ทอง ขอ เจริญ ทาง
พระราช ไมตรี มา ถวาย ถวาย พระเชษฐา ชิราช เจ้า ผู้ผ่าน พิภพ กรุง
หงสาวดี มี ราช อาณาจักร แผ่ ไป ใน รามัญ ประเทศ ทั้ง ปวง
ด้วย เรา พี่น้อง ทั้ง สอง กระ ทำ ยุทธนา การ สงคราม กัน มา หลาย
ครั้ง ช่าง มาริ พล ก็ พดอย พินาศ หนี หาย ต้ม ตาย เปน อัน
มาก ทั้ง นี้ ก็ เพราะ ความ ปราถนา ต่าง คน ต่าง จะ แผ่ พระราช
อาณาจักร ให้ กว้าง ขว้าง เมื่อ พิศระหัด อยา ว่า แต่

มอญ จะแผ่อาณาจักรไป จนสุดแดน พม่า พม่าจะแผ่ ราช อาณา
 จักรไป สุดแดน มอญ เลย ถึง สมเด็จพระบรมจักร พัตราธิราช
 อัน ประกอบ ด้วย สัตตะพิริ วรทัน เจ็ด ประการ บริบูรณ์ ไป ด้วย
 ไอลุวิย สมบัติ อัน มี ราช อาณาจักร แผ่ ไป ใน ทวีป ทั้ง สี่
 มี ทวีป น้อย สอง พัน เปน บริวาร ทรง พระราช กฤษฎา นุภาพ ถึง
 เพียง นั้น ก็ หา พัน อำนาจ แห่ง พระยา มัจจุราช ไม่ เพื่อเรา พิ
 น้อง กระทำ สงคราม แก่ กัน วิ พต สม ตาย เปน อัน มาก เวรานุเวร
 ก็ จะ คิด ตาม ไป ใน อนาคต เพราะเรา ทั้ง สอง บัญชา การ
 อนึ่ง สมณ ชีพราหมณ์ อาณา ประชา ราช ฆราวาส กำนัน พวัก ทั้ง สอง พระ
 นคร ก็ ได้ ความ เดือดร้อน เปน อัน มาก ไม่ เปน ที่ บำเพ็ญ คีต
 บำเพ็ญ ทาน เมตตาทา วนา เลี้ยง การ กุศล ธรรม เพราะ มิ ได้ ประพฤติ
 ตาม โบราณ ราช ประเพณี แต่ ก่อน กรุง รัตน บุระอังวะ กับ กรุง
 หงสาวดี ชาติ ทาง พระราชไมตรี กัน มา ครั้ง นี้ น้อง คิด จะ ใคร่
 ทำ สัตยานุสสัย ต่อ สมเด็จพระเชษฐาธิราช บำรุง ทาง พระ
 ราชไมตรี ให้ วัฒนาการ มัน คง ดี ไป ดุจ กาล ก่อน พระเชษฐา
 ยอ่า ได้ มี พระ พิโรธ รังเกียจ ใน พระ ทัย เอย ถ้า เรา เปน ราช
 สัมพันธมิตร กัน แล้ว เมื่อใด ไพร พ้า ทั้ง สอง พระนคร ก็ จะ ถาวร
 เปน คู่ๆ บำเพ็ญ คีต ทาน ดี ไป กุศล นั้น ก็ จะ เจือ มา ใน เรา

ทั้ง สอง บัด นี้ จึง แค้น มัง ปลายะ ฤๅกร นำ เครื่อง ราช บรรณาการ
ถือ พระ ราชดำรัส มา เจริญ ทาง พระราชไมตรี ถ้า สมเด็จ พระ
เจ้า ที่ จะ รับ เปน ทาง พระราชไมตรี หรือ มี เปน ประการใด ขอ ให้
แจ้ง มา ใน ผู้ จำ ทูล ราชดำรัส ด้วย.

สมเด็จพระเจ้า ราชาราช ได้ แฉ่ง ใน หนังสือ นั้น แล้ว จึง ทรง พระ
ดำริห์ ว่า พระเจ้า ฝรั่ง มัง ชอง แต่ ทำ สงคราม กัน มา ก็ หลาย ครั้ง
จะ เอา ชัย ชำนาญ แก่ เรา มิ ได้ บัด นี้ ยก ทิ้ง มา ดี เมือง พลิม เถา
ก็ เสีย ที่ อยู่ แล้ว ครั้น จะ ถอยทัพ ก็ เกรง เรา จะ ตาม ดี จึง
จะ มา ทำ ดี ด้วย เรา ทั้ง นี้ เพราะ ความ จม ใจ ครั้น ทรง
พระดำริห์ แล้ว ก็ ดี พระทัย ว่า ครั้ง นี้ สม คะ เน แล้ว เรา จะ ถวง
ฆ่า พม่า เสีย ให้ สิ้น เห็น จะได้ เมือง อังวะ โดย ง่าย สมเด็จ
พระเจ้า ราชาราช จึง ตรัส ด้วย มัง ปลายะ ฤๅกร ว่า ซึ่ง พระเจ้า
มณฑัยร ทอง น่อง เรา เห็น คุณ และ โทษ ฉะนั้น จะ เปน ทาง ไมตรี
ต่อกัน ตาม ประเพณี นั้น เรา มีความ ยินดี นึก แล้ว จึง สั่ง
ให้ แค้น พระ ราชดำรัส จิต เครื่อง ราช บรรณาการ ตอบ แทน ไป มาก
กว่า ของ ที่ มัง ปลายะ ฤๅกร นำ มา ถวาย นั้น สอง เท่า ครั้น พระราช
ดำรัส เสร็จ แล้ว ก็ สั่ง ให้ มัง ปลายะ ฤๅกร นำ ไป ถวาย พระเจ้า ฝรั่ง มัง ชอง
มัง ปลายะ ฤๅกร ก็ กราบ ถวาย บังคม ตา สมเด็จ พระเจ้า ราชาราช ถือ

พระราชดำล้น คุณ เครื่อง ราช บรรณาการ กลับไปกับไพร่ ๕ คน จึง
 เชิญ พระ ราชดำล้น กับ เครื่อง ราช บรรณาการ คอบแทน เข้า ถวาย
 พระเจ้าฝรัง มัง ช้อง พระเจ้าฝรัง มัง ช้อง จึง ตรัสสั่ง ให้
 อาลักษณ์ พนักงาน อ่าน ถวาย ใน พระ ราชดำล้น นั้น ว่า พระ
 เจ้า ราชาธิราช ขอ เจริญ พระ ราชไมตรี มา ถึง พระเจ้าฝรัง มังช้อง
 ด้วย เรา พี่น้อง ทำยุทธนา การ สงคราม ต่อ กัน มา ทั้ง นี้ เพราะ
 น้อง เรา ยก กองทัพลงมา กระทำ แก่ แฉ่นแฉ่วน ชอบ ชนกันเดมา เมือง
 หงสาวดี เรา จึง ยก ขึ้น มา คอบแทน หวัง จะ บ้อง กัน ชอบ
 ชนกันเดมา ไว้ มิให้ เปน อัน ตรายได้ และ น้อง เรา เห็น สัมณ
 ขี พรหมณ์ อาณา ประชา ราชูร ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ ความ เดือดร้อน
 จึง จะ ขอ ทำ สัตย์ ต่อ กัน นั้น เราก็ มีความ ยินดี นึก แต่ ประเพณี
 กองทัพ ทำ สงคราม เปน ต้น ด้วย ทแกล้ว ทหาร มี มาก จึง จะ ทำ ได้
 บัดนี้ เสด็จมา นายทัพ นายกอง ทแกล้ว ทหาร ทั้งปวง ได้ รม พงษ์ ฆ่าฟัน
 กัน มา หลาย ครั้ง เปน ที่ ผูก พยาบาท กัน อยู่ เรา คิด จะ
 ให้ เสด็จมา นายทัพ นายกอง ทแกล้ว ทหาร ทำ สัตย์ ให้ สุจริต ต่อ กัน แล้ว
 เรา ทั้ง สอง พี่น้อง จึง จะ กระทำ สัตย์ นาน สัตย์ รวม แล้ว ครั้น ตรี ด้วย กัน
 ต่อ ภาย หลัง ถ้า น้อง เห็น ด้วย แล้ว ถึง วัน พุทธศักราช ได้ ศุภฤกษ์
 แล้ว ขอ เชิญ พระน้อง เสด็จ มา พร้อม กัน ณ หาดทราย ริมแม่น้ำ

จึงจะได้ทำสัตย์ต่อกัน ทั้งสองฝ่ายให้สัตย์ต่อโมดร์สืบไป พระ
เจ้าฝรั่งมังฆองได้ทราบใน พระราชดำรัส นั้นแล้ว ก็ดีพระทัย.

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ครั้นตั้งพระราชดำรัสให้มังปายะ
สุกรี นำไป แล้ว จึงตรัสสั่งเสนาบดีให้ปลุกโรงราชพิธีที่จะ
กระทำสัตย์ณหาดทรายริมแม่น้ำ แล้ว ให้เอาเครื่องสัตตรา
วุธไปฝังซ่อนไว้ในใต้พื้น จึงตรัสสั่งกำชัย ทแกล้วทหาร
ทั้งปวงว่า ถ้าตะพม่ามาถึงพร้อมกันแล้วจงเอาอาวุธซึ่งไป
ฝังซ่อนไว้นั้นขึ้นใต้พื้นแทงพม่าเสียให้สิ้น เสนาบดีรับสั่ง
แล้วก็ออกมาจัดการเกณฑ์ทแกล้วทหารทุกหมวดกอง ให้ปลุก
โรงราชพิธี และฝังเครื่องสัตตราวุธไว้พร้อมเสร็จทุกประการ
ครั้นถึงกำหนดวันนัดแล้ว เสนาบดีผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายพม่า
และรามัญก็ชี้ช้างมากระทำสัตยานุสัตย์เปนคู่ ๆ กัน ดมิง
พ่อเพ็ชรกับมังจอกแครงนรชาคู่กัน อำมาตย์ทมิฬกับ
มังปายะสุกรีคู่กัน ดมิงพระตะเบิดกับมังพยุมนูคู่กัน
ดมิงพระรามกับปลัดเวรพระคู่กัน ดมิงรอดสงครามกับ
มังนันทมิตรคู่กัน ดมิงนครอินทกับมังมหาราชาคู่กัน
ดมิงอึ้งวะมังศรีกับมังแคลงพลคู่กัน ดมิงอุบากองกับตุเรง
จอกองคู่กัน ดมิงด้ามกรายกับมังธนูลักขยา คู่กัน ดมิง

ด้าม ปราย กับ มังฆนเดชะ คู่ กัน ดมิง ด้ามแหดก กับ มังตุเรง ตะจาว
คู่ กัน ดมิง นันทสูรียกับ มัง ตักอยาเรติง คู่ กัน ดมิง งอฝาง
กับ มังอเคียว นันทสูร คู่ กัน และ นาย ทัพ นาย กอง ฝ่าย พม่า

และ มอญ เปรียบ เปน คู่ ๆ กัน จะ มากระทำ ดัศย์ กัน ณ โรง ซึ่ง
ปลูกไว้ นั้น ยัง มิทัน มาถึง มัง มหาราชา ซึ่ง เปน คู่ กัน กับ
ดมิง นครอินท์ นั้น คิดถกถึงใจ ว่า จะ ทำ ดัศย์ ด้วย กัน ครั้ง นี้ ยังจะ จริง
หรือ มิจริง ก็คิด แล้ว ก็ ชี้ ช้าง มา ไถ่ ดมิง นครอินท์ จึง ร้อง
ถาม ว่า ดัศหาย เข้อย ซึ่ง จะ ทำ ดัศย์ กัน ครั้ง นี้ จะ จริง หรือ ไม่จริง
ดมิง นคร อินท์ จึง ร้อง ตอบ ว่า อ้าย พม่า หน้า ใจ หาความ คิด มิได้
อัน ประเพณี การ คัก ใคร บอก ว่า มี ดัศย์ ค่อ กัน ที่ ไหน บ้าง มัง
มหาราชา ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ รู้ ว่า เปน กต อุบาย หาจริง ไม่ จึง
ร้อง บอก นายทัพ นาย กอง พม่า บรรดา ที่ มา ให้ รู้ ทูท กัน.

ฝ่าย พม่า ทั้ง ปวง ได้ ยิน ดัง นั้น ก็ ร้อง บอก กัน ค่อ ๆ ไป ตาม
ภาษา พม่า เดียง ฮ่อ อัง ค้าง แล้ว กลับ หนี เข้า ค่าย ดั้น ดมิง พื่อ
เพ็ชร์ และ เลื่อนาบท ผู้ใหญ่ น้อย ทั้ง ปวง ก็ กลับ มา เผา ดมเด็จพระเจ้า
ราชาธิราช กราบ ทูล ตั้ง ถ้อย คำ ดมิง นครอินท์ บอก แก่ พม่า พม่า
กลับ ไป ดั้น นั้น ทุก ประการ.

ดมเด็จพระเจ้า ราชาธิราช ได้ แจ้ง ดัง นั้น ก็ ทรง พระโศรช ยิ่งนัก

จึง ให้หาตัว ดมิง นครอินท์ เข้า มาตรัสว่า ซึ่ง กูคิด ทำการ ตัดศึก
พม่า ครั้ง นี้ ใหญ่ หลวง นัก ถ้า ดมิง คณะ แล้ว พระเจ้า ฝรั่ง มังฆอง
ก็ จะ อยู่ ใน เจอม มี กู เบน ไฉน อ้าย ดมิง นครอินท์ มิ่ง ไป ไช
กต อุบาย ของ กู ให้ พม่า รู้ จึง เสีย การ พม่า หนี กลับ ไป เสีย ดัน
ชนะ ด้วย เหตุ ไฉน ดมิง นครอินท์ จึง กราบ ทูล ว่า ซึ่ง จะ ทำการ
แก่ พม่า นั้น ฝ่าย ทเกล้า ทหาร มอญ ก็ มี ฝีมือ กว่า ทหาร พม่า
เปน อัน มาก และ จะ เอา ชัย ชำนะ ก็ จะ ได้ อยู่ แต่ จะ มา
ดวง ดัง ช่า พม่า เสีย ดัง นี้ เปรียบ ประดุจ ช่า สัตว์ ก็ เหมือน กัน
จะ เสีย พระเกียรติยศ ของ ดมิง เด็จ พระเจ้า อยู่ หัว ไป ชั่ว กัด ปวด ด้าน
ข้าพเจ้า กระ ทำ ดัง นี้ หวัง จะ รักษา พระเกียรติยศ ให้ ปราบ ฏ โว.

ดมิง เด็จ พระเจ้า ราชา ธิราช จึง ตรัส ว่า ซึ่ง มิ่ง เห็น ว่า มี ฝีมือ จะ
เอา ชัย ชำนะ แก่ พม่า ได้ และ จะ ดวง ช่า พม่า กัด จะ เสีย พระ
เกียรติยศ ไป นั้น เหตุ ไฉน จึง มี ได้ ว่า กล่าว แต่ เดิม ที่ ทำ มา
มา ว่า เมื่อ ภายหลัง ทำให้ พม่า หนี รอด ไป ได้ ฉะนั้น ก็ เสีย พระ
เกียรติยศ กู ไป เหมือน กัน อ้าย ช่า นอก เจ้า อ้าย บ่าว ชาย นาย
ด่าน คุชย คุครุ จะ เลี้ยง ไว้ ไต หรือ จึง สั่ง ให้ เอา ดมิง นคร อินท์

ไปฆ่าเสีย ดมิง พ่อเพชรจึง กราบ ทูล ว่า ซึ่ง พระ องค์ จะ ให้
ประหารชีวิต ดมิง นคร อินทเสียนั้น ก็ควร อยู่ แต่ ข้าพเจ้า จะ
ขออุประมาถวาย ธรรมเนียมบุคคล มีรูป มีไถ้งาม มาแต่เดิม แล้ว
ถึงจะ แ่่ง บำรุง ด้วย เครื่อง ดูปได้ ทาบ ทา ลัก เท่า ไต ๆ ก็ ไม่
ดำ มารถ จะ แ่่ง ไห้งาม ขึ้น ได้ ธรรมเนียม บุคคล มีเสี้ยน มีไถ้ เพราะ
ถึงจะ กิน ยาเสี้ยน ลัก เท่า ไต เสี้ยน นั้น ก็มีอาจะ เพราะ ขึ้น ได้
ถึง บุคคล ที่ มีเสี้ยน เพราะ เ่นาะ มาแต่เดิม นั้น อัน บุคคล จะ เปน
ทหาร เอก มีฝีมือ เข้ม แข็ง เด่า ถ้า วิชา นาบุญญาธิการ มี ได้
อบรม มาแต่ ก่อน แล้ว ก็ หา เปน ทหาร เอก ได้ ไม่ ซึ่ง ดมิง
นครอินทไป บอก กต อุบาย แก่ ข้าศึก โทษ ถึง ตาย นั้น แต่ ผิด
ครั้ง เดียว ข้าพเจ้า ขอ พระ ราช ทาน ชีวิต ไว้ ให้ ทำ ราช การ
แก้ตัว ตนเอง พระ เเดช พระ คุณ ครั้ง หนึ่ง ก่อน.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ได้ ทรง พัง ดมิง พ่อเพชร ทูล ดังนี้
จึง ตรัส ว่า ซึ่ง ดมิง นครอินทนั้น จะ ทำ การ แก้ตัว ให้ รอด ชีวิต ว่า
จะ เอา ชัย ชำระ โดย ฝีมือ นั้น จะ ทำ เปน ประการ ไต ดมิง นคร
อินทจึง กราบ ทูล ว่า บัด นี้ ช้าง พลาย ประกาย มาศ มี น้ำมัน
คั่ง อยู่ ข้าพเจ้า จะ ขอ อาศัย ไป ชน ด้วย พระเจ้า ฝรั่ง มัง ช้อง
เมื่อ เสด็จ ออก มา เฝ้าย ค่าย นั้น เห็น จะ เอา ชัย ชำระ ถวาย ได้

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรง พังก็ เห็น ชอบ จึง สั่ง ให้ ผูก
 พลาย ประกาย มาศ ให้ สมิง นครอินท ชื่น ชี ทอด พระ เนตร สมิง
 นครอินทรับสั่ง ถวาย บังคม แล้ว ก็ ออก ไป ชื่น ชี พลาย
 ประกาย มาศ จึง สั่ง ให้ คน เข้า พาน เข้า ดู พลาย ประกาย มาศ
 ก็ได้ คน ชื่น พาน นั้น เป็น ดำมารถ สมิง นคร อินท ก็ ทรมาน เขา
 ไว้ อยู่ แล้ว สมิง นคร อินท ก็ ลง จาก ช้าง เข้า มา กราบ ถวาย
 บังคม สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
 จึง ทรง พระ คำริห์ว่า พลาย ประกาย มาศ มี นามนี้ ได้ คน อยู่ ดังนี้ และ
 สมิง นคร อินท รักษา ไว้ หยุต ได้นั้น เห็น จะ ทำการ ได้ สมคะเน จึง
 สั่ง ให้ จารึก พระ นาม ของ พระ องค์ ลง ใน แผ่น ทอง แล้ว พระราช
 ทาน ให้ สมิง นครอินท คาด เปน ประเจียด แล้ว พระราชทาน
 เครื่อง สูง บั กดอง ชนะ และ เครื่อง ทรง กษัตริย์ สำหรับ คัก ซึ่ง
 จะ ไป ชน ช้าง กับ พระเจ้าฝรัง มั่งซ้อง นั้น ถ้วน ทุก สิ่ง สมิง นคร
 อินท จึง ทูล ว่า พระเจ้าฝรัง มั่งซ้อง นั้น ข้าพเจ้า ยัง ไม่ รู้จัก
 พระ องค์ ถนัด กัด จะ ผิด ตัว เสีย ท่วง ที่ ไป ขอ ได้ ทรง โปรด
 ให้ ผู้ ที่ รู้จัก ชน บอก ข้าพเจ้า ก่อน สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
 จึง ให้ หามัง ศรี ชาติ เข้า มา แล้ว ตรัส ว่า สมิง นคร อินท จะ
 ออก ไป ชน ช้าง กับ พระเจ้าฝรัง มั่งซ้อง ยัง ไม่ รู้จัก ลำคญ ถนัด

ให้มั่งศรี ชาติ ไปชี้ พระองค์ให้ ถ้าสำเร็จ การ คืบ แล้ว เมือง
 อังวะ เรา จะ ยก ให้มั่งศรี ชาติ มั่งศรี ชาติ รับ ตั้ง แล้ว ก็
 ถวาย บัณฑิต มา กับ ดมิง นคร อินท์ ตรวจ เสรี่ยม ทแถม ทหาร
 ทั้ง ปวง ไหว พร้อม แล้ว ให้ มา ชี้ ไป คอย อยู่ ตั้ง ว่า ถ้า เห็น พระ
 เจ้า ฝรั่ง มั่งของ ยก มา ให้ เร่ง มา บอก ครั้น เวลา เข้า พระเจ้า
 ฝรั่ง มั่งของ ก็ ทรง พระ ศาธาร เสด็จ มา ตรวจ ค่าย.

ฝ่าย มา ชี้ เห็น แล้ว จึง รับ เอา เนื้อ ความ มา บอก แก่ ดมิง นคร อินท์
 ดมิง นคร อินท์ ก็ ให้ ตก แต่ง เครื่อง ศาธาร สำหรับ กษัตริย์ ตัว
 นั้น ก็ แต่ง เครื่อง ทรง อย่าง กษัตริย์ เสร็จ แล้ว มือ ถือ ของ าว
 ขึ้น ชี้ พลาย ประกาย มา ค้ มั่งศรี ชาติ เป็น ความ พร้อม ด้วย โยธา
 ทวย หาญ เครื่อง สูง ทั้ง ปวง แล้ว ก็ ยก ตรง ออก ไป มั่งศรี ชาติ
 จึง ชี้ พระ หัตถ์ บอก ข้าง พระ เจ้า ฝรั่ง มั่งของ ซึ่ง มี เสวตร นัศร ขาว ให้
 แก่ ดมิง นคร อินท์ ดมิง นคร อินท์ หมายถึง ลำคัญ เสวตร นัศร ไต มัน
 คง แล้ว ก็ ขับ ข้าง ตรง เข้า ไป จะ ต่อ ด้วย พระเจ้า ฝรั่ง มั่งของ.

ฝ่าย พระเจ้า ฝรั่ง มั่งของ ทอด พระ เนตร เห็น ดมิง นคร อินท์ ได้
 เครื่อง สำหรับ กษัตริย์ ขับ ข้าง เข้า มา ดัง นั้น ลำคัญ ว่า ดมเ็จ
 พระ เจ้า ราชา ธิราช ยก มา ก็ ได้ ข้าง พระ ที่ นั่ง ออก มา รับ จะ ขน
 ข้าง ด้วย ดมิง นคร อินท์.

ฝ่าย มังศรี ชาติฯ ทอด พระ เนตร เห็น ดั่ง นั้น ก็ ทรง ดำริ หึ ใน พระ
ทัย ว่า พระเจ้ามณเฑียร ทอง ผู้ เปน พระเชษฐา ของ เรา พระ
องค์ เปน กษัตรา ธิราช อัน สูง ใหญ่ แม่น ตาย ด้วย ฝีมือ พระ หัตถ์
พระเจ้า ราช ธิราช ก็ ดู ประ เสรี ฐ บัด นี้ จะ มา ปราช ัย ด้วย
ฝีมือ ดั่ง นักร อินท์ อัน เปน แค้น นาย ทหาร หา ควร ไม่ ถึง เรา จะ
ได้ สัม บั ตี ใน กรุง อังวะ ก็ จะ ดู หน้า เล่น มา บัด นี้ ไต จำ เรา จะ
บอก ให้ พระ เชษฐา ราช พระ องค์ ถึง พระเจ้า ราช ธิราช จะ ทรง
พระ พิโรธ ให้ ข้า เรา เสีย ก็ ตาม เกิด อัน เกิด มา ใน วงษ์ กษัตริ ย์
แล้ว ดู เสีย ชั่ว ติ อย่า ให้ เสีย ศักดิ์ จัง จะ ชอบ มังศรี ชาติฯ ทรง พระ
ดำริ หึ แล้ว จึง ร้อง บอก เปน นัย ไป แก่ พระเจ้า ฝรั่ง มังฆ้อง ว่า
เหตุ ไต พระ องค์ จะ เอา พิน เล่น มา แดก กับ เกิด ือ เอา เนือ มา แดก หนึ่ง
ดั่ง นั เห็น ควร และ หรือ พระเจ้า ฝรั่ง มังฆ้อง ได้ ทรง พัง มังศรี
ชาติฯ ร้อง มา ดั่ง นั้น ก็ ทราบ ว่า ผู้ อื่น แด่ง ปลด อย เปน กษัตริ ย์
มิใช่ พระเจ้า ราช ธิราช ก็ เกี้ยว ข้าง พระ ที่ นัง บาก หนึ่ง เข้า ไป
ปน กับ ข้าง ดั่ง ข้าง กัน ทั้ง ปวง ดั่ง นั นกร อินท์ ก็ ขับ พลาย
ประ ภาย มา คได้ คิด ตาม ไป มังศรี ชาติฯ เห็น พระเจ้า ฝรั่ง มังฆ้อง
จะ หนี มี พัน เพราเร เสวตร ฉัตร เปน ลำ คัญ ญ จึง ร้อง ไป ว่า

ผ้าขาว ใน เมือง อังวะ ไม่มี อีก แตะ หรือ เจ้า ฝรั่ง มั่งมี ของ ไต ยิน
 ดึง นั้น ก็ ให้ หัก แล้ว ตระ ฉับ ทั้ง เลี้ยว ขยับ ข้าง พระ ที่ นั่ง ปน กัน ไป
 ด้วย พล ข้าง ทั้ง ปวง ส้มิง นคร อินท หมาย สำคัญ มิ ได้ ก็ กลับ
 เข้า มา กราบ ทูล ส้มเต๋จ พระ เจ้า ราชา ธิราช ตาม ซึ่ง ได้ ทำ การ และ
 มั่ง ศรี ชาติ ร้อง บอก พระ เจ้า ฝรั่ง มั่งมี ของ นั้น ทุก ประการ.

ส้มเต๋จ พระ เจ้า ราชา ธิราช ได้ ฟัง ก็ ทรง พระ โกรธ ตรัส ว่า เติม
 มั่ง ศรี ชาติ มา บอก กับ เรา ว่า พี่ ชาย เป็น ศัตรู กัน เราก็ ทำ น
 บำรุง ไว้ หวัง จะ ช่วย คิด เอา ส้มบัต ใน เมือง อังวะ ให้ บัด นี้ มั่ง
 ศรี ชาติ กลับ ใจ ไป เข้า กับ พี่ อัน เป็น ศัตรู เรา และ ศัตรู ตัว อีก หา
 ข้อ ดี ตย ต่อ เรา ผู้ มี คุณ ไม่ คน ต้อง ใจ เช่น นี้ จะ เลี้ยง ไว้ มิ ได้
 นาน ไป จะ เป็น ศัตรู คิด ร้าย ต่อ เรา จึง สั่ง ให้ เอา มั่ง ศรี ชาติ
 ไป ฆ่า เสีย ทหาร ทั้ง ปวง ก็ คุ่ม เอา มั่ง ศรี ชาติ ไป ฆ่า เสีย
 ตาม รับ สั่ง ครั้น แล้ว ส้มเต๋จ พระ เจ้า ราชา ธิราช กลับ ทรง พระ
 อาลัย ดำริ หว่า มั่ง ศรี ชาติ ตาย ครั้ง นี้ เพราะ รัก ชาติ ตระ กู
 ถวาย พี่ จะ ตาย ด้วย ฝีมือ ทหาร เลี้ยว เกียรติยศ ไม่ ควร มี เลี้ยว ที่ มั่ง
 ศรี ชาติ เป็น ลูก กษัตริย์ มี ขัตติย มานะ รัก ศักดิ์ ยิ่ง กว่า ชีวิต
 หา ยาก นั้ แล้ว มี พระ ราช ดำริ ตรัส ว่า ส้มิง นคร อินท ไป ทำ การ
 ไม่ สำเร็จ ก็ มิ พ้น โทษ ยัง หา แก่ ตัว ได้ ไม่ ที่ นี้ จะ คิด ประการ

โตเต่า ดมิง นกร อินท์ จึง ทูล ว่า ข้าพเจ้า จะ ขอ ทำ การ แก่ ตัว
ปลดอม เข้า ไป ให้ ถึง พระเจ้า มณเฑียร ทอง จะ มา เสีย ให้ จึง ได้
ล้มเต่า พระเจ้า ราช ธิราช ก็ ให้ ไป ทำ ตาม ดมิง นกร อินท์ ทูล นั้น
ดมิง นกร อินท์ ถวาย บังคม ตา ออก มา ที่ อยู่ จัด ทหาร ฝีมือ ที่ ร่วม
ใจ กัน ได้ ๖ คน จึง ให้ เขา หย้า มัด เปน พ่อน เขา ตาม ช้อน
เขา ใน พ่อน หย้า แล้ว จึง แดง ตัว นุ่ง ห่ม ตุ๋น หนึ่ง ไพร่ พม่า
ตะพุ่น หย้า ช้าง.

ครั้น เวลา โทศ คำ ดมิง นกร อินท์ กับ ทหาร ร่วม ใจ ๖ คน ก็
หอบ พ่อน หย้า เจรจา ภาษา พม่า ปลดอม กัน กับ ตะพุ่น ซึ่ง ส่ง หย้า ช้าง
เข้า ไป ใน ค่าย พระเจ้า ฝรั่ง มังฆ้อง ครั้น เวลา คำ ก็ ถอบ ตัด ค่าย
พม่า ออก เปน ช่อง จึง วาง ทหาร ๒ คน ไว้ แล้ว ตั้ง ว่า เรา จะ
เข้า ไป ทำ การ ช้าง ใน ถ้า ได้ ยืน เสีย ออ อั้ง ขึ้น บน พลับพลา
ใน ค่าย เปน ยอด ห่ม่าน ก็ ให้ ร้อง ชาน ขึ้น ไป เปน ลำ คัญ เรา
จึง จะ ได้ ออก มา วัน ท้อง ที่ แล้ว ก็ พา คน ๔ คน มา ถึง โรง ช้าง
วาง ไว้ ๕ คน ตั้ง ว่า ถ้า ได้ ยืน เสีย คน วุ่น วาย ขึ้น ให้ ตัด
แหล่ง ช้าง แล้ว ให้ เขา ตาม พัน แทง ช้าง ให้ ช้าง ขึ้น ยอด ห่ม่าน ขึ้น
จง ได้ แล้ว พา คน ๒ คน มา วาง ไว้ หน้า โรง ไหว้ แห่ง หนึ่ง

จึงตั้งว่า ถ้าไต่ ยืน เสด็จ ออก อั้ง ชัน พม่าตัว นาย ก็ จะ วิ่ง ออกมา
 ท่าน จง คัด เอา ศัตรู ให้ จง ไต่ ครั้น วาง คน ตั้ง ไว้ เสร็จ แล้ว
 ดมิง นคร อินท์ ก็ ไป บน พลับพลา ภาวนา อาคม แผลง ตัว แอบ อยู่
 จน เวลา สาม ยาม พอ ไต่ ท่วง ที่ จักร ย่อง เข้า ไป ใน ที่ ซึ่ง พระเจ้า
 ฝรั่ง มั่ง ของ บรรชมน นั้น เห็น พระเจ้า ฝรั่ง มั่ง ของ บรรชมน หดับ
 ดนิต นาง พนักงาน ข้าง ใน รักษา พระ องค์ อยู่ ดมิง นคร อินท์
 จึง คิด ว่า ครั้น นี ชีวิต พระเจ้า ฝรั่ง มั่ง ของ อยู่ ใน เงื้อม มือ เรา เรา
 จะ ฆ่า เสีย บัด นี้ ก็ จะ ได้ แต่ ตัว เรา ต่ำ ศักดิ์ เป็น เพียง ทหาร
 จะ มา ดำรง ชีวิต พระ มหา กษัตริย์ เสีย ฉะนั้น หาก ควร ไม่ เรา จะ
 เอา แต่ พระ แดง ซึ่ง วาง ข้าง ที่ พระ บรรชมน กับ พาน พระ ศรี ไป เป็น คำนึง
 คิด ตั้ง นั้น แล้ว ดมิง นคร อินท์ ก็ ย่อง เข้า ฅวย เอา พระ แดง และ พาน
 พระ ศรี ข้าง ที่ พระ บรรชมน ได้ นาง ข้าง ใน เห็น ก็ ร้อง ขึ้น ว่า มอญ
 เข้า มา ดมิง นคร อินท์ ก็ คัด เอา ศัตรู นาง อย่าง น ได้ พระเจ้า
 ฝรั่ง มั่ง ของ ก็ ดัน ตก พระ ทัย และ พม่า ทั้ง ปวง ออก อั้ง ชัน ทัน ไต่
 ทหาร ดมิง นคร อินท์ ซึ่ง อยู่ ณ โรง ข้าง นั้น ก็ คัด แห่ ลง ข้าง ไต่ พัน ข้าง
 ดัน ออก มา จัก ภาย วัง ไต่ ยืน ก็ ตก ใจ ร้อง ฅาม วิ่ง ออก มา
 ทหาร ดมิง นคร อินท์ ก็ คัด เอา ศัตรู จัก ภาย วัง นั้น ได้ พม่า
 ทั้ง ปวง ดัน ออก อั้ง เป็น อด ห่ม่าน และ ทหาร ๒ คน ซึ่ง อยู่ ที่

ช่อง ค่าย นั้น ก็ร้อง ขาน ขึ้น ดมิง นครอินท์ และ ทหาร ๕ คน ได้
 ยืน สำคัญ แล้ว ก็วิ่ง ออก มา หา ช่อง ค่าย ตาม ดังเกิด กัน ครั้น
 ออก มา ได้ นอกค่าย พร้อม กัน แล้ว ก็ พากัน มา ถึง ค่าย
 พอ เวลารุ่งเช้า ดมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้เจ้ ออก ดมิง นครอินท์
 ก็ เอา พระแสง พาน พระ ศรี และ ศรีระ ทั้งสอง ซึ่งได้ มา นั้น เข้าถวาย
 แล้ว กราบ ทูล ว่า ข้าพเจ้า ไป ทำการ ครั้ง นี้ ก็ ได้ ดมคะเน และ
 ข้าพเจ้า คิด ว่า เรา เป็น แต่ ทหาร ยัง จะ ทำการ ดังคราม ยืดยาว ไป อยู่
 ข้า จะ ดัง ชีวิต พระ มหา กษัตริย์ เสีย นั้น เห็น ไม่ควร ข้าพเจ้า
 จึงเอา แต่ พานพระศรี กับ พระแสงข้าง ที่ กับ ศรีระ นางนัก ดนมนมาถวาย
 เป็น สำคัญ.

ดมเด็จพระเจ้า ราชา ธิราช ได้ ทรง พัง ดัง นั้น ยัง แคลง พระทัย อยู่
 จึง ให้ หาคะตะ เจ้า เป้า ผู้ เป็น พระราช ชิดา พระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง ออก
 มา จะ ให้ ดู ตะตะ เจ้า เป้า มา เผ่า แด เห็น พาน พระ ศรี กับ
 พระแสง ข้าง ที่ ก็ จำ ได้ ถนัด แด ไป เห็น ศรีระ จัก กาย วัง ยัง
 มิทัน พิจารณา สำคัญ ว่า พระ เคียร ดมเด็จพระ บิดา ก็ ทรง พระ
 กรรแดง รัก ต่อ พิจารณา ดู จึง รู้ ว่า ศรีระ จัก กาย วัง และ ศรีระ
 นาง นัก ดนมน ตะตะ เจ้า เป้า จึง ทูล ว่า พาน พระ ศรี และ พระ

แด่ องค์นี้ พระราชบิดาเคยวางไว้ข้างที่พระบรมมมิได้
ขาด ศิริษะ นาง นักดนตรี คนนี้ เป็นพนักงาน นวด พระบาท อยู่
ข้างที่ ศิริษะ นี้นั้น คือ ศิริษะ จัก กาย วง เป็น เสนาบดี ผู้ใหญ่.

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ทรง พัง ตั้ง นกัณฑ์พระทัยจึงตรัสว่า
ครั้งนี้ สมิง นคร อินท์ ไป ทำการ ถ่มคะเน แก้วตัว ได้ แล้ว สั่ง ให้
แต่ง พระราชดำรัส สั่งพระแสง และพาน พระศรี ขึ้นไป ถวาย พระเจ้า
ฝรัง มัง ช้อง ใน พระราชดำรัส นั้นว่า พระเจ้าราชา
ธิราช แจ่ม ความ มาถึง พระเจ้าฝรัง มัง ช้อง ให้ทราบ ด้วย
สมิง นคร อินท์ ทำการ อหัง การ ของเรา เข้าไป ใน ค่าย และขึ้น
ไป บน พระตำหนัก หาดวง ถ่วง ขึ้น ไป ถึง ที่ ข้าง ในซึ่งห้องเรอบรรคม
อยู่นั้น ถัก เอา พระแสง และพาน พระศรี ซึ่ง วาง อยู่ข้างที่ แล้ว
ตัด ศิริษะ นาง นักดนตรี กับ จัก กาย วง มา นั้น ทำให้ห้องเรา
เสีย พระเกียรติยศให้เสีย ตก พระทัย นั้นหาควรไม่ เราจึงเอาพระ
แสง และพาน พระศรี ส่ง ขึ้น มา ให้ห้องเรา ซึ่ง สมิง นครอินท์ ทำ
ผิด ทั้ง นี้ อย่า ให้ห้องเรา น้อย พระทัย แก่ สมิง นครอินท์ เลย ครั้น
แต่ง พระราชดำรัส แล้ว ก็ ให้ขุน นาง ถือ พระราชดำรัส นำ พระแสง
และพาน พระศรี ไป ถวาย พระเจ้าฝรัง มัง ช้อง.

พระเจ้า ฝรัง มัง ช็องได้แจ้งใน พระราชดำรัสแล้วทอดพระเนตร
เห็น พระแดง และ พาน พระศรี ก็ ทรง พระโทมนัส จึงดำริห์ใน พระ
ทัยว่า สมิง นคร อินท์ทำการ ถึง เพียง นี้ แล้ว ให้ชีวิตเรา คง อยู่ นั้น
มีคุณ แก่เรา เป็น อัน มาก ทำ ไฉน จะ ได้ เห็น ตัว สมิง นคร อินท์
สัก ครั้ง หนึ่ง จึง ตั้ง ให้ แต่ง พระราชดำรัส ตอบ มา ถึง พระเจ้า
ราชาธิราช ใน พระราชดำรัส นั้น ว่า พระเจ้ามณเฑียรทอง
ขอเจริญทาง พระราชไมตรี มาถึง พระเชษฐาธิราชเจ้าผู้ประเสริฐ
ด้วย พระเชษฐาธิราช ให้มี พระราชดำรัส มา ถึง เราว่า สมิง
นครอินท์ทำการ ของเรา ล่วง เกิน ทั้ง นี้ เรา หาน้อยใจ ไม่ อัน
ลักษณะ ทหาร แล้ว สุดแต่ จะ เอาช่วย ชำระ ถวาย แก่ เจ้าของ คนให้ จึง ได้
ซึ่ง นาง นัก ถนอม และ จัก กาย วงศ์ สมิงนครอินท์ ตัดเอา ศีรษะ ไป ได้นั้น
ก็ เป็น เหวรา นูเวร ของ เขา ทั้ง สอง ได้ ทำ มา แต่ ก่อน แต่ ว่า ศนา
สมิง นครอินท์ กับ เรา นั้น ต่าง กัน จึง หา มี เวร จิตร คติ พัน กัน
มา แต่ ก่อน ไม่ ซึ่ง สมิง นคร อินท์ ล่วง เข้า ไป ใน ที่ นั้น เรา หา ถือ
โทษ ไม่ อย่าให้ พระเชษฐาธิราช ดำคัญ พระทัยว่า เรา จะ ขัด
เคือง สมิง นคร อินท์ นั้น เลย และ บัด นี้ เรา ให้ พาน ทองคำ ประคัม
พลอย สำหรับ ร้อง ชน น้ำ ไป หนึ่ง มา แก่ พระเชษฐา ให้ พระราชทาน แก่
สมิง นคร อินท์ แล้ว เรา จะ ขอ ตัว สมิง นคร อินท์ ด้วย.

ครั้นแต่งเสร็จแล้ว ก็ให้เสนาบดีถือ พระราชสาส์น และ นำ ของ
ซึ่ง ประทาน ให้ ส้มิง นครอินทนั้น เสนาบดี ก็ นำพระราช สาส์น
และ สิ่ง ของ มา ถวาย ส้มเต๋จ พระ เจ้าราชา ธิราช ส้มเต๋จพระเจ้า
ราชาธิราช ได้แจ้ง ใน พระราช สาส์น แล้ว จึงให้หา ส้มิงนครอินท
มา เผ้า ก็ ทรง พระราชทาน สิ่ง ของ ซึ่ง พระเจ้า มณเฑียรทอง
ให้มา นั้น แล้ว ครั้น ส้มิง นคร อินทว่า พระเจ้า มณเฑียรทอง
จะ ใคร่ รู้จัก เห็น ตัว ท่าน ท่าน จง ไปให้ พระเจ้า ฝรัง มัง ของ
ทอด พระเนตร เกิด แต่คิด รักษา ตัว จง ดี อย่าให้ มี อัน ตรายได้
ส้มิง นคร อินท รับ สิ่ง ถวาย บังคมตา แล้ว จึง ทูลว่า ซึ่ง พระ
เจ้า ฝรัง มัง ของ จะ ใคร่ ทอด พระเนตร ตัว ข้าพเจ้า ข้าพเจ้า
คิด จะ ใคร่ ไป ดู หน้า ทหาร พระเจ้า ฝรัง มัง ของ อยู่ ขอ พระองค์
อย่า ทรง พระวิคกเถย.

ส้มิง นคร อินท จึง สิ่ง เสนาบดี ถือ พระราช สาส์น นั้น ว่า ท่าน
จง กราบ ทูล พระเจ้า อยู่ หัว ของ ท่าน เกิด ว่า เวลา พรุ่ง นี้ ข้า
เรา จะไป เผ้า ที่ ถนน ตรง ค่าย หน้า เวื่อ ชนान พระ ที่ นั้ แต่ใจ เรา
อยาก จะไป เผ้า ณ ค่าย บน บก ให้ทอด พระเนตร เห็น ตัว ชัด ที่เดียว
แต่เกรง จะ ไม่มี รับ สิ่ง โปรด ครั้น จะ จู่ ดัก ลง เข้าไป ก็ จะ เปน
ที่ ชัด เคือง พระ อัมมณาลัย และ ผิด อย่าง ขรรคม เนียม ทแกตัว ทหาร ที่

แต่ก่อน ถ้ามีรับสั่งโปรดแล้วเราจะเข้าไปเฝ้าณพดัมพดา
ในค่าย.

เสนาบดีผู้ถือราชสาส์นได้ฟังดังนั้นก็ถวายบังคมลาสมเด็จพระเจ้า
ราชาธิราช กลับไปกราบทูลพระเจ้าฝรั่งมังช้อง
ตามที่พระเจ้าราชาธิราชทรงตรัสและคำสั่งมีนครอินท์ดังมาให้
ทูลนั้นทุกประการ พระเจ้าฝรั่งมังช้องได้ทรงฟังก็ดีพระ
ทัยจึงตรัสว่า ซึ่งสั่งมีนครอินท์จะมาเฝ้าเราถึงในค่าย
ที่อยู่นี้เราชอบใจนัก แล้วทรงพระดำริห์ว่าจะคอยคำสั่งมี
นครอินท์สักหน่อย จะองอาจกล้าหาญมาเฝ้าเราถึงที่
อยู่จริงหรือ หรือจะคิดถกอุบายบิดพลิ้วไปประการใด ฟัง
ก็สงสัย.

ฝ่ายสั่งมีนครอินท์ถวายบังคมลาสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชออกมา
ณค่ายที่อยู่ของตัวแล้ว จึงคิดว่า ฟังนี้เราจะไปให้
พระเจ้ามณเฑียรทองทอดพระเนตรนั้น ครั้นจะนั่งไปในเรือ
ลอยอยู่กลางน้ำ พระเจ้ามณเฑียรทองและเสนาบดีทั้งปวง
ก็จะคิดเห็นว่าเกรงกลัวอยู่ ซึ่งเราจะย่อท้อกลัวดี บัญญา
ผู้มียศทหารพม่านั้นหามิได้ เกรงแต่พระเจ้ามณเฑียรทอง
จะไม่โปรดให้ไปเฝ้าถึงพดัมพดา แม้เป็นดังนั้นเราจะคิด

อ่าน ว่ากล่าวไป เพื่อให้ ถึง ที่ เสด็จออกใน ทาม กลาง เสนา ข้า ทหาร
ทั้ง ปวง จง ได้ ถึง พระเจ้า มณเฑียร ทอง และ ทแกั่ว ทหาร
ทั้ง ปวง จะ ทำร้าย ประการ ไใด เรา คง จะ รับ จน สิ้น ชีวิต
จะ ลำบาก ความ กล้า ให้ ปรากฏ เปน เกียรติยศ ไว้ ใน แผ่น ดิน ให้
เปน เยี่ยง อย่าง แก่ ทแกั่ว ทหาร ลับ ไป ภาย หน้า แต่ ตัว เรา
เปรียบ ตั้ง อัคร พิช จำ จะ ช้อน รักษา เขียว ของ ตัว ไป ด้วย คิด
แล้ว จึง ให้ ช่าง เอา เลื้อ อย่าง ดี ๒ ตัว มา แหะ ริม ใต้ ข้าง หน้า ทั้ง
ซ้าย ขวา แต่ พอ ลอด ตาม ลง ได้ แล้วก็ ได้ เลื้อ ขึ้น เข้า ทั้ง
๒ ตัว เปน ๔ ชั้น เอา ตาม ลอด ลง ตาม แฉก เลื้อ ที่ แหะ ไว้
นั้น จึง เอา ผ้า ชม ภูษิต ทอง โปก คีรี ษะ ไว้ ซ้าย ผ้า ให้ ยาว ปก
ใต้ ทั้ง ๒ ข้าง มิตร แฉก แล้ว ต้อง ก้ม กราบ ด เห็น แบน เนียน ดี
มิ ไ้ ขัด ขวาง จึง ถอด เลื้อ ออก ให้ ช่าง เย็บ ครึง ผัก ตาม กับ
เลื้อ เข้า ไว้ ให้ มั่น คง.

ครั้น เวลา เข้า สิ้น มินครอินท์ ก็ อาม น้ำ ชำระ กาย เสพ โภชนาหาร
แล้ว ก็ แต่ง ตัว นุ่ง ผ้า ได้ เลื้อ โปกผ้า ซึ่ง จัด ไว้ นั้น และ ทา แบ่ง
หอม น้ำ มัน หอม อัน ประกอบ วิทยา คม ได้ แหว่น ประดับ พลอย
เนาวรัตน์ เกา ยอด ทั้ง สอง ก้อย แต่ง เครื่อง ครบ ตาม ยศ คักดี
นาย ทหาร เอกแล้ว นมัสการ คุณ พระรัตน ตรีย์ ระลึก ถึง คุณ
บิดา มารดา พระ มหา กษัตริย์ และ เทพยดา ทั้ง ปวง แล้ว

ก็เข้ามากراب ถวายบังคม ถ้ามเด็จพระเจ้าราชาธิราช ถ้ามเด็จพระเจ้าราชาธิราชก็ตรัสอำนวยชัยให้ว่า ไปจงดีเกิดอย่าได้มีอันตราย ถ้ามึง นคร อินทร์รับ พระพรได้เกิดแล้ว ก็ถวายบังคม ถ้ามายังเรือ ฉลากบาง บรรจุนทหาร รวบรวม ใจที่กล้าแข็ง เจ็ดสิบคน มีเครื่องอาวุธครบมือพร้อม จึ่งให้พดทหาร ตกระเซียงขึ้นไปถึงหน้าค่าย พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง แล้วก็ถอยถอยอยู่กลางน้ำ ขุนนางพม่าซึ่งรับสั่งให้คอยดูอยู่นั้น ครั้นเห็นถ้ามึง นครอินทร์ มาแล้ว ก็เอาเนื้อความ เข้ากราบทูล พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง.

พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง ได้แจ้งก็ตพระทัยนัก จึ่งเสด็จออกพร้อมด้วยเสนาบดี นายทัพ นายกองทั้งปวงเป็นอันมาก จึ่งตรัสสั่งขุนนางฝ่ายทหารผู้หนึ่ง ให้ลงมาเชิญถ้ามึง นครอินทร์ขึ้นไปเฝ้า ถ้ามึง นครอินทร์ได้ฟังก็ดีใจมิได้ครั้นคร้ามดูท่าทางที่จะหนีจะได้เสร็จแล้ว จึ่งสั่งทหารทั้งปวงว่า ถ้าเราขึ้นไปเฝ้า พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง ไม่มีอันตรายก็แล้วไป แม้เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นเสียงเราต้องเรียกแล้ว จึ่งขึ้นไปช่วยให้พ้นที่ท่ามกลางปวงอย่าประมาทจงเตรียมตัวไว้ให้พร้อม ถ้ามึง นครอินทร์ก็เข้าไปเฝ้า กราบถวายบังคม พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง

พระเจ้าฝรั่ง มัง ช้อง ก็ โปรด ให้ ดมิง นคร อินทน์ ที่ เดิม มัง
 นันทมิตร แล้ว ทอด พระ เนตร ดู ดมิง นคร อินทน์ ตรัส ว่า ดมิง
 นคร อินทน์ รูปงาม สด ควณ เป็น ทหาร มี ลักษณะ ดุดัน ชี้
 หา ผู้ เดิม เป็น อัน ยาก จึง ทรง พระ ดำริ หว่า เรา จะ ดอง ดมิง
 นคร อินทน์ ดู ให้ เห็น ว่า น้ำ ใจ จะ ของ อาจ ก่อ หาญ จริง หรือ
 หรือ จะ สะทก สะท้าน ประการ ไต จึง ตรัส ว่า ตัว ท่าน เป็น ทหาร เอก
 อยู่ ใน พระเจ้า ราชา ธิราช พระเจ้า ราชา ธิราช ก็ ทำ สงคราม
 มา กับ เรา เป็น มหา ยุทธนา การ ใหญ่ หลวง ท่าน เป็น ราช
 พาหนะ เปรียบ ดัง พระยา ช้าง ดำรง มี ฝูง เรา นี้ อุปมา ดัง
 พระยา ราชดำห์ อัน เป็น เจ้า ฝูง สัตว์ ทั้ง ดั้น บัด นี้ ท่าน ตก เข้า
 มา ใน เงื้อม มือ เรา ก็ เปรียบ ประดุจ ช้าง ดำรง อัน หา ฝูง มี ได้
 เรา จะ ให้ จับ ฆ่า เสีย ท่าน จะ คิด ประการ ไต.

ดมิง นครอินทน์ ได้ พัง พระเจ้า มณเฑียร ทองตรัด ตั้ง นั้น จะ ได้ สัตว์
 ตก ใจ หามิ ได้ จึง ทูล ว่า ชึ่ง พระองค์ ตรัส มานี้ ก็ ควร อยู่ แต่
 เจ้าพเจ้า เมื่อ ทำ สงคราม เป็น เสนา ยุทธ โยธายุทธ ก็ ทำ อาการ
 ดัง พระยา ช้าง ดำรง มี ฝูง เป็น อาวุธ ถ้า อาศำ พระมหา กษัตริย์
 จะ เอา ชัย ชำระ แต่ ตัว แล้ว ก็ ละ ทำ ของ พระยา ช้าง นั้น เสีย

ทำ อาการ ดูๆ ทั่ว เลือ อัน จับ สัตว์ กิน เปน ภัณฑา ย่อม ช่อน เต็ม
ช่อน เขียว ของ ตัว ไก่ มี ให้ สัตว์ ทั้ง ปวง ดั่ง สัตว์ ซึ่ง พระองค์ ครดิ
ว่า จะ ให้ ข้าพเจ้า เลี้ยง นั้น เปน ความ ของ อาจ เพราะ ยัง ไม่ ทรง
เห็น กำดัง เลือ ตัว ประเสริฐ ถ้า ข้าพเจ้า ทำใจ ใหญ่ ถือ ตัว ว่า
อาจ หาญ แล้ว จะ ปวง พระชนม์ พระองค์ เลี้ยง บัด นี้ ก็ จะ ได้.

พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง ได้ ทรง พัง ดังนั้น ก็ แยม พระสรวุต จะ ได้ ทรง
พระโกรธ หามิ ได้ จึง ครดิ ว่า ซึ่ง ท่าน อวดอ้าง ว่า จะ ข้า เรา
ได้นั้น คือ จะ ทำ ประการ ไใด ดมิง นคร อินท์ จึง กราบ ถวาย
บัง คม แล้ว ก็ นั่ง ตั้ง ตัว ทรง ขึ้น ต้อง มือ ไหว้ ขัก ตาม ออก จาก
เลื่อ ๒ เล่ม พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง และ เสด็จ มา บัด ทหาร ทั้ง ปวง
เห็น ดังนั้น ก็ ตก ตกลง ไป ดมิง นคร อินท์ เห็น พระเจ้าฝรั่ง มังฆอง
ตก พระ ทัย พระภักตร์ เลื่อต ไป จึง วาง ตาม ดง กราบ ถวาย บัง คม
แล้ว ทูล ว่า พระองค์ อย่า สดุ้ง ตก พระ ทัย เลย ข้าพเจ้า เปน ทหาร
จะ คิด ถ้าง ชีวิต พระ องค์ ผู้ เปน พระ มหา กษัตริย์ ทรง แผ่นดิน นั้น
หามิ ได้ ถ้า ข้าพเจ้า คิด ร้าย ต่อ พระองค์ แล้ว เมื่อ ข้าพเจ้า
ตอบ เข้า มา ถึง ที่ พระ บรรทม นั้น ก็ จะ ทำ อัน ตราย แก่ พระองค์
เลื่อ นี้ ข้าพเจ้า มิ ได้ คิด.

พระเจ้าฝรัง มั่งของใต้ทรง ฟัง ก็ ดี พระทัยจึงตรัสสรรเสริญดมิง
 นคร อินท์ว่า พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใต้ได้ดมิง นคร อินท์ไว้
 ดุจดังได้ดวงแก้วอันหาค่ามิได้ แล้วทอดพระจ้ามรงค์ ปัทมราค
 อันมีราคา กับเครื่องม้าทอง คำดำรับหนึ่ง พระราชทาน แก่
 ดมิง นคร อินท์ ดมิง นคร อินท์ได้รับ พระราชทาน แล้ว ก็
 กราบถวายบังคม ถา ดง เรือพร้อมด้วย ทหาร กลับ มา เผ้าส้มเต๋จ
 พระเจ้าราชาธิราช กราบทูลความ ซึ่ง เข้า ไป เผ้าพระเจ้าฝรัง
 มั่งของ และได้รับ พระราชทาน สิ่ง ของ ทุก ประการ ส้มเต๋จ
 พระเจ้าราชาธิราชใต้ทรง ฟัง ก็ มีพระทัยชื่นชมยินดีด้วยเจ้าดมิง
 นคร อินท์ยิ่งนัก.

ฝ่ายพระเจ้าฝรัง มั่งของ ครั้น ดมิง นคร อินท์กลับ ไป แล้ว จึง
 ตรัสสั่ง แก่เสนาบดี นายทัพ นายกอง ทั้ง ปวง ว่า ครั้นนี้ศึกเราก็ก
 เลี้ยที่แก่มอญ ด้วย นายทัพ นายกอง ทั้ง ปวง มิได้ระวังตรวจ
 ตราตะให้ข้าศึกปลอมเข้ามาถึงตัวเราได้ฉะนี้ ครั้นจะมีเอา
 โทษ นายทัพ นายกอง ทั้ง ปวง บัดนี้เด่า मैंจะดำทัพไปที่
 ไหนจะ เปน ขมวน บ้อง กัน ทัพ มอญ ได้ แต่ตั้ง เปน ปรกติ อยู่
 ฉะนี้ยังให้ข้าศึกปลอมเข้ามาทำร้ายได้ บัดนี้ โทษ คน ทั้ง ปวง
 ก็ถึงตายอยู่แล้ว เสนาบดี นายทัพ นายกอง จะคิด ประการใด
 เสนาบดี นายทัพ นายกอง จึง กราบทูล ว่า ซึ่งข้าพเจ้าทั้งปวงนี้

ประมาทให้ข้าศึกแตกปดอมเข้ามานั้น โทษข้าพเจ้า
ทั้งปวงถึงตายอยู่แล้ว แต่จะขอทำการแก้ตัวครั้งหนึ่งก่อน
ถ้าพระองค์จะดำทัพอไปข้าพเจ้าทั้งปวงจะขออาค้ำบ้องกันพระองค์
ไป มิให้เปนอันครายประการใดได้.

พระเจ้าฝรั่ง มัง ช้อง ก็ พระราชทานโทษให้ จึงตรัสสั่ง นาย
ทัพนายกองทั้งปวงให้จัดแจงพลทหารตระเตรียมไว้พร้อม แล้ว
ทำให้กิตติศัพท์รู้ไปถึง กองทัพมอญดุจหนึ่งจะเข้าหักค่ายปล้น
ค่าย แล้วให้ผูก रुप หุ่นถือเครื่องดำตราผูกประจำด้านไว้
ทุกค่าย ครั้นเวลาพลบค่ำก็ให้กองพลถึงรายเปนสำคัญ
ถึงเวลาประมาณยามเศษเราจะยกดำทัพอไป เสดนาบัดนี้ นาย
ทัพนายกองทั้งปวง ก็มาจัดแจงพลทหารกระทำตามรับสั่งทุก
ประการ ครั้นถึงเวลายามเศษ พระเจ้าฝรั่ง มัง ช้อง ก็ดำทัพอไป.

ฝ่ายกองทัพพระเจ้าราชาธิราชมิได้รู้กลคิด ว่าพม่าจะเข้าหัก
ค่าย จึงให้ทหารทั้งปวงตระเตรียมตรวจตรารักษามั่นคง
อยู่ หาสิ่งเกิดว่าพม่าจะดำทัพอไปไม่ ครั้นเวลาเช้า
สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชแจ้งว่าพระเจ้ามณฑัยรทองยกพลทหาร
ดำทัพอไปแล้ว จึงสั่ง สมิง ฮังวะ มัง ศรี สมิง พระตะเบิด
สมิง ดามแหดก สมิง ดามปลาย สมิง อุบากอง ห้า นายยกทหาร

ติดตาม พระเจ้ามณเฑียรทองไป แล้วพระองค์ก็ ยกพลทหาร
กลับมายังกรุงหงสาวดี.

ฝ่ายสมเด็จพระตะเบ็ท และนายทัพนายกองมอญทั้งปวงก็ติดตาม
พระเจ้ามณเฑียรทองไปจนสุดแดนก็มีไต่ทัน จับได้แต่ผู้
คนข้างมาซึ่งเลื่อยดาอยู่หนึ่ง แล้วยกกลับมาถวายสมเด็จพระเจ้า
ราชาธิราช ณ กรุงหงสาวดี.

711.117

